

JAARVERSLAG 2018

KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
DER WETENSCHAPPEN

DOELSTELLING

De wetenschap bevorderen en een brug slaan tussen wetenschap en samenleving. Hiermee houdt de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen zich al sinds 1752 bezig, in iedere periode op een eigentijdse manier.

Prijzen vormen van oudsher de core business van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De Maatschappij levert onafhankelijke juryleden voor de beoordeling van wetenschappelijke prestaties. Prijzen en stipendia worden toegekend op allerlei niveau, van profielwerkstukprijzen, via scriptieprijsen en promotieprijsen, tot oeuvreprijsen. De prijzen en stipendia worden financieel mogelijk gemaakt door donaties van bedrijven, stichtingen, fondsen en genootschappen.

Binnen de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen vindt tevens uitwisseling van gedachten plaats door lezingen, seminars en informele onderlinge contacten. Lezingen worden gehouden door directeuren, leden en externe sprekers. Naast structurele, jaarlijks terugkerende bijeenkomsten worden incidentele wetenschappelijke lezingen en debatten georganiseerd, veelal in samenwerking met bevriende organisaties.

STRUCTUUR

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen kent vanouds een tweeledige structuur: enerzijds een college van bestuurden en in de wetenschap geïnteresseerden (directeuren genaamd, primo januari 2019: 404) en anderzijds een groep wetenschappers (leden genoemd, primo januari 2019: 503 leden en 41 buitenlandse leden), die verantwoordelijk zijn voor de wetenschappelijke activiteiten van de Maatschappij. Deze tweedeling is tot op de huidige dag gehandhaafd.

Door de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen worden zeven Fondsen op Naam beheerd: het Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds, het Dr. W.J.E. Voet Fonds

het Van der Knaap Fonds, het Mr. J.C. Baak Fonds, het De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds, het Wim Drees Fonds en het Schouhamer Immink Fonds. Daarnaast beheert de KHMW drie zelfstandige Stichtingen: de Stichting Jan Brouwer Fonds, de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting en de Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds. De Stichting Jan Brouwer Fonds en de Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds worden bestuurd door het bestuur van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De Fondsen en Stichtingen hebben specifieke doelstellingen die in alle gevallen verenigbaar en in lijn zijn met de doelstellingen van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.

GESCHIEDENIS

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, het oudste geleerde genootschap in Nederland, werd als Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen op initiatief van een zevental vooraanstaande burgers van Haarlem opgericht in 1752. Aanvankelijk was de belangrijkste activiteit het uitschrijven en honoreren van prijsvragen inzake actuele wetenschappelijke vraagstukken. De Maatschappij is sinds 1841 gevestigd in het monumentale Hodshon Huis, Spaarne 17, te Haarlem, tegenover haar goede buur Teylers Museum. Het predikaat Koninklijk werd verleend ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan in 2002.

HET HODSHON HUIS

Het Hodshon Huis aan het Spaarne is een prachtig monument. Hier houdt de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen sinds 1841 domicilie. De stijlkamers van dit gebouw zijn juweeltjes van eind achttiende-eeuwse interieurarchitectuur. Zij vertegenwoordigen alle grote Europese interieurstijlen uit die tijd. De kamers zijn grotendeels schitterend gerestaureerd. Zij zijn beperkt te huur voor activiteiten, via Vereniging Hendrick de Keyser te Amsterdam.

Koninklijke
Hollandsche Maatschappij
der Wetenschappen

Jaarverslag 2018

Foto's Hodshon Huis.
Voorzijde omslag en
deze pagina: detail vaas.
Binnenzijde omslag: detail
glas in lood aula. Achterzijde
omslag: detail trapleuning.

INHOUD

VOORWOORD 5

Louise Gunning-Schepers

PROF. DR. WIETZE EIZENGA 6

Bernard van Praag

DE AI REVOLUTIE 8

Eric Postma

WINTERLEZING 12

ALGEMENE VERGADERING 13

TERUGBLIK 15

Arend Soeteman en Harald Tepper

HERFSTLEZING 17

JACOB VAN DER STEEGE 18

Gerrit van Dijk

BROUWER PRIJS VOOR WETENSCHAP EN SAMENLEVING 20

Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner

JAN BROUWERFONDS 22

Jan Brouwer Conferentie

STICHTING DE NATIONALE DENKTANK 23

René van Rijckevorsel en Suzanne Ijsselmuiden

HET FUNDAMENT

VAN TEYLERS MUSEUM 28

Marjan Scharloo

WIM DREES SEMINARS 31

Rudy Andeweg

SYMPOSIUM STICHTING BEROEPSEER 33

Ad IJzerman en Gerard van Nunen

MAN, VROUW, MAATSCHAPPIJ 36

Jan Willem Gunning

PRIJZEN 38

Brouwer Prijs voor Wetenschap en Samenleving

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek

Nationale Postdocprijs

Dirk Jacob Veegens Prijs

Van der Knaap Prijs

Johannes Cornelis Ruigrok Prijs

Keetje Hodshon Prijs

Martinus van Marum Prijs

INTERVIEW 45

Prijswinnaar – Bas Hensen

PRIJZEN 47

Nederlandse Data Science Prijzen

Boerhaave Biografie Prijs

Essayprijsvraag KHMW/NRC

Prijsvraag Keetje Hodshon

Profielwerkstukprijzen

INTERVIEW 54

Jurylid – Douwe Breimer

PRIJZEN 56

Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen

Internetscriptieprijs

Jan Brouwer Scriptieprijs

J.C. Baak Prijs

Nederlandse Gasindustrie Prijzen

Hollandsche Maatschappij Prijzen

voor Jong Talent

INTERVIEW 71

Sponsor – East-West Seed - Maaïke Groot

STIPENDIA 73

KHMW-Eizenga beurzen

Bate uit het Pieter Langerhuizen

Lambertuszoon Fonds

Stipendia uit het Dr. W.J.E. Voet Fonds

EEN REIS NAAR BERLIJN 75

Arend Soeteman en Ad IJzerman

DA VINCI IN TEYLERS MUSEUM 77

FINANCIEEL OVERZICHT 78

– Balans

– Rekening van baten en lasten

– Toelichting op de jaarcijfers

Rutger Schimmelpenninck

– Prijzengeld toegekend in 2018

NIEUWE DIRECTEUREN EN LEDEN 82

IN MEMORIAM 84

COMMISSIES 87

BESTUUR EN SECRETARIAAT 88

PRIJZEN

Brouwer Prijs voor Wetenschap en Samenleving

Prijs voor een persoon of organisatie die door een wetenschappelijk of maatschappelijk initiatief de samenhang en het onderling vertrouwen in de samenleving bevordert.

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek

Aanmoedigingsprijs voor vernieuwend onderzoek op het gebied van de ICT.

Dr. Saal van Zwanenberg Prijs

Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de farmacotherapie.

Nationale Postdocprijs

Stimuleringsprijs voor postdoc onderzoekers voor het uitvoeren van excellent wetenschappelijk onderzoek met (potentieel) grote maatschappelijke impact.

Dirk Jacob Veegens Prijs

Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de economische, politieke en sociale geschiedenis van Nederland.

Van der Knaap Prijs

Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de economische en sociale geografie in brede zin.

Johannes Cornelis Ruigrok Prijs

Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de maatschappijwetenschappen.

Keetje Hodshon Prijs

Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de geesteswetenschappen.

Martinus van Marum Prijs

Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de natuurwetenschappen en techniek.

Kees Schouhamer Immink Prijs

Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers (gepromoveerden) in de technische computerkunde en telecommunicatie in brede zin.

Nederlandse Data Science Prijzen

Prijzen voor uitzonderlijk innovatief ondernemerschap en wetenschappelijk onderzoek op het gebied van data science.

Boerhaave Biografie Prijs

Prijs voor de auteur van een biografie over een wetenschapper of van de uitgave van de wetenschappelijke correspondentie van een wetenschapper.

Essayprijsvraag in samenwerking met NRC

Essaywedstrijd over uiteenlopende actuele vraagstukken.

Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen

Prijzen voor masterscripties of -onderzoeksverslagen in de farmaceutische en/of medische wetenschappen waarbij het geneesmiddel centraal staat.

Jan Brouwer Scriptieprijs

Prijzen voor masterscripties in de geestes- en maatschappijwetenschappen.

J.C. Baak Prijs

Prijzen voor masterscripties voor onderzoek dat met name relevant is voor het vreedzaam naast elkaar leven van verschillende volkeren.

Internetscriptieprijs

Prijzen voor masterscripties met als onderwerp internet & economie, internet & recht, internet & maatschappij- of geesteswetenschappen of internet & technische wetenschappen.

Nederlandse Gasindustrie Prijzen

Prijzen voor studenten met de beste masterscripties over aan de gasindustrie gelieerde onderwerpen.

Hollandsche Maatschappij Prijzen voor Jong Talent

Prijzen voor eerstejaarsstudenten en prijzen voor masterscripties in technische en exacte vakken.

Profielwerkstukprijzen

Voor VWO en Havo scholieren uit de regio Kennemerland.

STIPENDIA

Bate uit het Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds

Te besteden ter bevordering van onderzoek in de exacte wetenschappen.

KHMW-Eizenga beurzen

Beurzen voor graduate studie op het gebied van economie en/of business administration (MBA).

Stipendia uit het Dr. W.J.E. Voet Fonds

Voor studenten ter financiering van een buitenlandse studie of stage.

VOORWOORD

LOUISE GUNNING-SCHEPERS

Voor U ligt ons jaarverslag waarin U kunt teruglezen wat er allemaal gebeurde in het Hodshon Huis in 2018, een jaar van komen en gaan. Vroeg in het jaar hadden we weer het walking dinner waarbij nieuw benoemde leden en directeuren vaak voor het eerst het Hodshon Huis binnen gaan. Die eerste besloten bijeenkomst blijkt goed te werken, samen met de ‘voordragers’ ontdekt men al snel allerlei bekenden. Het blijft bovendien mooi om te zien hoezeer een ieder bij die eerste kennismaking onder de indruk is van ons prachtige stadspaleis, maar ook hoe snel een ieder zich er thuis voelt zodra men actief geweest is in een jury of bij een van onze bijeenkomsten.

Het afgelopen jaar hebben we voor het eerst geëxperimenteerd met het persoonlijk vragen van leden en directeuren met expertise op het onderwerp waarin de Nationale Denktank zich dat jaar gaat verdiepen, om als coach en expert op te treden. Het onderwerp van 2018, de circulaire economie, stond ook centraal bij de Carte Blanche die de NDT organiseerde samen met oud-prijswinnaars. Een zeer geslaagde en druk bezochte bijeenkomst.

De warme zomer van 2018 begon denk ik, bij de Algemene Vergadering en de Aspergemaaltijd. Nog nooit was het zo vroeg al zo warm. Bij die vergadering namen we afscheid van Harald Tepper en Arend Soeteman. Gelukkig werd het bestuur versterkt door de terugkeer van Albert Röell en droeg Arend het secretarisschap over aan Rudy Andeweg, die intussen helemaal is ingewerkt. Harald was lang de verbindende schakel tussen bestuur en NDT en heeft zich daar zeer voor ingezet. De eerder genoemde Carte Blanche was daar een heel zichtbaar resultaat van. Arend Soeteman heeft als tweede wetenschappelijk secretaris voor de geestes- en

maatschappijwetenschappen een grote rol gespeeld bij de uitbreiding van ons prijzenpalet. Maar daarnaast was hij ook de grote motor achter onze reizen.

De reis naar Berlijn in september was dan ook mede onder zijn bezielende leiding tot stand gekomen. Het was weer een zeer geslaagde combinatie van wetenschap, cultuur en geschiedenis. Ons lid Anthonya Visser, die lang voor de val van de muur al in Oost-Berlijn woonde en werkte, hielp ons om onder de nieuw geverfde gevels de oude verhalen van de geschiedenis nog terug te vinden. We zagen een unieke kunstcollectie in een van de grote bunkers, maar ook bezochten we het Max Delbrück Center waar ver voor de oorlog al de basis werd gelegd voor de moderne moleculaire genetica. Het blijft een prachtige formule om door middel van de kennis en het netwerk van onze leden bij deze uitstapjes toegang te krijgen tot instellingen waar de gemiddelde toerist niet snel binnenkomt.

De Herfstlezing werd voor het eerst niet in het Hodshon Huis gehouden. Door een administratieve vergissing had Hendrik de Keyzer de aula verhuurd ten behoeve van de grote ‘swim for cancer’ in het Spaarne. Heel veel zwemmers hadden zich daar op voorbereid en op verheugd en die wilden wij niet in de weg zitten. Gelukkig kregen we onderdak bij Trouw Moet Blycken, waardoor we hun schitterend gerestaureerde pand konden bewonderen.

Kortom, het was weer een prachtig jaar, ik hoop dat U evenzeer geniet van dit jaarverslag,

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers,
voorzitter Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Prof. dr. Wietze Eizenga

BERNARD VAN PRAAG

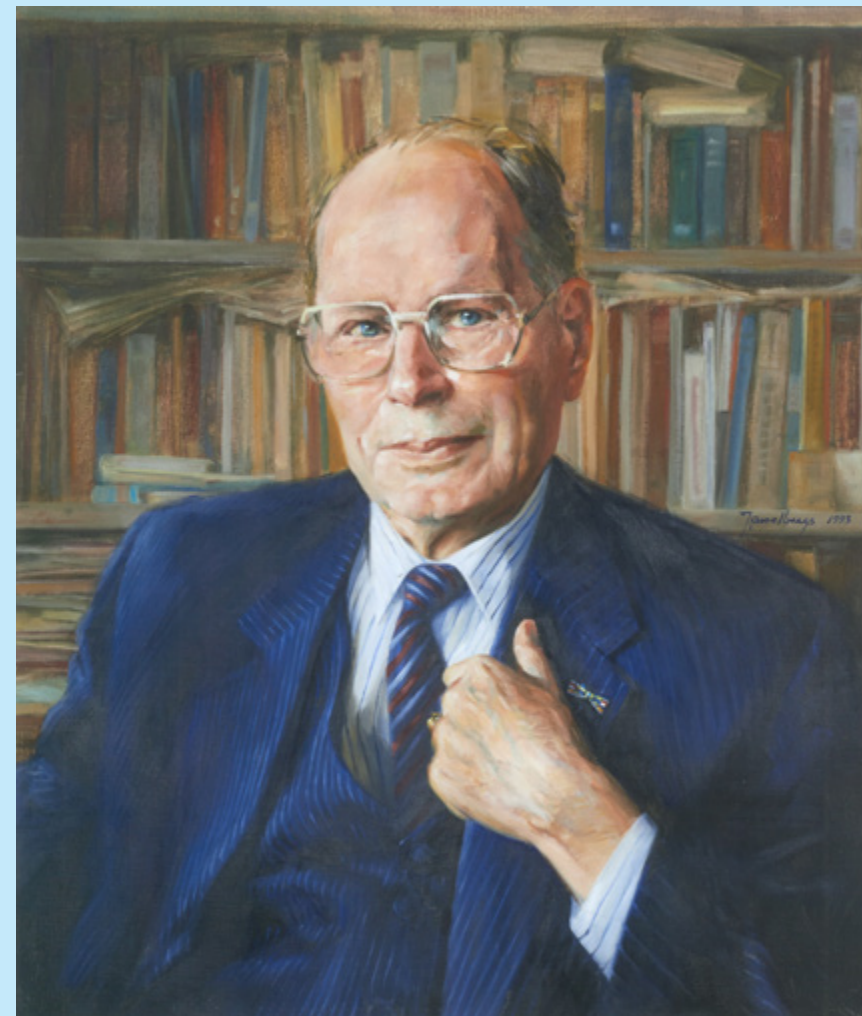
WIETZE EIZENGA (1922-2017) werd geboren in Zutphen. Gedurende de Tweede Wereldoorlog nam hij deel aan het verzet in Friesland. Hij behoorde tot de eersten die na instelling van het Verzetsherdenkingskruis de onderscheiding ontving uit handen van Koningin Beatrix voor zijn verzetsverleden. Na de oorlog studeerde hij economie, eerst aan de Universiteit van Amsterdam en daarna aan de toenmalige Nederlandse Economische Hogeschool (NEH). Tevens was hij een tijd economisch medewerker van het verzetsblad Het Parool. Na zijn promotie aan de NEH bij Prof. Johan Witteveen en Prof. Leen Koyck op het proefschrift “Demographic Factors and Savings” en zijn benoeming tot lector werd hij in 1960 benoemd tot hoogleraar staathuishoudkunde in Rotterdam. In 1969 werd hij benoemd in Leiden als hoogleraar staathuishoudkunde en statistiek aan de faculteit der rechtsgeleerdheid. Zijn voornaamste onderzoekgebied was de theorie der besparingen.

Hij paarde zijn theoretische belangstelling aan de praktijk en vervulde vele functies in de Nederlandse spaarbankwereld. Zo was hij o.a. van 1977 tot 1982 voorzitter van de Nederlandse Spaarbankbond. Hij vertegenwoordigde de Nederlandse spaarbanken ook veelvuldig in internationale gremia. In latere jaren schreef hij ook veel over de positie van Centrale Banken in diverse landen, de Verenigde Staten in het bijzonder.

In 1957-58 verbleef hij met een Fulbright-beurs in de VS, aan de University of Maryland. Daar ontwikkelde hij een grote belangstelling voor de VS en hij keerde diverse keren terug voor gastdocentschappen aan bijvoorbeeld Harvard University en University of Michigan. Zijn voorliefde voor de VS, zijn grote belangstelling voor de economie en zijn bereidheid jonge mensen te stimuleren kwamen samen in zijn testament, waarin hij bepaalde dat zijn nalatenschap, ondergebracht in de Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds zal worden gebruikt voor “het verlenen van studie- en/of reisbeurzen aan veelbelovende en verdienstelijke Nederlandse recent afgestudeerden, voor het volgen van graduate studies aan Amerikaanse universiteiten op het gebied van economie, en/of business administration”. Hij liet hiervoor zijn vermogen na aan de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen. De studiebeurzen hebben als naam KHMW-Eizenga Beurzen. Het Fulbright Center voert het beurzenprogramma uit namens de KHMW. Zo zal de nagedachtenis aan Wietze Eizenga en zijn echtgenote Ada Eizenga-van Oosten, die hem helaas veel te vroeg overleden is, blijven voortleven.

Als zijn collega proximus te Leiden bewaar ik warme herinneringen aan hem.

Prof. dr. B.M.S. van Praag is em. universiteits-hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en lid van de KHMW.

Portret van Prof. Eizenga uit 1993 door Jan Asselbergs dat hem werd aangeboden bij zijn afscheid als voorzitter van het Fonds 1818. Het portret hangt in de commissariszaal van Het Nutshuis aan de Riviervismarkt in Den Haag.

KHMW-EIZENGA BEURZEN

De Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds, ondergebracht bij de KHMW, is erfgenaam van de nalatenschap van Prof. dr. W. Eizenga, overleden op 14 april 2017. De nalatenschap is in 2017 aanvaard. Het doel van de Stichting is jaarlijks studie- en/of reisbeurzen toe te kennen aan Nederlandse recent afgestudeerden voor het volgen van post-graduate studies aan Amerikaanse universiteiten op het gebied van economie en/of business administration. De voorwaarden voor toekenning zijn in

2018 opgesteld in overleg met Fulbright te Amsterdam. Het beurzenprogramma wordt met ingang van 2019 namens de KHMW uitgevoerd door het Fulbright Center. Er zijn jaarlijks maximaal vijf beurzen van elk 50.000 USD. De selectiecommissie bestaat uit Prof. dr. P.L.C. (Paul) Hilbers - De Nederlandsche Bank, Drs. D.S. (Dirk Simon) Buytendorp - ministerie van Financiën en Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA - Aberkyn Change Leadership Partners en tevens directeur KHMW.

De AI revolutie

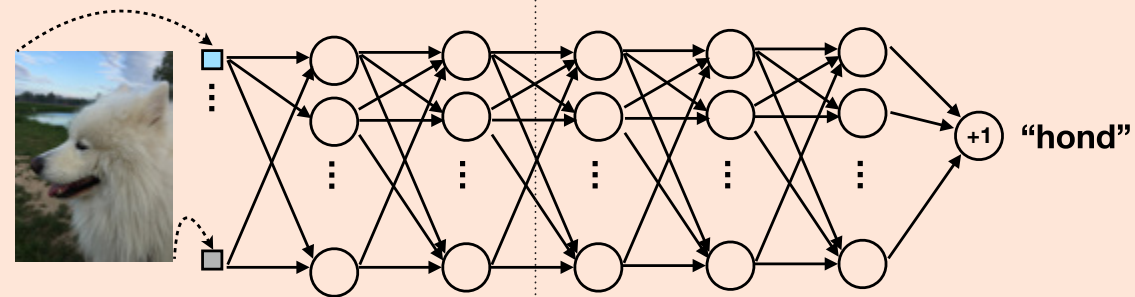
ERIC POSTMA

DE KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE of "AI" - artificial intelligence - maakt een stormachtige periode door. Bijna dagelijks verschijnen er berichten in de media over de zoveelste doorbraak op het gebied van de AI. De ontwikkelingen lijken nu zo snel te gaan dat het niet lang meer zal duren of computers streven de mens voorbij. Deze verwachting is niet gebaseerd op feiten, maar op een foutieve beeldvorming over wat AI is en hoe het zich heeft ontwikkeld. Het gevaar van deze beeldvorming is dat hierdoor de indruk ontstaat dat AI autonoom kan opereren op een wijze die vergelijkbaar is met menselijk handelen. Niets is minder waar.

Laten we beginnen met een alledaags voorbeeld. Een zakrekenmachine is superieur aan de mens in het maken van moeilijke berekeningen. Toch ontstond er bij de opkomst van de zakrekenmachine geen vrees dat accountants hun baan zouden verliezen. Het was onmiddellijk duidelijk voor iedere professionele rekenaar (bijvoorbeeld een accountant), dat de zakrekenmachine een bijzonder nuttig instrument is ter ondersteuning van de dagelijkse werkzaamheden. Een soortgelijk verhaal geldt voor de opkomst van schakcomputers die al geruime tijd de mens de baas zijn.

De huidige aandacht voor AI is voornamelijk het gevolg van de opkomst van een techniek die "deep learning" wordt genoemd. Deep learning is ontstaan uit het onderzoek naar kunstmatige neurale netwerken en verwijst naar diepe neurale netwerken, dat wil zeggen netwerken

met vele tussenlagen. Kunstmatige neurale netwerken zijn geïnspireerd door de werking van biologische neurale netwerken. Grofweg gesproken heeft een diep neurale netwerk een invoer, een heleboel tussenlagen, en een uitvoer. De invoer bestaat uit een getalsmatige representatie van bijvoorbeeld een afbeelding, de numerieke gegevens van een klant, of tekst. Afbeeldingen worden gerepresenteerd door getallen die de helderheid van de pixels (beeldelementen) aangeven: een laag getal betekent donker, een hoog getal betekent licht. Klanten kunnen worden gerepresenteerd door hun leeftijd, aantal kinderen, salaris en andere numerieke grootheden. Tekst kan worden gerepresenteerd door de frequentie waarmee woorden in soortgelijke zinnen voorkomen. Wanneer een van deze varianten van numerieke

Figuur 1. Illustratie van een diep neurale netwerk voor de herkenning van honden (versus katten). De invoer bestaat uit de getalsmatige representatie van een afbeelding van een hond (weergegeven door de vierkantjes). Een vijftal tussenlagen van neuro-

MENS

- kan niet goed met veel data omgaan
+ begrijpt de wereld

AI

+ kan goed met veel data omgaan
- begrijpt de wereld niet

Figuur 2. Vereenvoudigde illustratie van de complementariteit van mens en computer.

representaties wordt aangeboden aan een diep neurale netwerk, worden de individuele getallen gewogen, opgeteld, verwerkt en naar een volgende laag doorgestuurd. Uiteindelijk levert dat een of meerdere getallen op bij de uitvoer van het netwerk. Die getallen representeren het "antwoord".

De vertaling van de invoer naar de uitvoer wordt bepaald door een omvangrijk aantal

nen (de verticale kolommen van cirkels) vertalen de afbeelding in het getal "+1" dat de klasse "hond" representeert. De vertaling komt tot stand door een groot aantal wegingen (de pijlen) die worden geleerd tijdens het trainen van het netwerk.

wegingen. Wanneer we als voorbeeld een diep neurale netwerk beschouwen dat katten van honden kan onderscheiden, zal na succesvolle instelling van de wegingen, de aanbidding van een afbeelding van een kat resulteren in een uitvoer (het antwoord) van bijvoorbeeld "-1", terwijl voor afbeeldingen van een hond resulteert in een uitvoer "+1". De vraag is uiteraard hoe de juiste wegingen gevonden worden zodat het netwerk zo vaak mogelijk het goede antwoord geeft. Een honden-katten herkenner vereist al snel miljoenen wegingen die allemaal de juiste waarde moeten hebben om het netwerk goed te laten functioneren. Het instellen van de wegingen geschiedt door middel van een trainingprocedure die gebruik maakt van een grote en diverse verzameling van afbeeldingen van honden en katten. Indien de uitvoer onjuist is - de afbeelding bevat een hond, maar de uitvoer is "kat" - wordt er een trainingprocedure gestart die alle wegingen een beetje aanpast om een dergelijke fout in de toekomst minder waarschijnlijk te maken.

Deep learning is verantwoordelijk voor indrukwekkende doorbraken op het gebied van automatische spraakherkenning, beeldherkenning en tekstclassificatie. Deze doorbraken

zullen de komende decennia resulteren in allerlei innovaties die de interactie van mens en computer gemakkelijker zullen maken. Zo zullen computers in toenemende mate onze spraak herkennen en zelfs onze emoties kunnen inschatten op basis van onder andere gezichtsexpressies. Deep learning zal ook leiden tot een verschuiving van taken tussen mens en computer. Hierbij valt te denken aan medisch specialisten die medische beelden analyseren. Deep learning kan een krachtige ondersteuning vormen voor deze specialisten bij het analyseren van dergelijke beelden. Eigenlijk is er geen vakgebied te bedenken waar de introductie van deep learning geen effect zal hebben. Er is daarom sprake van een geleidelijke verandering van onze samenleving, waarbij op deep learning gebaseerde software een steeds belangrijkere rol zal spelen in de dagelijkse praktijk. Daarbij moet niet gedacht worden aan hyperintelligente robots die de mens gaan overheersen. Dat is een beeld dat weliswaar de fantasie prikkelt, maar niet realistisch is gezien de huidige stand van de wetenschap. Veeleer dient gedacht te worden aan een verregaande digitalisering van de samenleving. In het optimistische scenario zal deep learning bijdragen aan een prettigere en meer verantwoorde samenleving, bijvoorbeeld

door medisch specialisten routinewerk uit handen te nemen zodat ze meer aandacht kunnen besteden aan de lastige ziektebeelden. In het pessimistische scenario wordt deep learning geïntroduceerd zonder rekening te houden met de balans tussen mens en computer. Zaken als het bewaken van de privacy en misbruik van de technologie vereisen onze volle aandacht.

De ironie is dat de ongefundeerde onheilsaarschuwingen over AI die de mensheid zal gaan overheersen suggereren dat AI intelligenter is dan de mens. Echter, de “intelligentie” van deep learning is op geen enkele wijze vergelijkbaar met die van de mens. Deep learning is de mens de baas op het smalle domein waarop het getraind is, maar heeft totaal geen common sense of wereldkennis. Realisering van het optimistisch scenario vereist dat onze samenleving zich optimaal aanpast aan de mogelijkheden en gevaren van deep learning technologie. Goede scholing en voorlichting zijn daarom cruciaal.

Prof. dr. E.O. Postma is hoogleraar Cognitive Science & AI aan Tilburg University en tevens verbonden aan de Jheronimus Academy of Data Science in 's-Hertogenbosch, een samenwerking van Tilburg University en Eindhoven University of Technology en lid van de KHMW.

Foto Hodshon Huis:
detail bibliotheek

WINTERLEZING

Links: Annemarie Korevaar, Louise Gunning-Schepers, Sander van Walsum, Marian van Egdome, René van Rijckevorsel, Barbara Mascini, rechts: Nina Tellegen

De Winterlezing “Samenwerking in de Metro-poolregio Amsterdam, op weg naar een Circulaire Economie” op zaterdag 10 februari door **Dr. N.W. (Nina) Tellegen**, directeur Amsterdam Economic Board, sloot aan bij verschillende activiteiten in 2018 over de circulaire economie. Circulaire economie is het buzz-woord. Een wereld zonder afval klinkt prachtig maar hoe komen we daar en wat is daarbij de rol van overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Nina Tellegen sprak over kansen, uitdagingen en obstakels op weg naar die wereld zonder afval.

Diezelfde middag werd de winnaar van de prijsvraag “Vul de hiaten in het leven van Keetje” bekend gemaakt. De jury, bestaande uit **Dr. E.M. (Els) Kloek**, **Drs. P.M. (Nelleke) Noordervliet-Boll** en **Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel**, kende de eerste prijs toe aan **Marian van Egdome** voor haar verhaal *Keetje Hodshons laatste uren*. De winnaar onderscheidt zich in de ogen van de jury door taalgebruik dat fraai het begin van de negentiende eeuw oproept. Door details komt de geschiedenis prachtig tot leven. Het is goed en literair geschreven, origineel en bevat goede vondsten. En verklaart bovendien waarom er geen brieven van Keetje zijn bewaard. Van Egdome ontving een portret van

Keetje Hodshon, eigentijds weergegeven door de Haarlemse kunstenaar Barbara Mascini. Een bijzondere prijs, omdat er maar één portret van Keetje Hodshon bewaard is gebleven. Dit portret, door de beroemde portretschilder Charles Howard Hodges, hangt in het Hodshon Huis. Eervolle vermeldingen waren er voor **Annemarie Korevaar** voor haar verhaal *Geloof, hoop en liefde* en **Sander van Walsum** voor zijn verhaal *Een uitputtend bezoek*.

De bekroonde verhalen zijn gebundeld in een boekje dat verkrijgbaar is bij het secretariaat van de Hollandsche Maatschappij.

De vergadering voorafgaand aan de Winterlezing stemde in met:

- De voorgestelde benoemingen van nieuwe directeuren en leden. Hun namen staan op de laatste pagina's van dit jaarverslag. Zittende directeuren en leden kunnen gedurende het jaar voordrachten voor nieuwe directeuren en leden indienen door middel van een e-mail of anderszins aan het secretariaat. Het bestuur waardeert deze waardevolle inbreng zeer.
- De herbenoeming in het bestuur (m.i.v. 10 februari 2018) van **Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell**.
- De begroting voor het jaar 2018.

ALGEMENE VERGADERING

Op 26 mei vond de 266e jaarvergadering van de KHMW plaats. Op deze zomerse zaterdag waren ongeveer 185 directeuren en leden verenigd in de aula.

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers benoemde het opmerkelijk aantal activiteiten en initiatieven van de Maatschappij in het afgelopen jaar, in het bijzonder de vele nieuwe prijzen. De voorzitter stond vervolgens stil bij de Nationale Wetenschapsagenda, waaraan vele leden en directeuren een bijdrage hebben geleverd en waarvan de doelstellingen overeenkomen met die van de Hollandsche Maatschappij: samenwerking tussen disciplines en tussen partners die een brug kunnen slaan tussen wetenschap en samenleving. De voorzitter memoreerde tevens de sinds de vorige jaarvergadering overleden directeuren en leden. Hun namen en twee In Memoriams vindt u verderop in dit jaarverslag.

De wetenschappelijk secretarissen, **Prof. mr. A. (Arend) Soeteman** en **Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman** deden onder andere verslag van de uitgereikte prijzen.

Penningmeester **Mr. R.J. (Rutger) Schimmelpenninck** gaf een toelichting op de jaarrekening. Het balansstotaal is in 2017 toegenomen van 14,8 naar 18,1 miljoen euro. Deze stijging is vooral te danken aan de nalatenschap van Prof. Eizenga en de overdracht van de voormalige Wim Drees Stichting. In vervolg op nieuwe regelgeving is het beheer van het vermogen met ingang van 2018 uitbesteed aan twee externe partijen.

De voorzitter spreekt aftredend bestuurslid Dr. ir. H.L. (Harald) Tepper en aftredend wetenschappelijk secretaris Prof. mr. A. (Arend) Soeteman toe. Harald Tepper werd bestuurslid in 2010. Jonger

Ontvangst door het bestuur

dan gebruikelijk en - vanuit de Nationale DenkTank - met een missie. Harald heeft met frisse en vernieuwende ideeën het bestuur meer dan eens een beetje opgeschud. Arend Soeteman werd veertien (!) jaar geleden benoemd tot secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen. Arend is de belichaming van de Hollandsche Maatschappij; hij toonde een brede belangstelling voor wetenschap, ongeacht de discipline, bracht grote maatschappelijke ervaring in en had het vermogen om met iedereen een interessant gesprek te voeren. De voorzitter overhandigt aan beide afgetreden de eremedaille van de Maatschappij.

De vergadering gaf haar goedkeuring aan:

- Het jaarverslag 2017 incl. de jaarrekening 2017.
- De decharge van het bestuur, c.q. de penningmeester voor het gevoerde financiële beleid.
- De samenstelling van de vijf adviescommissies die het bestuur adviseren over de benoeming van nieuwe directeuren en leden en van de financiële commissie. De namen van deze commissieleden staan op de laatste pagina's van dit jaarverslag.

- De notulen van de directievergadering voorafgaand aan de Winterlezing op 10 februari 2018.
- De toekenning van de Langerhuizen bate. Informatie over het onderzoek waarvoor de bate werd toegekend is te vinden onder stipendia verderop in dit jaarverslag.
- De benoeming van Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg als secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen in opvolging van Prof. mr. A. (Arend) Soeteman.

Prof. dr. B.L. (Ben) Feringa, hoogleraar organische chemie aan de Rijksuniversiteit Groningen, Nobelprijswinnaar en lid van de KHMW hield de bijzondere Haarlemse Voordracht *The Joy of Discovery*. In een tot op de laatste stoel bezette aula nam hij een geboeid publiek mee op zijn ontdekkingsreis door de nanowereld, zijn prachtige moleculaire motortjes en de verwachte toepassingen daarvan. Maar het meest tot de verbeelding spraken misschien wel zijn markante ervaringen na 'The Magic Call from Stockholm'.

Ben Feringa met de foto waarop 5 Nobelprijswinnaars in het Hodshon Huis

TERUGBLIK

Arend Soeteman

In 1990 werd ik lid van de Hollandsche Maatschappij. Die was toen nog overwegend mannelijk qua samenstelling; aan het eind van het jaardiner gingen de sigaren rond. Dat was al anders in 2004, toen ik het eervolle ambt van wetenschappelijk secretaris van onze Maatschappij mocht gaan bekleden. Maar sindsdien zijn de veranderingen, mede dankzij de bezielende leiding van de verschillende voorzitters in sneltreinvaart voortgegaan. Over de positie van vrouwen in de Maatschappij schrijft Jan Willem Gunning in dit jaarverslag. Bij het jaardiner zijn de veranderingen op dit terrein fysiek waarneembaar: bovenaan de tafels, waar de qua anciënniteit oudste leden zitten, overheersen de mannen, meer naar onderen wordt het steeds gemengder.

Net zo belangrijk is de toename van de activiteiten. Toen ik aantrad zei mijn voorganger Dick Schenkeveld dat het werk wel meeviel: ieder jaar de Ruigrok- en Hodshonprijzen, eens in de twee jaar de Veegensprijs, mee bedenken wie voor de jaarrede in mei gevraagd zou worden en jaarlijks zorgen voor een voordracht van voldoende nieuwe leden. Daarnaast waren er zo'n vier keer per jaar de bestuursvergaderingen - en dat was het dan wel.

Dick had geen ongelijk, maar ik moest mijn opvolger andere informatie geven. Het aantal wetenschappelijke prijzen is enorm gegroeid: het kroonjuweel is thans de Brouwerprijs voor wetenschap en samenleving van 100.000 euro, maar daarnaast wordt er jaarlijks nog voor ruim 250.000 euro aan prijzen uitgedeeld. Daarbovenop is er de jaarlijkse NRC-essay-prijsvraag. Het aantal vergaderingen is toegenomen: naast de traditionele jaarvergadering in mei en een winterlezing is er een herfstlezing, is er de jaarlijkse Jan Brouwer Conferentie in januari, zijn er de Drees seminars, zijn er met enige ongeregelde regelmaat carte blanche-bijeenkomsten rond een bepaald thema, is er de tweejaarlijkse Spaarnelezing en is er ad hoc nog veel meer.

Een nieuwe activiteit die er bij gekomen is en de nodige aandacht van de wetenschappelijke secretarissen vraagt wordt gevormd door de reizen. Inmiddels zijn we met een gezelschap KHMW-directeuren, -leden en hun partners op bezoek geweest in Genève, in Rome en in Berlijn.

Dit alles heeft ertoe geleid dat de Maatschappij meer geprofessionaliseerd is. Het secretariaat heeft een ruimere bemensing, het selecteren van nieuwe directeuren en leden is niet meer het prerogatief van een beperkte groep individuen, we houden jaarlijkse bijeenkomsten met onze sponsors en de frequentie van de bestuursvergaderingen is toegenomen. Op dit moment is het niet erg doenlijk voor een nog in zijn functie werkzame hoogleraar wetenschappelijk secretaris te zijn. Maar gelukkig zijn er ook emeriti.

Het was mij een voorrecht en genoeg om gedurende 14 jaar onze Maatschappij als wetenschappelijk secretaris te mogen dienen.

Prof. mr. A. Soeteman was secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van 2004-2018.

TERUGBLIK

Harald Tepper

Het is 2005 als ik, samen met een aantal collega-wetenschappers Stichting “De Nationale DenkTank” opricht. Wat begon als een enthousiaste deelname aan een essaywedstrijd, werd een echt idee en uiteindelijk realiteit. De Stichting had van begin af aan een tweeledig doel: (1) jaarlijks een groep briljante studenten selecteren uit uiteenlopende studierichtingen, die drie tot vier maanden lang full-time zouden werken aan ‘out-of-the-box’ ideeën voor een prangend maatschappelijk probleem, en (2) de deelnemers uit de verschillende jaargangen ‘voor altijd’ samenbrengen in een innovatief netwerk.

Voor dat tweede doel werden we al snel gewezen op ‘een interessante club in Haarlem’, een netwerk met 250 jaar historie. Hoewel ikzelf niet bij het eerste gesprek kon zijn, herinner ik me nog levendig dat onze delegatie terugkwam vol verhalen over het Hodshon-huis en het feit dat ze met Maarten van Veen en “een heuse baron” aan tafel hadden gezeten. Het enthousiasme was gelukkig wederzijds en de samenwerking was geboren. Als eerste

wapenfeit werd en wordt het ‘expertforum’ van de DenkTank jaarlijks gehouden aan het Spaarne. Leden en directeuren van de KHMW die daar ooit bij zijn geweest, zijn steevast enthousiast over de energie en de onbevangenheid van de ideeën die op die dag ontstaan.

Kort daarna trad Alexander Rinnooy Kan aan als voorzitter. Om de lijnen met de DenkTank kort te houden, vroeg hij mij ook in het bestuur van de Maatschappij zitting te nemen, een hele eer. Een mooie tijd brak aan, waarin ik veel heb geleerd van Alexander en de andere bestuursleden en gaandeweg steeds meer zicht kreeg op de enorme taak van de wetenschappelijke secretarissen én het secretariaat. En het aantal activiteiten en prijzen is sindsdien, mede dankzij Arend Soeteman en Gerrit van Dijk, alleen nog maar verder toegenomen.

Ik heb genoten van het werk dat ik heb kunnen doen, zoals de serie “Onze Tijd” - een briefwisseling tussen generaties, de vele reflecties en praatjes van DenkTank-alumni bij de KHMW-lezingen en de DenkTankers die “Op de Koffie” gaan bij leden en directeuren voor carrière-advies of andere levensvragen. Maar ook het werk buiten de DenkTank om, zoals de Carte Blanches, het voorzitten van juryvergaderingen en optreden als gastheer bij de Paradiso-lezingen waren de moeite meer dan waard.

Ik heb er vertrouwen in dat het huidige bestuur en secretariaat, onder de gepassioneerde leiding van Louise Gunning-Schepers, de Maatschappij én de samenwerking met de DenkTank weer naar een nieuwe fase zullen brengen, met de oprichting van het “DenkTank-fonds” als voorlopige hoogtepunt. Ik zie ernaar uit velen van jullie bij toekomstige bijeenkomsten te blijven ontmoeten. Op naar de volgende 250 jaar!

Dr. ir. H.L. Tepper was bestuurslid van 2010-2018.

HERFSTLEZING

Ontvangst in het prachtige pand van Trou moet Blycken in de Grote Houtstraat in Haarlem

Hans Bennis en Bas Bloem

De Herfstlezing vond plaats op 16 september bij Trou moet Blycken waar directeuren en leden gastvrij werden ontvangen door Jan Spoelder, Keizer van deze Haarlemse Herensociëteit en tevens directeur KHMW. Traditiegetrouw hielden een van de pasbenoemde leden en een van de pasbenoemde directeuren een voordracht.

Prof. dr. B.R. (Bas) Bloem, hoogleraar neurologische bewegingsstoornissen aan het Radboud UMC, medisch hoofd van het Parkinson Centrum Nijmegen en bestuurslid van de Stichting ParkinsonNet vertelde over zijn jarenlange onderzoek naar de ziekte van Parkinson en de onverwachte en hoopvolle mogelijkheden om patiënten te helpen om hun leven vorm te geven ondanks hun beperkingen. Hij liet zien hoe hij met ParkinsonNet de brug kon slaan tussen internationaal grensverleggend onderzoek en de dagelijkse praktijk van de patiëntenzorg.

Prof. dr. H.J. (Hans) Bennis, algemeen secretaris van de Nederlandse Taalunie nam ons mee naar de discussie over de rol van het Nederlands in de wetenschap en het onderwijs aan Nederlandse universiteiten en de vraag of het gebruik van Engels als Lingua Franca in de wetenschap daar afbreuk aan zal doen.

ESSAY

Jacob van der Steege (1746–1811), arts

GERRIT VAN DIJK

JACOB VAN DER STEEGE werd in 1790 benoemd tot directeur van de Hollandsche Maatschappij. Hij had toen al een lang verblijf als arts te Batavia achter de rug en was juist teruggekeerd naar Groningen. In Indië stond hij bekend als een kundig arts, die zich geliefd maakte bij de bewoners omdat hij ze gratis inentte. Zijn kundigheid drong ook door bij het hoogste gezag. Hij werd aan het bed geroepen van de koningin van Bantam, die aan een voor ongeneeslijk gehouden kwaal leed. Het gelukte Van der Steege haar te genezen, en uit dank daarvoor kreeg hij aanzienlijke geschenken. Volgens de overlevering schonk de koningin hem haar kroon die rijkelijk met edelstenen was versierd. Hoe het ook zij, bij terugkomst in Nederland werd zijn vermogen geschat op tussen de vijf en zes miljoen gulden (tussen de 35 en 45 miljoen euro nu). Daarvan zette hij ruimschoots de bloemetjes buiten. Op feesten verschenen hij en zijn vrouw in rijke Oosterse gewaden. Ook liet hij voor zijn gezin een monumentaal huis bouwen, een paleis, aan de Oude Boteringstraat, in het centrum van de stad Groningen. Het huis heeft later nog als ambtswoning van de Commissaris des Konings in de provincie Groningen dienst gedaan en is nu de zetel van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen. Zelf heeft Van der Steege er maar kort gewoond. In 1795 werd het huis gevorderd door de Fransen. Hij verliet daarop Groningen en kocht het buiten Stadwijk aan de Amstel, onder de rook van Amsterdam. Geld was nog steeds geen probleem en in Stadwijk zette hij zijn vrije levensstijl voort. Van 23 maart 1795 tot

1 maart 1796 was hij lid van de Staten-Generaal namens Groningen. Als lid van de Hollandsche Maatschappij zien we hem terug in jury's. Ook fungeerde hij als adviseur voor prijsvragen die betrekking hadden op Nederlands-Indië.

Jacob werd geboren in Leeuwarden. Zijn vader was daar advocaat bij het Gerechtshof en zijn moeder deed in tweedehands spullen. Aldus verwierf de familie een zekere welstand. Zijn vader was een losbandig persoon. Uit stukken blijkt dat hij in 1763 voor zes weken en in 1765 voor zes maanden is geschorst geweest vanwege onbetamelijk, grensoverschrijdend gedrag. Dat werd daarna steeds erger, zo erg zelfs dat zijn vrouw hem liet opsluiten in de dwangburcht Blokhuispoort te Leeuwarden. Deze huiselijke omstandigheden waren natuurlijk niet bevorderlijk voor de ontwikkeling van Jacob. Hij had dan ook geluk dat hij in de goedgehartige kolonel Pars iemand vond die hem de beginselen der geneeskunde onderwees. Pars zorgde er ook voor dat Jacob verder kon studeren aan de Rijksuniversiteit Groningen. Daar was toen de grote Petrus Camper hoogleraar. Jacob studeerde af als arts en vestigde zich te Groningen. Daar lukte het niet zo met zijn praktijk en hij nam zich voor zijn geluk in Indië te beproeven. Maar hoe doe je dat? Een gunstige aanbevelingsbrief aan de Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië was daarvoor noodzakelijk. Hij vond de Leeuwarder raadshier Dr. Quiryn de Blau bereid die te schrijven. Jacob kende hem van een bijzondere gebeurtenis. Hieronymus, zoon van De Blau, die in Groningen studeerde, had tijdens Prinsjesdag

Portret van Jacob van der Steege. RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag.

(de verjaardag van de Prins-Stadhouder) zijn broekzakken vol gestopt met vuurwerk dat hij op de Grote Markt wilde afsteken ter vergroting van de feestvreugde. Daar aangekomen ontplofte de hele hoeveelheid vuurwerk plotseling. Hieronymus werd enige huizen ver weggeslingerd en in deplorabele toestand naar het nabijgelegen huis van de arts Jacob van der Steege gebracht, die hem eerste hulp verleende. Hoewel Hieronymus uiteindelijk aan zijn

verwondingen overleed, had Jacob een grote indruk gemaakt op vader De Blau. Daarom was De Blau gaarne bereid Jacob te helpen. Men zou kunnen zeggen dat hij indirect de aanleiding is geweest tot het fortuin van Jacob van der Steege.

Prof. dr. G. van Dijk is oud-secretaris natuurwetenschappen van de KHMW en oud-hoogleraar wiskunde aan de Universiteit Leiden.

Brouwer Prijs voor Wetenschap en Samenleving

MARLIES VELDHUIJZEN
VAN ZANTEN-HYLLNER

DE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ ontplooit met het Jan Brouwer Fonds al vele jaren activiteiten op het terrein van verbinding tussen wetenschap en samenleving. Vooral demografische spanningsvelden werden bestudeerd met het oog op een bijdrage aan de oplossing ervan. In 2016 voegden Robert en Ingrid Brouwer-Hoffmann, de volgende generatie, daar een dimensie aan toe: de mogelijkheid om een jaarlijkse prijs van 100.000 euro toe te kennen.

De Brouwer Prijs voor Wetenschap en Samenleving is bestemd voor een persoon of organisatie in Nederland die door een wetenschappelijk of maatschappelijk initiatief de samenhang en het onderling vertrouwen in de samenleving bevordert.

In 2017 won *Leer je burens kennen* de eerste Brouwer Prijs. Deze winnaar blonk uit op een belangrijk criterium van de prijs: het bevorderen van onderling vertrouwen in de samenleving, door mensen bij elkaar te brengen die anders niet bij elkaar zouden zijn gekomen. De Liberaal Joodse Gemeente in Amsterdam organiseert via *Leer je burens kennen* gesprekken over antisemitisme met ROC-leerlingen om elkaar op persoonlijke en gelijkwaardige manier te leren kennen. Vooroordelen worden zo bespreekbaar gemaakt met een positief effect.

Bart Jacobs, Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, Ingrid en Robert Brouwer-Hoffmann, Louise Gunning-Schepers

De eerstvolgende Jan Brouwer Conferentie werd gewijd aan de prijs en ook in de toekomst zal de inhoud van de conferenties het thema van de prijs blijven illustreren.

Vertrouwen in de samenleving heeft veel facetten en de bedoeling is dat deze verscheidenheid tot haar recht komt op het platform van de Brouwer Prijs door de prijs te laten toekomen aan winnaars op steeds verschillende terreinen. In 2018 werd de prijswinnaar gevonden op een groot en groeiend maatschappelijk terrein: de bescherming van de eigen persoonsgegevens in een samenleving waarin de zorg groeit dat wij de grip daarop kwijt raken. De stichting *Privacy by Design* beoogt met de beveiligde smartphone app IRMA ('I Reveal My Attributes') die grip, en daarmee vertrouwen in de samenleving, terug te geven. Dit keer een project waar jarenlang wetenschappelijk onderzoek aan vooraf ging door de Nijmeegse hoogleraar Bart Jacobs en zijn groep. IRMA maakt gebruik van de modernste encryptietechnieken om de veiligheid van de opgeslagen persoonsgegevens te borgen. *Privacy by Design* is een onafhankelijke stichting

die IRMA als open source beschikbaar stelt en zo een belangrijke bijdrage levert aan de opschaling van dit project.

Ook dit jaar werd de prijsuitreiking geïllustreerd vanuit de oudheid en de actualiteit. Irene de Jong schetste met grote verbeeldingskracht hoe Odysseus om lijfsbehoud zijn identiteit moest verbergen, terwijl Corien Prins huiveringwekkend demonstreerde hoe makkelijk onze internetgegevens gemanipuleerd kunnen worden.

Komend jaar, 2019, zal de Hollandsche Maatschappij voor het eerst ook buiten het bestand van leden en directeuren op zoek gaan naar kandidaten. Daar is de prijs aan toe dankzij al die leden en directeuren die zich de afgelopen jaren in vele, diverse rollen hebben ingezet. Netwerken en expertise werden ter beschikking gesteld, verschillende denkwijzen kwamen constructief bij elkaar en er ontstonden onverwachte nieuwe inzichten. Het is mooi dat ook bij het organiseren van deze prijs het gedachtegoed dat bij het Brouwer Fonds hoort zo expliciet in de praktijk wordt gebracht.

Drs. M.L.L.E. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner is voorzitter van het Jan Brouwer Fonds en ondervoorzitter van de KHMW.

SPONSOR De heer en mevrouw R. Brouwer-Hoffmann, € 100.000, jaarlijks.

JURY Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, Drs. W.J. (Pim) baron van der Feltz, Drs. R.K. (Ronald) Leopold, Prof. dr. P.J. (Paul) Scheffer, Prof. dr. I. (Ineke) Sluiter, Prof. mr. A. (Arend) Soeteman, Prof. dr. A.A. (Adriaan) Voors, Prof. dr. ir. M.P.C. (Margot) Weijnen.

De Brouwer Prijs voor Wetenschap en Samenleving werd uitgereikt op 19 november door Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner en Louise Gunning-Schepers. Prof. dr. I.J.F. (Irene) de Jong, hoogleraar Griekse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam en lid van de KHMW hield de lezing "Verborgene identiteit in de Odyssee; een zaak van leven of dood" en Prof. dr. J.E.J. (Corien) Prins, voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, hoogleraar recht en informatisering aan Tilburg University en lid van de KHMW de lezing "Waarom we onze identiteit niet mogen verkwanzelen en privacy daartoe cruciaal is".

JAN BROUWER FONDS

JAN BROUWER CONFERENTIE

Op 29 januari stond de Jan Brouwer Conferentie in het teken van het thema van de Brouwer Prijs: vertrouwen in de samenleving. Sprekers en dagvoorzitter presenteerden *state of the art* in onderzoek, prikkelden en daagden de toehoorders uit de grenzen van het thema te verkennen. Het initiatief ‘Leer je burens kennen’, dat eind 2017 de Brouwer Prijs toegekend kreeg, werd toegelicht door Madelon Bino, directeur van de Liberaal Joodse Gemeente Amsterdam, alsook door middel van een zeer illustratieve introductiefilm. Hierin was te zien hoe, eerst

IR. L.E.J. BROUWER (1910-1983)

Jan Brouwer kwam uit een geslacht van geleerden - zijn vader was geoloog met internationale bekendheid, zijn oom, naar wie hij was genoemd, een wereldberoemde wiskundige. Hijzelf had een uitermate goed verstand en was gedreven om steeds nieuwe thema's te verkennen en alle invalshoeken daarvan met name ook de morele. Op 21-jarige leeftijd studeerde hij in Delft af als mijnbouwkundig ingenieur. Na zijn studie trad Brouwer in dienst bij de Bataafse Petroleum Maatschappij, waar hij o.m. werkzaam was in het Verre Oosten. Hij beëindigde zijn actieve loopbaan

aarzelend maar gaandeweg met enthousiasme, leerlingen van het naast de synagoge gelegen ROC kennismaakten met hun joodse burens, serieus in gesprek gingen en met veel meer begrip – over en weer – het pand verlieten. De Brouwer Prijs beoogt, naast erkenning, een dergelijk initiatief “schaalbaar” te maken om de impact ervan te “vermenigvuldigen”.

DAGVOORZITTER

Prof. dr. P. (Paul) Schnabel, universiteitshoogleraar Universiteit Utrecht en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

SPREKERS

Dr. ir. H.L. (Harald) Tepper, bestuurslid KHMW, MT-lid Group Sustainability Royal Philips, oud-voorzitter Stichting de Nationale DenkTank
Prof. mr. dr. M. (Madeleine) de Cock Buning, voorzitter College Commissarissen Commissariaat voor de Media en European Regulators Group for AV Media, hoogleraar intellectuele eigendom Universiteit Utrecht

Prof. dr. J. (Judi) Mesman, hoogleraar Interdisciplinary Study of Societal Challenges Universiteit Leiden, een van de initiatiefnemers van Athena's Angels

Prof. dr. P.J. (Paul) Scheffer, hoogleraar Europese Studies Universiteit van Tilburg en Universiteit van Amsterdam, jurylid Brouwer Prijs voor Wetenschap en Samenleving

als president-directeur van de Koninklijke Nederlandse Petroleum Maatschappij in 1971. In het begin van de 80er jaren heeft Jan Brouwer een deel van zijn vermogen bestemd voor een fonds ten behoeve van interdisciplinair wetenschappelijk onderzoek in Nederland. Het Jan Brouwer Fonds is begin 2003 aan de zorg van de KHMW toevertrouwd, waarbij de statutaire doelstelling als volgt is geformuleerd: het stimuleren van multidisciplinair, maatschappijgeoriënteerd onderzoek dat inzicht geeft in concrete maatschappelijke problemen en in potentie moet bijdragen aan de oplossing daarvan.

STICHTING DE NATIONALE DENKTANK

RENÉ VAN RIJCKEVORSEL EN SUZANNE IJSSELMUIDEN

Groepsfoto NDT 2018

Stichting de Nationale DenkTank kraakt samen met jonge denkers taaie maatschappelijke vraagstukken. Sinds 2006 zetten jaarlijks ruim twintig geselecteerde studenten en promovendi uit allerlei studierichtingen hun tanden in een uitdagende kwestie. Binnen vier maanden komen zij met gedegen analyses en ontwikkelen zij concrete, innovatieve en zoveel mogelijk gedragen oplossingen. Doordat jaarlijks een nieuwe groep aantreedt, is in de afgelopen dertien jaar een actief alumninetwerk ontstaan dat bestaat uit bijna 300 gedreven talenten. Met dit alumninetwerk worden geregeld maatschappelijke initiatieven ontplooid, zoals bijvoorbeeld in 2018 een bijdrage van de MiniDenkTank aan de

viering van het 15-jarig bestaan van de Prins Claus Leerstoel in Den Haag.

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen streeft een zelfde soort doelen na als de Nationale DenkTank en is tegelijkertijd complementair in haar leden- en directiebestand en haar activiteiten. Daarom is er al sinds 2006 een hechte en vruchtbare samenwerking tussen beide organisaties, zowel op het terrein van de jaarlijkse thematiek als dat van het alumninetwerk. Op deze en volgende pagina's vindt u een impressie van de belangrijkste gezamenlijke initiatieven in 2018.

JAARTHEMA CIRCULAIRE ECONOMIE EN ADVIESGROEP KHMW

In 2018 heeft de KHMW de circulaire economie gekozen als doorlopend jaarthema. De Maatschappij sluit daarmee aan bij een brede beweging in Nederland, vanuit bedrijfsleven, overheid en wetenschap. Het jaar begon met de Winterlezing door Nina Tellegen over de “Samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam, op weg naar een Circulaire Economie”. Daarna werden achtereenvolgens een Carte Blanche georganiseerd met de NDT en ook het jaarlijkse DenkTank-expertforum stond in het teken van de circulaire economie. Beide events vindt u hieronder beschreven.

Daarnaast hebben een tiental leden en directeurs van de KHMW hun expertise en ervaring op het gebied van duurzaamheid en circulaire economie op gepaste momenten ingezet voor de NDT 2018. Daar is de NDT hen zeer erkentelijk voor.

CARTE BLANCHE

In maart organiseerde de KHMW samen met de NDT ‘Your Circular Future’, een inspirerende middag in het Hodshon Huis voor leden, directeurs en Jonge Prijswinnaars van de KHMW en alumni van de NDT. Op deze drukbezochte middag blikten we met behulp van workshops en lezingen vooruit op een toekomstige circulaire maatschappij. De aanwezigen werden aangespoord om out-of-the-box te denken en te tekenen, zorgvuldig werden er elektrische apparaten uit elkaar gehaald, onverwachte verbindingen gelegd en samen met een panel van experts kwamen de aanwezigen tot de conclusie dat een circulaire toekomst niet alleen noodzakelijk is, maar vooral ook mogelijk.

EXPERTFORUM

De NDT 2018 is gedoken in het vraagstuk hoe we de transitie naar een circulaire economie kunnen versnellen. In augustus 2018 begon een groep van 20 wo-studenten, pas afgestudeerden en promovendi met hun intensieve onderzoek. Op 27 september 2018 presenteerde de NDT de resultaten van de analysefase tijdens het

Expertforum aan ongeveer 150 experts uit de overheid, het bedrijfsleven en de wetenschap. Het Expertforum vond traditiegetrouw plaats in het Hodshonhuis en werd samen met de KHMW georganiseerd.

Op basis van de gemaakte analyses én alle input van het Expertforum zijn de deelnemers aan de slag gegaan met het bedenken en ontwikkelen van oplossingen die bijdragen aan een meer circulaire toekomst. De oplossingen variëren van klein en praktisch tot aan grootse herzieningen voor de lange termijn en richten zich op verschillende doelgroepen en sectoren om de samenleving zo breed mogelijk mee te

nemen in de voorstellen; overheden, bedrijven, consumenten, onderwijs, de bouwsector en de voedingsindustrie. Op 10 december presenteerde de NDT haar visie en oplossingen feestelijk in het Planetarium van Artis in Amsterdam.

Zo heeft de DenkTank een toolkit (WerkCE) ontwikkeld om bedrijven en haar medewerkers te helpen meer circulair te handelen op de werkvloer. De tool geeft inzicht in de besparingen die circulaire aanpassingen opleveren, zowel in grondstofgebruik als financieel. WerkCE heeft inmiddels haar eerste betaalde opdrachten binnen. Bent u geïnteresseerd? Ga naar www.ndt18.nl/werkce.

Verder is de NDT 2018 opgenomen in het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023 van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, hebben de deelnemers een appél gedaan op de staatssecretaris voor een meer circulaire verbouwing van het Binnenhof (en antwoord ontvangen), zijn door de DenkTank de benodigde data verzameld en toegankelijk gemaakt voor gemeenten en woningbouwcorporaties om de energietransitie meer circulair in te steken en heeft een delegatie van

Links, midden en boven: Carte Blanche 15 maart 2018

Expertforum 27 september 2018

DenkTankers haar kennis en expertise gedeeld met Europarlementariërs in Brussel. Ook heeft de NDT online leermodules voor het basisonderwijs over circulaire economie ontwikkeld en geïmplementeerd, genaamd SpaCE.

Op www.ndt18.nl treft u uitgebreide informatie en filmpjes aan over de visie, analyses en oplossingen van de NDT 2018.

VOORUITBLIK NAAR DE NDT 2019

In 2019 zal de NDT zich vastbijten in het vraagstuk hoe we het digitale tijdperk optimaal kunnen benutten om gezond en weerbaar te blijven. Wilt u hierbij betrokken zijn, of hebt u suggesties voor interessante sprekers, partners of anderszins, kunt u contact opnemen met Suzanne Ijsselmuiden, directeur van de NDT, via s.ijsselmuiden@nationale-denktank.nl

FONDS VAN DE NATIONALE DENKTANK

De Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen en stichting de Nationale DenkTank hebben in 2018 nauw samengewerkt om een wens van de DenkTank in vervulling te

laten gaan: een apart Nationale DenkTank-fonds om de duurzame financiering van de stichting te waarborgen. Het bestuur van dit fonds zal in ieder geval bestaan uit drie voormalige bestuurders van de NDT en twee leden/directeuren van de KHMW. Aanleiding is dat de NDT tot op heden primair wordt gefinancierd door de jaarlijkse themapartners, met daardoor weinig meerjarige zekerheid en beperkte mogelijkheden om de stichting als instituut te ondersteunen - zonder specifieke koppeling aan een thema. Daarvoor is nu een apart fonds gecreëerd.

Voor meer informatie over het Nationale DenkTank-fonds kunt u contact opnemen met Harald Tepper, die de rol van bestuursvoorzitter van dit fonds voor zijn rekening neemt.

BIJDRAGEN AAN ACTIVITEITEN VAN DE KHMW

In 2013 zijn de NDT en de KHMW begonnen met het initiatief: "DenkTank op de koffie bij ...". Alumni van de NDT gaan met een persoonlijke vraag in gesprek met een lid of directeur van de KHMW. De vraag kan uiteenlopend van aard zijn, zowel vakinhoudelijk als meer gericht op bepaalde keuzes waar de alumnaus in zijn of haar loopbaan of leven voor staat. DenkTankers komen zelf met vragen of verzoeken, waarna het bestuur van de KHMW zorgt voor de connectie. Zo dronk onder anderen Anne van Heijst afgelopen jaar koffie met Alexander Italianer, in aanloop naar haar traineeship bij het Europees parlement in Brussel. Een mooie match. In 2019 zal dit initiatief worden voortgezet. Tijdens de Algemene Vergadering en jaardiner van de KHMW was de NDT gesprekspartner aan tafel. Tenslotte was de NDT in 2018 aanwezig bij een aantal bijzondere initiatieven van de KHMW, zoals de Winterlezing en de uitreiking van de Jan Brouwerprijs.

Jhr. drs. R.M.M. van Rijckevorsel is bestuurslid KHMW en hoofdredacteur van Elsevier Weekblad en Juist, S.J.C. Ijsselmuiden MSc is directeur van de NDT.

Carte Blanche 15 maart 2018

Foto Hodshon Huis:
centraal trappenhuis

ESSAY

Het fundament van Teylers museum

MARJAN SCHARLOO

WIE VIA DE DAMSTRAAT op weg is naar het gebouw van de Maatschappij aan de overkant van het Spaarne, ziet in deze straat aan de linkerkant een rij fraaie historische huizen. Op nummer 21 is het voormalige woonhuis van Pieter Teyler te vinden. Naast de voordeur hangt een marmeren plaquette waarop in het Nederlands en Frans te lezen is dat de ingang van het museum en de bibliotheek te vinden zijn op Spaarne 16. Een sierlijke pijl naar rechts wijst de weg. Achter de smalle en bescheiden gevel gaat een groot complex schuil. Het betreft drie huizen achter elkaar, die door middel van een lange gang met elkaar zijn verbonden. Het naastgelegen huis werd enkele jaren na Teylers dood nog toegevoegd aan het hoofdkwartier van de Stichting die meteen na Teylers overlijden werd opgericht. Vanuit het museum is het huis van de 'founding father' van Teylers Museum via een onopvallende deur in de Ovale Zaal te bereiken. Ongeveer honderd jaar lang liepen alle bezoekers door de voordeur van Teylers Huis via de lange marmeren gang naar het museum.

Naast de fysieke verbondenheid tussen huis en museum is er nog een ander, veel belangrijker soort verbondenheid te voelen, namelijk die van de idealen van de Verlichting en de filantropie, waaraan het museum zijn bestaansrecht ontleent. In dit huis bedacht de Doopsgezinde filantroop, investeerder en ondernemer Pieter Teyler wat hij met zijn kapitaal wilde doen na zijn overlijden. Zijn testament is een historisch document van formaat. In de kamers van dit huis werden stoutmoedige

plannen beraamd om het eerste laboratorium van eigentijdse kunst en wetenschap op te richten - destijds een revolutionair plan! Het idee om het grootste hofje van Haarlem te bouwen en de armen te ondersteunen met slimme uitvindingen en geld vond eveneens in dit huis zijn oorsprong. De verhalen die dit huis te vertellen heeft zijn een belangrijk en onmisbaar onderdeel van het verhaal van Teylers Museum zelf. Maar bezoekers aan het prachtige en sfeervolle museum van nu kunnen deze essentiële informatie om het museum werkelijk te begrijpen niet gemakkelijk vinden. Dat willen we veranderen door Teylers huis open te stellen. Naar verwachting kunnen vanaf 2021 alle bezoekers kennismaken van het spannende en nog steeds actuele verhaal over de Verlichtingsidealen en over de invulling daarvan door kunstenaars, wetenschappers en bestuurders van Teylers Stichting. Pieter Teyler zelf komt in zijn eigen huis opnieuw tot leven, inclusief zijn Doopsgezinde achtergrond. Het is beslist niet de bedoeling om stil te blijven staan in het verleden. Onze samenleving is nog steeds gebaseerd op diezelfde idealen uit de 18e eeuw: het beoefenen van controleerbare wetenschap, het uitdragen van democratische principes en het zorgen voor elkaar. De belangrijke rol van de filantropie wordt daarbij eveneens belicht.

Straks kunnen bezoekers genieten van de pracht en praal van het huis en kennismaken met de voormalige bewoners en gebruikers en hun activiteiten. Er is ook ruimte gereserveerd voor groepsprojecten. Scholieren en andere groepen kunnen straks programma's volgen

Centrale trap woonhuis Pieter Teyler, Damstraat 21 in Haarlem

over de democratische rechtsstaat en over de belangrijke rol van filantropie. Daarbij wordt uiteraard de vraag gesteld wat zij zelf nu zouden willen aanpakken om de samenleving een beetje beter te maken. Docenten zijn nauw betrokken bij de opzet. In het huis komt voorts een appartement voor een scientist / artist in residence met bijbehorend programma. Op deze manier kunnen wetenschap en kunst van nu verbindingen aangaan met historische collecties of het filosofisch gedachtegoed van vroeger tijden.

Voordat het zover is, moet er nog heel wat gebeuren. Gelukkig is de fundering al hersteld in een eerdere fase en ook is het huis al helemaal gestript. Dat betekent dat alle constructieve problemen zichtbaar zijn en daarmee is een goed inzicht in de noodzakelijke restauratiewerkzaamheden. Enkele kamers behoren tot de best bewaarde interieurs van Nederland uit de 18e eeuw. Zo zijn er gangen en een trappenhuis van vier verdiepingen met magnifiek stucwerk uit 1715 en kamers met een volledig neoclassicistisch interieur. Uiteraard worden deze ruimten zo zorgvuldig mogelijk gerestaureerd. Van vele andere ruimten is het oorspronkelijke interieur niet of nauwelijks bewaard gebleven. Kamers zijn in de loop der tijd geschikt gemaakt voor uiteenlopende functies: vergaderruimte, kunstenaarsatelier, kantoorruimte, bibliotheekruimte, depotruimte, werkkamer voor conservatoren en niet te vergeten woonruimte voor de beheerder (de kasteleyn) en zijn personeel. Het creëren van een eenheid van tijd, plaats en handeling, zoals dat wel gebeurt in huizen van schrijvers of componisten, is voor het verhaal over dit huis dan ook niet geschikt. Per ruimte wordt bekeken wat er mogelijk en nodig is

om het museale verhaal zo goed mogelijk te vertellen. Soms wordt bewust gekozen voor een terughoudende restauratie en soms vinden reconstructies plaats. Het is een creatief proces van gas geven en op de rem trappen, waarbij telkens als uitgangspunt geldt dat de gemaakte keuzes helder en logisch moeten zijn en het verhaal over Pieter Teyler illustreren.

Een favoriete ruimte van veel mensen is de zogenaamde eikenhouten kamer. Deze bevindt zich op de eerste verdieping achterin het tweede achterhuis. De deur is voorzien van vijf sleutelgaten voor evenzovele sleutels: voor elk van de bestuurders van Teylers Stichting één. Zo konden zij vroeger alleen samen de kamer betreden, waarin alle belangrijke documenten werden bewaard. De kleine kamer heeft alleen een bovenlicht en is helemaal bekleed met eikenhout. Rondom zijn kasten met planken en een schouw. Eenmaal binnen is er geen contact meer met de buitenwereld - een magisch moment!

De filantropische traditie van Pieter Teyler heeft een eigentijds vervolg gekregen waardoor al een groot deel - maar nog niet het geheel - van de restauratie is gefinancierd. Voor de vijf grootste filantropen van nu die bijdragen aan de restauratie van het huis, liggen straks vijf zilveren sleutels van de deur naar de eikenhouten kamer klaar. Drie van deze sleutels hebben inmiddels een eigenaar gevonden. Het zou mooi zijn om nog twee mensen te vinden die zich net zo sterk als de anderen verbonden voelen met Teylers idealen en met de uitwerking daarvan in het Museum van de Verwondering.

Drs. M. Scharloo is directeur van Teylers Museum en directeur KHMW.

WIM DREES SEMINARS

RUDY ANDEWEG

Sinds 2017 is het vermogen van de Wim Drees Stichting voor Openbare Financiën overgegaan naar de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen. Als Wim Drees Fonds worden de activiteiten van de voormalige stichting binnen de KHMW voortgezet. De Wetenschappelijke Raad van het Wim Drees Fonds heeft in dat kader in 2018 een tweetal Wim Drees Seminars georganiseerd.

Op 28 maart 2018 vond in het Hodshon Huis een seminar plaats over *de vergroening van het belastingstelsel*. Tegen de achtergrond van de ambitieuze klimaatdoelstellingen in het regeerakkoord en van het verwachte nationaal vergroeningsplan spraken **Prof. dr. R. (Reyer) Gerlagh**, hoogleraar Environmental Economics Tilburg University en **Prof. dr. H.R.J. (Herman) Vollebergh**, Planbureau voor de Leefomgeving en hoogleraar Economics and Environmental Policy Tilburg University. Reyer Gerlagh sprak over de uitholling van de tax base en de interactie tussen binnenlandse en Europese fiscale instrumenten. Herman Vollebergh belichtte de belastingverschuiving van arbeid naar grondstoffen, materialen en afval. De geanimeerde discussie werd in goede banen geleid door **Prof. dr. B.E. (Barbara) Baarsma**, hoogleraar toegepaste economie aan de Universiteit van Amsterdam.

Traditiegetrouw is het najaarsseminar gewijd aan een aspect van de dan net verschenen miljoenennota. Dit jaar was het thema: *Miljoenennota 2019: wie betaalt de rekening?* In de Glazen Zaal in Den Haag spraken op 4 oktober 2018 **Prof. dr. B.J. (Bas) ter Weel**, hoogleraar economie Universiteit van Amsterdam en kroonlid van de Sociaal Economische Raad en **Prof. dr. C.L.J. (Koen) Caminada**, hoogleraar Empirische

Boven: Barbara Baarsma - Wim Drees Seminar in het Hodshon Huis, midden en onder: Wim Drees seminar in de Glazen Zaal in Den Haag

analyse van sociale en fiscale regelgeving Universiteit Leiden. Bas ter Weel koppelde het groeiende onbehagen van vooral lager opgeleide burgers aan hun grote onzekerheid met betrekking tot werk en inkomen. Zij beschikken gemiddeld over magere financiële buffers en hebben flexibele arbeidscontracten, soms uit eigen keuze, maar soms ook door de keuze van werkgevers om zo op de loonkosten te besparen. In deze situatie zijn zij kwetsbaar voor economische volatiliteit. Die volatiliteit is voor een open economie als de Nederlandse deels een gegeven, maar Ter Weel liet zien dat de volatiliteit wordt vergroot door het vaak procyclische economische beleid van de overheid.

In zijn bijdrage benadrukte Koen Caminada twee punten. In de eerste plaats is de collectieve lastendruk in Nederland nu de hoogste in 20 jaar: 40%. Dat in de miljoenennota zo veel gesproken wordt over lastenverlaging is eerder framing dan economische realiteit. In de tweede plaats constateerde Caminada een paradox tussen enerzijds opvallend stabiele inkomensverhoudingen in Nederland tussen 1990 en 2014, en anderzijds een steeds schevere verdeling van het primaire inkomen. De overheid draait steeds harder aan de knoppen van inkomensafhankelijke regelingen om die primaire inkomensscheefheid te compenseren.

Drs. P.M. (Michiel) Sweers, directeur Innovatie en Kennis van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat modereerde de discussie over de lezingen van Ter Weel en Caminada. De middag werd afgesloten met een gesproken column van **Dr. S. (Sandra) Phlippen**, onder meer universitair docent toegepaste economie aan de Erasmus Universiteit en hoofd Nederland van het Economisch Bureau van ABN-AMRO Bank. Aanhakend bij de inleiding van Ter Weel ging zij in op de ruim 300.000 werkende armen in Nederland. Zij vroeg zich af hoe hun economische kwetsbaarheid kan worden verbeterd als het politiek weinig interessant is

Wim Drees Seminar in de Glazen Zaal, boven: Michiel Sweers, onder: Sandra Phlippen

om dat probleem, dat pas acuut wordt in een toekomstige crisis, nu aan te pakken.

De inleidingen van Ter Weel en Caminada en de column van Phlippen zijn beschikbaar via de website van de KHMW onder de knop KHMW/Publicaties.

Prof. dr. R.B. Andeweg is secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van de KHMW en oud-hoogleraar empirische politicologie aan de Universiteit Leiden.

SYMPOSIUM STICHTING BEROEPSEER “WETENSCHAP IS OOK MAAR EEN MENING”

AD IJZERMAN EN GERARD VAN NUNEN

Een man opende op 4 december 2016 het vuur in een pizzeria in Washington omdat hij dacht dat het restaurant onderdeel was van een pedofiliecomplot. Op verschillende online netwerken zoals 4chan, Reddit en InfoWars op het *deep vernacular web* was een “bullshit” verhaal - met de naam Pizzagate - ontstaan over democratische congresleden die in de kelder van een pizzatent kinderpornografie zouden kijken en produceren. Veel mensen die verbonden zijn aan de Amerikaanse alt-right beweging (een beweging met extreemrechtse ideologieën) zijn actief op de genoemde netwerken. Er zou sprake zijn van een georganiseerd pedofielennetwerk dat de pizzatent als basis zou gebruiken. Alle informatie rondom Pizzagate is gefabriceerd, gebaseerd op nieuwsberichten uit de werkelijkheid, onder andere door gehackte e-mails van campagneleider John Podesta van de Democratische Partij te bewerken.

Als u nu in volstrekte verbazing en weerzin opschrikt, dan had u vast aanwezig willen zijn bij het symposium “Waarheidsvinding als ambacht” dat de KHMW samen met de Stichting Beroepseer, bekend van een serie boeken over beroepseer en professionaliteit, organiseerde op 18 april 2018. In deze tijden van “fake news”, van “wetenschap is ook maar een mening”, was het hoog tijd om hen die dagelijks zoeken

#PIZZAGATE

naar de waarheid, aan het woord te laten. In drie blokken met elk twee sprekers passeerden thema's als “professionals en waarheidsvinding”, “digitale media en waarheidsvinding” en “wetenschap en waarheidsvinding” de revue.

In het eerste blok trapte **Frits van Exter**, voorzitter van de Raad voor de Journalistiek, af. Wat kunnen we doen om de invloed van nepnieuws tegen te gaan? De klassieke onderzoeksjournalistiek blijft hierin van het grootste belang, ook in nieuwere vormen. Zo werken internationale mediaconsortia samen, zoals in het onderzoek naar de Panama Papers.

De Correspondent, een online “krant”, pakt het weer anders aan. Dit platform zoekt actief de samenwerking met deskundige leden/lezers, waardoor er een hechte band met de achterban ontstaat en gepubliceerde artikelen aan betrouwbaarheid winnen. Rechtspsycholoog **Peter van Koppen** bood een blik in de wereld van de rechterlijke macht. In de rechtenopleiding is naar zijn mening te weinig aandacht voor waarheidsvinding. Rechters hebben de keuze uit twee werkwijzen: verifiëren of falsifiëren. Verifiëren betekent dat de rechter de juistheid van het beschikbare bewijsmateriaal en de daarop gebaseerde reconstructie van gebeurtenissen toetst. Bij falsifiëren onderzoekt een rechter actief andere scenario's: wat is de kans dat het anders gelopen is? In de visie van Van Koppen ligt de nadruk veel te sterk op verificatie van het beschikbare bewijsmateriaal in plaats van op de verkenning van alternatieve scenario's. Werk aan de winkel dus, al worden stappen in de goede richting gezet.

In het tweede blok kwam bovengenoemde Pizzagate aan de orde. Hoewel desinformatie van alle tijden is, brengt het digitale tijdperk een adembenemend veelvoud hiervan, dat hierdoor nauwelijks te negeren is. **Jelle van Buuren** van het Institute of Security and Global Affairs van de Universiteit Leiden doet onderzoek naar complottheorieën, nepnieuws, desinformatie en propaganda. Dat is een drukke baan, waarin hij voortdurend ingehaald lijkt te worden door steeds extremere vormen van *fake news*. Maar ook filtering van *news*, het willens en wetens leven in een eigen “bubble” met een zelfgekozen selectie van het nieuws, is een recente ontwikkeling die aandacht verdient. Sociale media zijn hiervoor het aangewezen technologieplatform, en daarmee verdringen zij de klassieke media die de meeste KHMW-leden en -directeuren nog koesteren. Ook **Marc Tuters**, universitair docent Nieuwe Media en Digitale Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam, maakte zich zorgen. Het is

volgens Tuters zeer belangrijk om de platforms op het *deep vernacular web* goed te volgen en te onderzoeken door middel van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Hij is niet alleen onderzoeker, maar neemt ook stelling. Als directeur van het Open Intelligence Lab (een samenwerking met de Correspondent en de VPRO) monitort hij deze platforms en probeert jonge mensen actief te waarschuwen voor “bullshit”. Dit doet hij door te laten zien hoe nepnieuws ontstaat of, beter gezegd, gefabriceerd wordt, waardoor jongeren, als veelgebruikers van sociale media, hopelijk weerbaarder worden.

In het derde blok was de wetenschap zelf onderwerp van gesprek. We hoorden **Tim de Zeeuw**, theoretisch sterrenkundige van de Universiteit Leiden, vertellen hoe oneindige hoeveelheden data verkregen uit sterrenkundig

Boven: Koepelgraf, onder: Publicatie van de Stichting Beroepseer "Goed werk voor academici"

onderzoek bewerkt moeten worden tot realistische modellen die laten zien hoe het er in de ruimte aan toe gaat. De Zeeuw toonde zich optimistisch over het zelfreinigend vermogen van de wetenschap. De resultaten van de sterrenkundige waarnemingen worden gepubliceerd in *peer-reviewed* tijdschriften inclusief een uitgebreide beschrijving van de wijze waarop de data zijn verkregen en geanalyseerd, met een link naar het archief waar de data zijn opgeslagen. Deze transparante werkwijze geeft andere onderzoekers de mogelijkheid om de reproduceerbaarheid van de onderzoeksresultaten te controleren. **Leendert Louwe Kooijmans**, emeritus hoogleraar in de prehistorie aan de Universiteit Leiden, schetste de dilemma's om juist uit een enkel overblijfsel, een plag of een bot, een beeld te destilleren hoe het in de prehistorie toeging. De archeologie heeft zich ontwikkeld van het optekenen van bevlogen verhalen en fantaserijke constructies naar een nauwkeurige wetenschapsbeoefening. Dat komt met name door het beschikbaar komen van nieuwe, accurate analysemethoden die bijvoorbeeld een scherpe datering mogelijk maken. O ja, als u zich nog van de lagere school het begrip koepelgraf herinnert, kom dan nu in actie, en zet dit beeld bij het vuilnis van het door u genoten onderwijs.

De middag werd ingeleid, samengevat en afgesloten door **Gabriël van den Brink**, hoogleraar wijsbegeerte aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Hij opende met de woorden: “Wij, ambachtslieden van de waarheid, zijn terecht gekomen in een aanval op de waarheid, één van de grondslagen van onze beschaving. Het is een aanslag op de door de mensheid lang volgehouden inspanning om een precies antwoord te formuleren op uiteenlopende vragen. De afgelopen twee eeuwen hebben we een cultuur van waarheidsvinding ontwikkeld die de basis vormt van de moderne samenleving.” Gezien alle recente commotie ontkomen we niet aan de conclusie dat deze cultuur

Boven: vragen uit de zaal, onder: Gabriël van den Brink

permanent onderhoud behoeft, waarbij principes als deskundigheid, eerlijkheid, veiligheid en openbaarheid vitaal zijn en blijven. Daarnaast lijkt een beroep op *ratio*, basis van de Verlichting, alleen niet meer voldoende, en ontkomen we er niet aan *emotie* in het debat te betrekken. Naast “tellen” ook “vertellen”, met, als aanvulling op *hard science*, aandacht voor de gevoelswereld van de moderne mens, en voor de publieke verbeelding, waarin aandacht is voor het “verhaal” van de mens. Een pleidooi voor een nieuw te definiëren “Verlichting Plus”: we laten ratio en wetenschap nooit vallen, maar er moet “iets” bij.

Prof. dr. A.P. IJzerman is secretaris natuurwetenschappen van de KHMW en hoogleraar farmacochemie aan de Universiteit Leiden. **G. van Nunen MSc** is projectleider/onderzoeker bij de Stichting Beroepseer.

ESSAY

Man, vrouw, Maatschappij

JAN WILLEM GUNNING

DE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ was meer dan twee eeuwen lang een hecht mannenbolwerk. Daarbinnen was altijd wel belangstelling en respect voor Keetje Hodshon, maar er was geen vrouw te bekennen onder de prijswinnaars, directeuren en leden, laat staan in het bestuur. Ook toen vrouwen al lang aan hun mars door de Nederlandse instituties waren begonnen, bleven zij binnen de Maatschappij onzichtbaar.

Pas in 1887 werd er een eerste bres geslagen: toen werd er een prijs uitgereikt aan een vrouwelijke onderzoeker, A.A. (Anna) Weber-van Bosse (1852-1942). Anna Weber was een heel bijzondere vrouw. Zij groeide op in een rijke Amsterdamse familie en was als kind al gefascineerd door botanie en door de exotische dieren die zij in Artis zag. Ze trouwde op haar negentiende, werd in 1878 - dus nog heel jong - weduwe en ging toen colleges botanie volgen aan de Universiteit van Amsterdam. Dat deed ze als toehoorder, want zij had niet de vereiste vooropleiding om zich te kunnen inschrijven. Ze vertelde later dat de colleges die ze bij de grote Hugo de Vries liep, haar “dronken van vreugde” hadden gemaakt. In 1883 hertrouwde ze, nu met de zoöloog Max Weber, die net hoogleraar aan de UvA was geworden. Dat ze nooit een tentamen had afgelegd belette haar niet om wetenschappelijke artikelen te publiceren. Toen de Hollandsche Maatschappij in 1885 een prijsvraag uitschreef over een recent ontdekte algensoort, onder de pakkende titel “Plantaardige parasieten op

de haren van den Luijaard”, ging Anna Weber meteen aan de slag. Zij vroeg een vriendin, “de feministe en vrijdenkster Elise Haigton” twee luijaarden vanuit Suriname naar Artis te sturen. Daar bestudeerde Anna Weber de algen in de luijaardvachten. Haar inzending werd in Haarlem met goud bekroond. Samen met haar man ondernam zij later grote onderzoeksreizen, in 1888 in Nederlands-Indië en in 1894 in Zuid-Afrika. In 1899 ging zij opnieuw naar Nederlands-Indië voor een grote expeditie, als lid van een onderzoeksteam dat werd geleid door haar man. Zij voer toen een jaar lang rond op een kanonneerboot, Hr. Ms. Siboga, en onderzocht zo de algen in een groot deel van de archipel. In 1910 kreeg zij een eredoctoraat in Utrecht, maar zij was zo bescheiden dat zij niet naar de plechtigheid wilde komen. Nog steeds geldt zij als een autoriteit op het gebied van de algologie.

Het duurde nog tot 1928 voordat een vrouw lid van de Maatschappij werd. Die vrouw was Mej. prof. dr. J. (Johanna) Westerdijk (1883-1961), een bioloog die zich had gespecialiseerd in de plantenziektenkunde en al op haar 23ste directrice was van het phytopathologische laboratorium in Amsterdam. In 1917 werd zij in Utrecht buitengewoon hoogleraar en daarmee de eerste vrouwelijke hoogleraar in Nederland. Johanna Westerdijk had een enorme internationale reputatie, bouwde de grootste collectie schimmelcultures ter wereld op en heeft veel gedaan voor de positie van vrouwen in de wetenschap, niet het minst door haar meeslepende enthousiasme. Boven de deur van haar laboratorium hing de tekst “Werken en feesten vormt schone geesten” en haar feesten zijn nog steeds legendarisch. Van haar werd geschreven dat zij “soms wat overmoedig [was] in haar afkeer van zinloze conventie en deftigdoenerij.” Hoe zij de Maatschappij in 1928 heeft ervaren, is helaas niet bekend. Het zou 18 jaar duren voordat er weer een vrouw werd benoemd.¹

Irma Braat, postuum portret van Prof. mr. D. Hazewinkel-Suringa, 2018

De vierde vrouw die lid werd, in 1955, was de juriste Prof. mr. D. (Derkje) Hazewinkel-Suringa (1889-1970). Zij was na haar staatsexamen gymnasium de huishoudschool gaan doen en ging pas studeren toen haar drie kinderen op de middelbare school zaten. Haar proefschrift maakte zo veel indruk dat de UvA besloot de eerste leerstoel die vrijkwam, voor haar te bestemmen. Zo werd zij in 1932 hoogleraar in het strafrecht en strafprocesrecht en de eerste vrouwelijke hoogleraar aan een juridische faculteit in Nederland. Zij waarschuwde al heel vroeg voor het fascisme, werd in 1936 lid van het Comité van Waakzaamheid en verzette zich tijdens de bezetting binnen de academische senaat tegen het verlenen van medewerking aan Duitse maatregelen. Toen de joodse docenten werden ontslagen, stelde zij voor om de universiteit te sluiten. Dat kwam haar te staan op ontslag en

verbanning uit de provincie Noord-Holland. Zij staat niet in 1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis en pas in 2018 werd haar portret opgehangen op haar faculteit. Zelfs dat was niet vanzelf gegaan: er was een studentenactie voor nodig geweest.

Het ging na haar benoeming nog steeds niet snel met de toelating van vrouwen in de Hollandsche Maatschappij. In 1970 kwam het aantal vrouwelijke leden op negen, met de benoeming van de bekende Amsterdamse stadshistorica Mej. dr. I.H. (Isa) van Eeghen en van de beroemde kristallografe Prof. dr. C.H. (Carolina) MacGillavry. Dat MacGillavry al twintig jaar eerder lid van de KNAW was geworden, geeft te denken.

De eerste vrouwelijke directeur was Mr. E.M.A. Schmitz (1938). Elizabeth Schmitz was burgemeester van Haarlem (1982-1994) en werd om die reden in 1987 directeur. Zij was later staatssecretaris voor justitie (1994-1998). Als directeur kreeg zij al snel gezelschap van Mr. M.E. (Marbeth) Bierman-Beukema toe Water, die in 1998 als eerste vrouw in het bestuur kwam en de Maatschappij heel lang als ondervoorzitter heeft gediend. Het laatste deel van het bolwerk dat nog overeind stond, viel in 2016. Toen kreeg de KHMW voor het eerst sinds 1752 een vrouwelijke voorzitter, Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers.

In het verslagjaar was het aandeel van vrouwen bij de directeuren 23%, bij de leden 32%, en in het bestuur 50%.

VOETNOOT

1. Voor meer informatie over Johanna Westerdijk verwijzen wij graag naar het artikel van Patricia Faasse in het jaarverslag 2016 van de KHMW.

Prof. dr. J.W. Gunning is oud-algemeen secretaris van de KNAW, oud-hoogleraar ontwikkelings-economie aan de Vrije Universiteit en lid van de KHMW.

SPONSORS VAN DE
UITGEREIKTE PRIJZEN
2018

JAN BROUWER FONDS	KNVI
NWO ENW	TATA STEEL
IPN	PFIZER
DE JONGE AKADEMIE	AKZONOBEL
STICHTING FONDS VOOR DE GELD- EN EFFECTENHANDEL	PHILIPS
VAN DER KNAAP FONDS	EAST-WEST SEED
J.C. RUIGROK STICHTING	ASML
BDA	SHELL
LUBBERS DE JONG	LORENTZFONDS
ORTEC	DE ZEEUW-VAN DISHOECK FONDS
AIMMS	ENZA ZADEN
KPMG	STICHTING PHYSICA
RIJKSMUSEUM BOERHAAVE	KONINKLIJKE VAN WIJHE VERF
NRC	OCÉ
DR. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING	HAVENBEDRIJF AMSTERDAM
J.C. BAAK FONDS	LVNL
GOOGLE	KNMP
BRINKHOF	KNMG
SIDN FONDS	PIETER LANGERHUIZEN LAMBERTUSZOOM FONDS
GREENHOST	DR. W.J.E. VOET FONDS
KVGN	KONINKLIJKE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ DER WETENSCHAPPEN

PRIJZEN

BROUWER PRIJS VOOR WETENSCHAP EN SAMENLEVING

Voor een verslag over deze prijs verwijzen wij u graag naar p.20 van dit jaarverslag.

NEDERLANDSE PRIJS VOOR ICT-ONDERZOEK

Aanmoedigingsprijs voor vernieuwend onderzoek op het gebied van de ICT, voor een wetenschappelijk onderzoeker, niet ouder dan 40 jaar. Bij de selectie wordt meegewogen of de onderzoeker getoond heeft in staat te zijn de behaalde resultaten in begrijpelijke taal aan het publiek duidelijk te maken.

Prof. dr. E. (Elmar) Eisemann (Computer Graphics and Visualisation TU Delft)

Quote van de jury: Eisemann onderzoekt de visualisatie van omvangrijke data sets ("Big Data"). Zijn werk richt zich voornamelijk op de correcte en zo scherp mogelijke weergave van

visualisaties door slim gebruik te maken van de mogelijkheden van moderne grafische hardware. In het kader van zijn VIDI onderzoeksproject NextView, onderzoekt hij de fotorealistische weergave van visualisaties voor onder andere virtual reality toepassingen. Hierbij richt hij zich op het systeemontwerp, psycho-visuele aspecten en de benodigde geometrische representaties om te bepalen welk deel van de omgeving zichtbaar is vanuit een gegeven gezichtspunt. Recentelijk ontwikkelde Eisemann met zijn promovendus een zeer efficiënte implementatie van een veelgebruikte methode om hoog-dimensionale datasets te visualiseren. De implementatie is inmiddels opgenomen in Google's TensorFlow software, die wereldwijd wordt gebruikt voor allerlei AI en data-sciencetoepassingen.

SPONSOR ICT-onderzoek Platform Nederland (IPN), NWO Domein Exacte en Natuurwetenschappen, € 50.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. H. (Ed) Brinksma, Prof. dr. F.A.H. (Frank) van Harmelen, Prof. dr. E.O. (Eric) Postma.

De prijs werd uitgereikt door Maarten van Steen, voorzitter IPN en Louise Gunning-Schepers tijdens ICT.OPEN op 20 maart 2019 in Theater Gooiland in Hilversum.

Louise Gunning-Schepers, Elmar Eisemann, Maarten van Steen

NATIONALE POSTDOCPRIJS

De Nationale Postdocprijs is bedoeld als stimulans voor postdoctorzoekers die excellent wetenschappelijk onderzoek doen met (potentieel) grote maatschappelijke impact. De prijs is in 2017 in het leven geroepen door De Jonge Akademie en de KHMW. Zij willen hiermee hun waardering uitdrukken voor goed onderzoek en voor het belang van gebruik van dat onderzoek in en voor de samenleving. De prijs is jaarlijks afwisselend bestemd voor onderzoek op het gebied van alfa- en gammawetenschappen en op bèta/medische wetenschappen. In 2018 is de prijs bestemd voor een postdoc op alfa/gamma gebied.

Louise Gunning-Schepers, Eddie Brummelman, Belle Derks

Dr. E. (Eddie) Brummelman is Universitair Docent bij het Research Institute of Child Development and Education aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij eerder ook als postdoc was aangesteld.

Quote van de jury: Brummelman onderzoekt de zelfbeeldontwikkeling van kinderen. In zijn onderzoek kijkt hij naar hoe ouders hun kinderen zelfwaardering proberen aan te leren. Zelfwaardering wordt gezien als de basis van een gelukkig en succesvol leven, maar Brummelmans onderzoek laat zien dat er ook dingen mis kunnen gaan: met name het overladen van kinderen met complimenten en het geven van overdreven complimenten aan

kinderen kunnen averechtse gevolgen hebben en bijvoorbeeld narcistische storingen veroorzaken. Brummelman is enorm actief en bedreven in het uitdragen van zijn onderzoek in de maatschappij. Naast een groot aantal populairwetenschappelijke publicaties te hebben geschreven zoekt hij continu het gesprek op met ouders. Zijn onderzoek levert een tot nadenken stemmend commentaar op de normen en waarden die aan onze samenleving ten grondslag liggen. Dit blijkt ook uit de grote belangstelling voor het onderzoek die door de media getoond wordt in zowel het binnen- als buitenland.

SPONSOR DJA/KNAW & KHMW, € 10.000, jaarlijks.

JURY Prof. dr. P.Y.W. (Patricia) Dankers, Prof. dr. L.H. (Lude) Franke, Dr. B. (Barbora) Hola, Prof. dr. C.R. (Christian) Lange.

De prijs werd uitgereikt op 23 november in het Trippenhuis in Amsterdam door Belle Derks, voorzitter DJA en Louise Gunning-Schepers.

DIRK JACOB VEEGENS PRIJS

De D.J. Veegens is in 1982 ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de economische, politieke en/of sociale geschiedenis van Nederland. De prijs is genoemd naar de Haagse advocaat Veegens (1899-1984), voorzitter van de Nederlandse Advocaten-Vereeniging, de voorloper van de Nederlandse Orde van Advocaten. De prijs wordt, in de geest van Veegens, uitgereikt aan onderzoek dat vanuit historisch perspectief bijdraagt aan een dieper inzicht in ontwikkelingen die voor Nederland in de huidige tijd relevant zijn.

Dr. A.J. (Anne) Petterson: *Eigenwijs vaderland. Populair nationalisme in negentiende-eeuws Amsterdam* (Univ. Leiden januari 2017).

Quote van de jury: De Veegens Prijs kent twee voorwaarden voor bekroning: het werk moet een vorm van “oorspronkelijk onderzoek op het

gebied van de economische, politieke of sociale geschiedenis” zijn, en “vanuit een historisch perspectief bijdragen tot een dieper inzicht in ontwikkelingen die voor Nederland in de huidige tijd relevant zijn”. Die twee voorwaarden, wetenschap en actualiteitswaarde, reflecteren leven en werk van de naamgever, Mr. Dirk Jacob Veegens (1899-1984), secretaris van de Bond voor de Geld- en Effectenhandel in de Provincie, de voorganger van het Fonds voor de Geld- en Effectenhandel dat deze prijs heeft ingesteld. Veegens was een succesvol en roemrucht advocaat, met name in cassatiezaken, waarover hij in 1959 een enkele malen herdrukt handboek publiceerde. Voor de rechtswetenschap en haar theorie heeft hij zich in het bijzonder voor enkele preadviezen sterk gemaakt, zoals dat voor het Europese verdrag voor de rechten van de mens en het nationale recht, in 1960. Maar hij verloor nooit de maatschappelijke relevantie van de rechtspraak uit het oog. Toen in 1969 veel advocatenkantoren bang waren voor hun reputatie als ze studenten bijstonden die vanwege de Maagdenhuisbezetting werden vervolgd, koos Veegens vrijwel als enige uit overtuiging partij voor de underdog en bood de studenten zijn diensten aan. De titel van uw boek, ‘Eigenwijs vaderland’ zou in de ogen van zijn confraters toen heel beslist ook op hem van toepassing zijn geweest. Beide voorwaarden - een overtuigende wetenschappelijke benadering en actualiteitswaarde - zijn in uw boek ruimschoots gerealiseerd.

Anne Petterson

Zelf kenschetst u het thema van uw boek met de woorden ‘natievorming als populaire praktijk’. Het gaat over de concrete wijzen waarop het proces van omvorming van de reeks nog tamelijk autonome Nederlandse gewesten tot de samenhangende cultuurnatie ‘Nederland’ na de Bataafs-Franse Tijd werd gerealiseerd. Waarin u vernieuwt is de bestudering van dit proces als geschiedenis van onderop, *history from below*, als populaire praktijk. De aanpak is verfrissend, want het is nu eens niet een hoogdravende, intellectualistische of teleologische lezing van normatieve teksten, formele handelingen en officiële rituelen. U maakt daarentegen intensief gebruik van de meest gewone bronnen, die het dagelijks leven van de gewone mensen hielpen vormgeven. Politieke, sociale en cultuurgeschiedenis vloeien in uw boek samen om een nieuw perspectief op het handelen en emotionele leven van gewone mensen in het raam van het natiegevoel te bieden.

Het proefschrift van Anne Petterson is als handelseditie verschenen bij uitgeverij Bert Bakker.

Een uitgebreide levensbeschrijving van Dirk Jacob Veegens is verkrijgbaar bij het secretariaat van de KHMW.

De prijs werd uitgereikt op 2 oktober door Jan Peter Weitenberg, voorzitter van de Stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel en Louise Gunning-Schepers.

SPONSOR Stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel, € 12.500, en KHMW-medaille, 2-jaarlijks.

JURY Prof. dr. W.Th.M. (Willem) Frijhoff, Prof. dr. H. (Henk) te Velde, Prof. dr. J.L. (Jan Luiten) van Zanden.

VAN DER KNAAP PRIJS

De Van der Knaap Prijs is ingesteld in 2010 ter bekroning van onderzoek op het terrein van de economische en sociale geografie in brede zin, alsmede op het terrein van de stedelijke en regionale economie. De prijs is mogelijk gemaakt door een schenking van Prof. dr. G.A. van der Knaap, oud-hoogleraar economische en sociale geografie aan de Erasmus universiteit en lid van de KHMW.

Dr. D. (Dario) Diodato: *Technological and structural change. Understanding economic growth in countries and regions* (Univ. Utrecht juni 2017).
Quote van de jury: Diodato focussed on a classical problem, viz. the economic growth of nations and the underlying process of economic transformation. Although it is more than 50 years ago that Kuznetz published his book “Modern Economic Growth”, the mechanisms of this process remain largely a black box. Diodato sets himself a courageous task, namely to delve into this black box. This is examined through the role of technology and starts from the position that investment in innovation may generate knowledge spillovers or technological externalities. He argues furthermore that the combination of partial spillovers and partial appropriation can be used to describe and analyse the process of economic growth. The thesis is a very good example of interdisciplinary research linking important concepts in classical economics to modern economic geographic theory.

SPONSOR Van der Knaap Fonds, € 10.000 en KHMW-medaille, 3-jaarlijks.

JURY Prof. dr. G.A. (Bert) van der Knaap, Prof. dr. R.A. (Ron) Boschma, Prof. dr. P.A. (Pearl) Dykstra.

De prijs werd uitgereikt op 6 november door Bert van der Knaap en Louise Gunning-Schepers. Coen Teulings, hoogleraar economie aan de Universiteit Utrecht en lid van de KHMW hield een lezing over het succes van de stad: Rond 1980 leek de stad op zijn retour. Zo verloor Amsterdam tussen 1960 en 1980 een kwart van zijn bevolking. Inmiddels bloeien overal ter wereld steden op. Huizenprijzen stijgen, de bevolking neemt toe. Wat betekent deze trend voor de samenleving?

JOHANNES CORNELIS RUIGROK PRIJS

De J.C. Ruigrok Prijs is in 1984 ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de maatschappijwetenschappen, in één van de volgende disciplines:

- Rechtswetenschappen
- Economische wetenschappen
- Maatschappijwetenschappen (in 2018)
- Menswetenschappen

Dr. J. (Jessica) Di Salvatore: *Peacekeepers Against Ethnic and Criminal Violence. Unintended consequences of UN Peacekeeping* (UvA maart 2017)

Quote van de jury: Although Di Salvatore is careful to emphasize that her study does not undermine the general finding that peacekeeping is beneficial for alleviating conflict, she also makes clear that sending in blue helmets may have unintended negative effects. In cases of ethnic violence, peacekeeping may actually backfire and lead to the escalation of violence against the very civilians that were targeted for protection. In cases of political violence, peacekeeping may actually create favourable conditions for criminal violence. Di Salvatore offers material for the future design of better and more comprehensive peace-keeping strategies that may reduce

Boven: Alba Amicorum
Midden: Jessica Di Salvatore, Bas Hensen, Sophie Reinders
Onder, links op de foto: jurylid Mary Kemperink

collateral effects. She selected four cases of peace-keeping efforts in Bosnia, in Sierra Leone, in South Sudan, and in the Indian Ocean off the coast of Somalia. Such conflict-ridden areas are not known for the ready availability of relevant data. This study stands out in its painstaking and often creative mining and combining of disaggregated data from different sources.

SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting, € 12.500, en KHMW-medaille, jaarlijks.
JURY Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, Prof. dr. A.E. (Aafke) Komter, Prof. dr. B.G.M. (Beate) Volker.

KEETJE HODSHON PRIJS

De Keetje Hodshon Prijs is ingesteld ter bekroning van een promotieonderzoek op het gebied van de geesteswetenschappen, in één van de volgende disciplines:

- Taalwetenschappen
- Literatuurwetenschappen (in 2018)
- Historische wetenschappen
- Wijsbegeerte en/of Godgeleerdheid

De Keetje Hodshon Prijs is een voortzetting van de Prins Bernhard Fonds Prijs (1981-1993) en de C.C. Hodshon Prijs (1994). De prijs is vernoemd naar Cornelia Catharina (Keetje) Hodshon, die in 1794 het huidige gebouw van de Maatschappij liet bouwen en tot 1829 de eerste bewoonster ervan was.

Dr. S.L. (Sophie) Reinders: *De mug en de kaars. Vriendschap en liefde in alba amicorum van adellijke vrouwen uit de Noordelijke Nederlanden, 1575-1640* (Radboud Univ. juni 2017)

Quote van de jury: In haar studie heeft Reinders 22, grotendeels nog onbekende, alba van adellijke vrouwen (in de periode ca. 1550-1640) uit Noord-Nederland geïdentificeerd en sociaal- en cultuurhistorisch geplaatst. Dit materiaal is door haar ingezet als bron voor haar onderzoek naar adellijke vriendschap en liefde en in verband daarmee naar de verhouding tussen privé en

Bert van der Knaap, Dario Diodato, Louise Gunning-Schepers

openbaar. Alba amicorum blijken waardevolle bronnen te zijn, die een venster verschaffen op de private wereld van adellijke vrouwen uit de Vroegmoderne tijd. Ze zijn als bron des te waardevoller omdat andere egodocumenten, zoals brieven en dagboeken van en voor vrouwen, vrijwel ontbreken. Alba tonen de sociale netwerken in actie waarbinnen deze vrouwen functioneerden. Zichtbaar wordt ook hoe de scribenten zich in het album persoonlijk presenteerden. Reinders vergelijkt deze zelfpresentatie met het gebruik dat er nu van digitale platforms zoals *facebook* wordt gemaakt.

Het proefschrift van Sophie Reinders is als handelseditie verschenen bij uitgeverij Vantilt.

SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting, € 12.500 en KHMW-medaille, jaarlijks.
JURY Prof. dr. M.G. (Mary) Kemperink, Prof. dr. A. (Ann) Rigney, Prof. dr. A. (Anthony) Visser.

MARTINUS VAN MARUM PRIJS

De Martinus van Marum Prijs is in 2008 ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de natuurwetenschappen en techniek, in één van de volgende disciplines:

- Exacte wetenschappen (in 2018)
- Chemie en chemische technologie
- Life sciences and technology
- Milieuwetenschappen
- Ingenieurswetenschappen

De prijs is vernoemd naar Martinus van Marum, die als tweede secretaris van 1794 tot 1837 een stempel heeft gedrukt op de werkzaamheden van de Maatschappij. Hij heeft in Haarlem en ver daarbuiten grote bekendheid gekregen, vooral op het gebied van de natuurwetenschappen.

Dr. B.J. (Bas) Hensen: *Quantum Nonlocality with Spins in Diamond* (TU Delft april 2016)

Quote van de jury: Het proefschrift beslecht een debat dat in de dertiger jaren begon. Einstein, Podolsky en Rosen beschreven een experiment waarin twee electronen maximaal verstrengeld worden; wanneer deze electronen in de ruimte worden gescheiden, dan zullen de metingen van hun respectievelijke spin toch gecorreleerd zijn. Hun conclusie was dat quantummechanica niet compleet is: de verklaring kan enkel liggen in een lokale, verborgen variabele die de correlaties draagt. Bell toonde in de jaren zestig aan dat deze verklaring in strijd is met quantummechanica. Hensen toont experimenteel aan dat minstens een van de hypothesen vermeld in het resultaat van Bell niet kan kloppen. Anders gezegd: Bell toont niet aan dat quantummechanica onvolledig is; er volgt, integendeel, uit dat “spookachtige” verstrengeling bestaat. Hiermee haalde Hensen de cover van de New York Times. Het werk is niet enkel van theoretisch belang, de deeltjesverstrengeling die hij heeft aangetoond kan relevant worden bij de constructie van veilige communicatienetwerken en quantumcomputers.

SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting, € 12.500 en KHMW-medaille, jaarlijks.
JURY Prof. dr. G.L.M. (Gunther) Cornelissen, Prof. dr. E.F. (Ewine) van Dishoeck, Prof. dr. ir. M.R. (Maarten) van Steen.

De J.C. Ruigrok, Keetje Hodshon en Martinus van Marum Prijs werden op 29 juni uitgereikt door Raphael Braakhuis, bestuurslid van de J.C. Ruigrok Stichting en Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner.

INTERVIEW – DE PRIJSWINNAAR

Bas Hensen

Bas Hensen (32) is afgelopen najaar voor de tweede keer onderscheiden door de KHMW voor zijn wetenschappelijke inbreng. In 2012 won hij de Shell Afstudeerprijs voor Natuurkunde voor zijn masterscriptie. In het najaar van 2018 mocht hij de Van Marum Prijs voor de Exacte Wetenschappen voor zijn proefschrift uit 2016 in ontvangst nemen.

De jury prees Bas' werk voor zijn proefschrift *Quantum Nonlocality with Spins in Diamond* dat hij heeft geschreven bij QuTech, de onderzoeksgroep van professor Ronald Hanson aan de TU Delft. Hij beschreef de eerste ‘loophole-free Bell test’ ter wereld en leverde daarmee onomstotelijk bewijs voor het bestaan van quantum niet-lokaliteit. Met dit onderzoek haalde hij

zelfs de voorpagina van The New York Times. Daarnaast was de jury erg onder de indruk van zijn schrijfstijl en hoe hij zijn werk naar een groter publiek brengt, onder meer via clips en lezingen.

Bas maakte voor het eerst echt kennis met wetenschappelijk onderzoek tijdens zijn bachelor Technische Natuurkunde. ‘Dat vond ik leuk aan Delft. Aan het einde van je bachelor mag je echt meedraaien in een onderzoeksgroep. Daar is het eerste zaadje geplant.’ Waarom hij ooit koos voor een studie fysica vindt hij lastig terug te halen. ‘Ik was goed in natuurkunde op de middelbare school en het ging tussen Technische Natuurkunde en Technische Aardwetenschappen.’

Toch begon hij niet meteen aan de studie in Delft. 'Na de middelbare school ben ik eerst een jaar gaan backpacken in Australië. Het is dus de tweede keer in mijn leven dat ik langere tijd in het land ben geweest.' Bas is in maart teruggekomen uit Australië waar hij twee jaar postdoctoraal onderzoeker was. 'Wat ik me goed herinner van destijds is dat ik na een jaar reizen super gemotiveerd was in Delft te beginnen en mijn hersenen weer uit te dagen.' Dat is gelukt. Zijn werk viel niet alleen op bij de KHMW. Zo kreeg hij van NWO voor datzelfde proefschrift de NWO Natuurkunde Proefschrift Prijs (2017) en gaf deze organisatie hem een Rubicon-beurs voor zijn postdoctorale onderzoek in Australië. Daar heeft hij gewerkt aan een toekomstige quantumcomputer die kan helpen vragen te beantwoorden die buiten het bereik liggen van de snelste klassieke supercomputers en onderzocht hij hoe quantumchips gemaakt van silicium eruit zullen zien. Eerder ontving hij al een Huygens-beurs voor excellente buitenlandse studenten.

In de voorbije jaren heeft Bas zijn prijzengeld - bij de KHMW 17.500 euro - grotendeels opzij gezet. 'Ik heb er een vliegticket naar Nederland van gekocht om de Van Marum Prijs persoonlijk op te halen. Maar al het andere prijzengeld heb ik apart gezet om ergens in mijn carrière nog eens iets bijzonders te proberen. Een bedrijf opzetten. Of een sabbatical nemen om iets uit te proberen wat tijdens regulier onderzoek minder eenvoudig is. De spaarpot daarvoor heb ik alvast wat kunnen vullen.'

'Wat de ontvangst van mijn prijs bij de KHMW speciaal maakte, was de ceremonie in het klassieke huis van Keetje Hodshon. Het was een feest om ook een keer mijn familie en vrienden mee te nemen, omdat dat normaal gesproken niet kan. Dat maakt dat het voelt als een persoonlijke prijs. Wat het extra bijzonder maakte, is dat ik in het Hodshonhuis de beroemde foto zag van een bijeenkomst georganiseerd voor Hendrik Lorentz,

oud-secretaris van de KHMW, met daarop veel van de grondleggers van de quantummechanica waaronder Marie Curie en Albert Einstein. Een eer dus om in hun voetsporen ook in het huis aan het Spaarne te zijn. Daar kwam ik graag voor over uit Australië.'

Bas is inmiddels na twee jaar echt teruggekeerd naar Nederland en is in april aan de slag gegaan als postdoctoraal onderzoeker in Delft. 'De quantummechanica groepen daar zijn gewoon heel goed. Bovendien heeft de quantummechanica zo veel toepassingen in de toekomst dat het fijn is daar een bijdrage aan te blijven leveren.' Bas maakt deel uit van de onderzoeksgroep van professor Simon Grobülacher die zich bezighoudt met opto-mechanische resonatoren, onder andere voor gebruik in de quantumcommunicatie. 'Het streven is om communicatie onhackbaar te maken.'

Ziet Bas voor de lange termijn een wetenschappelijke carrière voor zichzelf weggelegd? 'De twijfel daarover is er altijd. Omdat je je soms afvraagt voor wie je het doet. Wat boeit het de rest van de wereld wat ik als wetenschapper aan het doen ben? Dus als je werk opvalt buiten de eigen onderzoeksgroep en je krijgt er waardering voor, maakt dat echt indruk. Het herinnert je er bovendien aan dat je werk intrinsieke waarde heeft: het is ook voor anderen belangrijk.'

'Soms denk ik er aan hoe het zou zijn om als professor ooit een eigen onderzoeksgroep te hebben. Dat lijkt me mooi en spannend, maar ik beseef ook dat het veel verantwoordelijkheid met zich meebrengt als het zou lukken een plek te vinden. Bovendien ben je dan zelf veel minder met het onderzoek bezig, want één van je belangrijkste taken wordt dan het binnenhalen van onderzoeksgelden. Dus ik wil het idee niet idealiseren. Het zou vooral mooi zijn als ik aan het einde van mijn carrière kan zeggen dat ik erbij was toen we voor een klein deel meer grip kregen op wat we nu nog niet begrijpen in de quantummechanica.'

NEDERLANDSE DATA SCIENCE PRIJZEN

De Nederlandse Data Science Prijzen zijn in 2017 in het leven geroepen om uitzonderlijk innovatief ondernemerschap en wetenschappelijk onderzoek op het gebied van data science in de schijnwerpers te zetten. De initiatiefnemers, BDA en KHMW, zetten hiermee Nederland op de kaart als data science-land bij uitstek. Ook in 2018 werden er met medewerking van AIMMS, Lubbers De Jong, KPMG en ORTEC, drie prijzen ter beschikking gesteld.

ANTHONY FOKKER PRIJS – STARTUPS

De Anthony Fokker Prijs is een prijs voor ondernemingen die korter dan vijf jaar bestaan en op innovatieve wijze data science toepassen.

Digi.Bio: *A desktop device which autonomously performs and monitors biological experiments while simultaneously recording research data using optical sensors*

Quote van de jury: Digi.Bio heeft een geautomatiseerd en geminiaturiseerd platform ontwikkeld dat vanuit de cloud

Paneldiscussie 'How to encourage the good, discourage the bad and punish the ugly' o.l.v. Marc Salomon, met Dick den Hertog, Maarten de Rijke, Cathy O'Neil, Sander Klous en Nico van Eijk

Frido Emans, Digi.Bio

wordt bediend om biologische experimenten uit te voeren. De kern is een vervangbare patroon of cassette, de 'biochip', waarin microvolumes van monsters en reagentia bewegen door middel van elektrische velden bij het uitvoeren van alle stappen in biologische experimenten volgens vaste geautomatiseerde protocollen. De cloud software analyseert automatisch optische gegevens verkregen door geïntegreerde sensoren en met behulp van eveneens geïntegreerde algoritmes voor machinaal leren. Kleine bedrijven, universiteiten en onderzoekslaboratoria krijgen zo toegang tot veel snellere vormen van onderzoek zonder te hoeven investeren in grootschalige gerobotiseerde pijplijnen. Het gebruik van reagentia neemt drastisch af, de betrouwbaarheid enorm toe, en met kunstmatige intelligentie is voorspellende analyse mogelijk door slimme keuze van monsters.

SPONSOR BDA, AIMMS, Lubbers De Jong, KPMG, ORTEC, € 3.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. H.P. (Hans) Borgman, Dr. N.W. (Nina) Tellegen, Dr. P.A.J. (Peter) Tindemans.

HENDRIK LORENTZ PRIJS – INSTITUTIONAL

De Hendrik Lorentz Prijs is bedoeld voor een project binnen het bedrijfsleven of de overheid dat op een onderscheidende en innovatieve manier data science toepast.

Inspectation & CQM: *Veilige en efficiënte inspectie van het spoor*

Quote van de jury: Voor dit project worden miljoenen foto's van het spoor, genomen door Sherlock, de meetrein van Inspection, geanalyseerd door een door CQM ontwikkeld zelflerend systeem en daarnaast van een heatmap voorzien. De resultaten worden in een al bestaande beeldapplicatie van Inspectation verwerkt. Dit maakt het voor de inspecteurs mogelijk om sneller en

Cathy O'Neil

effectiever mogelijke gebreken in het spoor te identificeren en te controleren. Uiteindelijk kan de inspecteur hierdoor vijf keer efficiënter zijn of haar werk doen en worden vele defecten eerder ontdekt waardoor niet alleen de veiligheid, maar ook de beschikbaarheid van het spoor duidelijk verhoogd worden. Het resultaat is een project met grote impact op de maatschappij en voorzien van een mooie data science oplossing.

SPONSOR BDA, AIMMS, Lubbers De Jong, KPMG, ORTEC, jaarlijks.
JURY Ir. A.P. (Annet) Aris, Prof. dr. H. (Ed) Brinksmas, Drs. D.J. (Derk) Haank.

GERRIT VAN DIJK PRIJS – SCIENCE

De Gerrit van Dijk Prijs is ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van data science.

Dong Ngyuen

Dr. D.P. (Dong) Ngyuen: *Text as Social and Cultural Data, a Computational Perspective on Variation in Text* (UT febr. 2017)

Quote van de jury: Het proefschrift gaat over taalvariatie op sociale media. Ngyuen verbreedt de discipline van de data science door verbinding met de taalkunde. In het veld van de data-gedreven sociale wetenschappen stimuleert het de integratie van methoden voor de computationele modellering van taaldata. Hiervoor muntte de

Huub van den Broek, CQM

promovenda de term computationele sociolinguïstiek. Het werk is van absolute wereldklasse. Ngyuen heeft ook steeds interesse gewekt van het algemeen publiek. De app TweetGenie die ze ontwikkelde kreeg wereldwijd aandacht (waaronder van de New York Times) en verkreeg de Annual Media Award 2013 van de UT.

SPONSOR BDA, AIMMS, Lubbers De Jong, KPMG, ORTEC € 3.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. J.C.M. (Jos) Baeten, Prof. dr. J.N. (Joost) Kok.

De prijzen werden uitgereikt op 12 juni in de aula van de Universiteit van Amsterdam door Marc Salomon, bestuurslid van de BDA en Louise Gunning-Schepers. Als keynote van het evenement vertelde de Amerikaanse wiskundige Cathy O'Neil, auteur van de wereldwijde bestseller 'Weapons of Math Destruction', over de gevaren van algoritmieken en Big Data.

Dit evenement kreeg veel media-aandacht: interviews met Cathy O'Neill zijn terug te lezen op de sites van De Volkskrant (18 juni 2018) en NRC (29 juni 2018).

Interview Louise Gunning-Schepers

BOERHAAVE BIOGRAFIE PRIJS

De Boerhaave Biografie Prijs is een gezamenlijk initiatief van de KHMW en Rijksmuseum Boerhaave te Leiden. De prijs bekroont de auteur van een biografie van een wetenschapper of de uitgave van de wetenschappelijke correspondentie van een wetenschapper.

Jaap Verheul

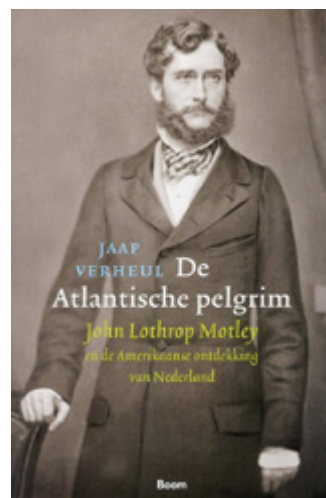
Jaap Verheul, *De Atlantische pelgrim. John Lothrop Motley en de Amerikaanse ontdekking van Nederland* (Boom, 2017)

Quote van de jury: Een Nederlandse biografie die leven en werken tot onderwerp kiest van een al anderhalve eeuw geleden overleden Amerikaan van wie nog maar heel weinig Nederlanders, en trouwens ook Amerikanen, ooit gehoord hebben: dat is een biografie met lef. Wat laat Verheul knap zien welk een belangwekkend leven deze Bostonse patriciër, steeds professioneler te werk gaand amateur-historicus, rondreizend geleerde, pionierend archiefkrat en ietwat mislukt diplomaat heeft geleid, en vooral ook welke niet geringe betekenis deze man heeft gehad. Betekenis allereerst voor het beeld van Nederland en de Nederlander in de Verenigde Staten. Dankzij Motley's studie van de opkomst van de Nederlandse Republiek en de even omvangrijke vervolgdelen daarop transformeerden wij Nederlanders van de ene dag op de andere in de vrijheidlievende pioniers van een republikeinse staatsvorm, wier *Plackaet*

van Verlatinghe als ijzersterke voorloper fungeerde van de *Declaration of Independence*. (...) Zeker heeft Verheul ook geboft. Welke biograaf krijgt nu als levenslang bevriende mede-student van zijn hoofdpersoon iemand van de stature en de betekenis van Otto von Bismarck in de schoot geworpen? Vanaf Otto's van duels, dronkenschap en charmante Göttinger scharrels uitpuilende studententijd tot en met de avonden die inmiddels oud-ambassadeur Motley gezellig vol rode wijn en sigaren met de IJzeren Kanselier doorbrengt onder het ophalen van oude herinneringen aan hun gedeelde studiejaren, zien we Bismarck deze biografie in- en weer uitwandelen, als een fraai contrapunt bij de zoveel minder doelgerichte, zoveel wisselvalliger loopbaan van Motley zelf.

SPONSOR Rijksmuseum Boerhaave, € 2.500 en Boerhaave-medaille, 3-jaarlijks.
JURY Prof. dr. H.F. (Floris) Cohen, Prof. dr. D. (Douwe) Draaisma, Prof. dr. J.P. (Jan) Hogendijk.

De prijs werd uitgereikt op 2 november door Amito Haarhuis, directeur van Rijksmuseum Boerhaave en Louise Gunning-Schepers. Tim Huisman, conservator Beeld & Geneeskunde van Rijksmuseum Boerhaave hield een lezing over Herman Boerhaave (1668-1738).

ESSAYPRIJSVRAAG KHMW/NRC

Prof. dr. R. (René) van Woudenberg (Vrije Universiteit) - 1e prijs gouden KHMW-medaille, **Prof. dr. H.J. (Herman) Paul** (Universiteit Utrecht en Rijksuniversiteit Groningen) - 2e prijs zilveren KHMW-medaille. Eervolle vermeldingen voor **Mr. D. (Dolph) Stuyling de Lange** (coach) en **V. (Valerie) Dielissen** (leerling Regius College Schagen).

Quote van de jury: De essayvraag *Is er in de wetenschap ruimte voor religie?* heeft veel mensen geprikkeld om een essay in te zenden. De manieren waarop er met deze vraag aan de slag is gegaan zijn verrassend, veelzijdig en creatief te noemen. Van Woudenberg gaat snel de diepte in met de vraag in hoeverre het voor iemand die de wetenschap serieus neemt irrationeel is om in God te geloven. Hij betoogt dat in principe het bestaan van God ook door wetenschappelijk onderzoek aannemelijk zou kunnen worden gemaakt. Vervolgens gaat hij verder met de vraag: Is er wetenschappelijk bewijs voor het bestaan van God? Van Woudenberg neemt als case de grote

Herman Paul, René van Woudenberg, Valerie Dielissen, Dolph Stuyling de Lange

Pakhuis de Zwijger, panellid Ronald Plasterk

ordelijkheid die onze fysieke werkelijkheid vertoont. Deze laat zich rationeel en wiskundig beschrijven. Voor het bestaan van een God als antwoord is dan wel geen hard bewijs, maar door Van Woudenberg genoemde verklaringen zijn evenmin irrationeel te noemen.

Dat historici meesterlijke vertellers kunnen zijn, bewijst Paul. Hij weet op verbluffende wijze zijn argumentatie en essayistiek in de vorm van een verhaal over studenten geschiedenis te geven die op zoek gaan naar, zoals hij dat noemt, religie op de werkvloer.

Het essay van Stuyling de Lange is net als het essay van Paul ook een echt verhaal. Een prachtig, hoopvol verhaal dat oproept tot luisteren en reflecteren op de openheid en nieuwsgierigheid die elke vorm van wetenschap en elke vorm van religie zou moeten kenmerken. Wetenschap omarmt religie!

Onder de inzendingen waren ook dit jaar enkele van middelbare scholieren. Voor de jury sprong de aanstekelijk nieuwsgierige en open bijdrage van Valerie Dielissen eruit. Zij ging helder en methodisch te werk. Pragmatisch koos ze een werkdefinitie van religie om vervolgens aan de hand van vier stellingen te betogen dat er in de wetenschap ruimte is voor religie.

SPONSOR NRC, gouden medaille, jaarlijks.
JURY Prof. dr. B.A. (Beatrice) de Graaf, Prof. dr. M. (Mladen) Popović, Drs. E. (Eva) Bik.

De prijzen werden uitgereikt door Louise Gunning-Schepers op 11 oktober in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam. Deze druk bezochte en inspirerende debataavond met Hendrik Spiering als spreker en Ronald Plasterk, Heino Falcke en Mladen Popović als panelleden, werd gemoderd door Monique Snoeijen, chef opinie NRC. Heeft u deze avond gemist? Nakijken kan via: <https://www.nrc.nl/nieuws/>

De bekroonde essays zijn in te zien op de website van de KHMW onder de knop KHMW/Publicaties.

PRIJSVRAAG KEETJE HODSHON

Voor een verslag van de Prijsvraag "Vul de hiaten in het leven van Keetje" verwijzen wij graag naar p.12 van dit jaarverslag.

PROFIELWERKSTUKPRIJZEN

Marleen Fiechter en Isis van Wolde (HAVO, Schoter SG): *Duurzamer toilet op school.*

Quote van de jury: Met hun profielwerkstuk kiezen Marleen en Isis voor een heel bijzonder onderwerp. Ze komen op het idee om hun school te helpen nog duurzamer te worden. Het werkstuk is prettig leesbaar omdat per gekozen deelvraag direct een conclusie en reflectie volgt. Prachtige berekeningen geven uitsluitsel over

bijvoorbeeld de keuze voor papieren handdoekjes, de katoenen rol of een elektrische droger. Gebruik maken van regenwater, een timer bijstellen, een algencentrale of waterpomp...geen facet blijft onbelicht, zelfs de gemiddelde zittijd voor de grote boodschap niet.

Marie-Anne de Gier (VWO, Atheneum College Hageveld): *De Wobbel.*

Quote van de jury: Al langer geïnteresseerd in de werking van geluidsschermen vraagt Marie-Anne zich af welke vorm en materiaal het meest effectief zijn in het weren van geluid, niet alleen hoog- maar ook laagfrequent geluid omdat de overlast van dat laatste op sommige wegen zelfs verdubbeld is terwijl de tot nu toe gebruikelijke schermen daar niet tegen werken. Met de door haarzelf ontwikkelde en naamgegeven Wobbel hoopt zij een bijdrage te leveren aan een oplossing voor dit toenemende probleem.

Boven: Marleen Fiechter en Isis van Wolde

Onder: Marie-Anne de Gier

Eervolle vermeldingen voor **Brigit van Schie en Jasper van de Boer** (HAVO, Lyceum Sancta Maria) en **Daan Leeflang en Dominic van Noort** (VWO, Haarlemmermeer Lyceum Hoofddorp).

De prijzen werden uitgereikt op 19 april door Louise Gunning-Schepers. In zijn voordracht "Humor in de Klassieke Oudheid: een paradox?" liet Jan Spoelder, classicus en oud-rector Kennemer Lyceum, directeur KHMW, in woord en beeld zien hoe vanaf het homerisch gelach der Griekse goden tot aan de scabreuze godheid Priapus humor in diverse gradaties een wezenlijk kenmerk van de Grieks-Romeinse wereld was. Alle genomineerden ontvingen als aandenken het boek "Het was maar een grapje, de humor van de Grieken en de Romeinen" geschreven door Paul Schulten.

SPONSOR KHMW, 2 prijzen van € 500, 2 eervolle vermeldingen van € 50, jaarlijks.

JURY Prof. dr. A.J.J. (Ton) Nijhuis, Drs. C.S.M. (Rina) van Opstal, Dr. J. (Jan) Spoelder.

INTERVIEW – HET JURYLID

Douwe Breimer

Zijn bestuurlijke en wetenschappelijke ervaring zet Douwe Breimer (75) nog steeds graag in, al heeft hij besloten geen langdurige verbindingen meer aan te gaan. Het jurylid bij de KHMW begeeft zich nog regelmatig onder vakgenoten en ziet het als een schone taak jongeren perspectief te geven op een uitdagende wetenschappelijke toekomst.

Echt rustig aan doet Breimer het niet. De emeritus hoogleraar farmacologie en voormalig rector magnificus - later tevens voorzitter van het college van bestuur - van de Universiteit Leiden, geniet er nog altijd van betrokken te zijn bij zijn vak, zijn universiteit en de wereld om hem heen. Een paar keer per week is hij nog te vinden in zijn werkkamer in Leiden. 'Ik vind het heerlijk om daar te werken en tussen mijn boeken te vertoeven. Die ruiken nog naar het lab en geven inzicht in hoe we destijds dachten over farmacologie. Tegelijkertijd biedt mijn scherm digitaal zicht op heden en toekomst van het vak.'

Tijdens het interview - vlak voor de Jan Brouwer Conferentie in het Hodshon Huis - verheugt Breimer zich al om op 8 februari tijdens de dies natalis van de universiteit mee te lopen in de stoet hoogleraren van het Academiegebouw naar de Pieterskerk. 'Door alle versierselen van mijn eredoctoraten loop ik er altijd bij als een academische kerstboom', glimlacht hij.

Tijdens de diesviering worden ook nieuwe eredoctoraten uitgereikt, meestal aan iemand met bijzondere wetenschappelijke verdiensten zoals dit jaar aan Robbert Dijkgraaf. Soms

valt zo'n titel te beurt aan iemand die een zeer bijzondere maatschappelijke bijdrage heeft geleverd. Zo mocht Breimer zelf in 2005 erepromotor zijn van Koningin Beatrix vanwege haar inspanningen voor de vrijheid. 'Dat was uiteraard een prachtige dag, maar voor mij ook zenuwslopend', bekent hij. 'De uitreiking was rechtstreeks op televisie en de hele koninklijke familie zat op de eerste rij in de Pieterskerk.'

Breimer rolde min of meer bij toeval in het farmaceutische vak. De geboren Fries ging na de mulo - tegen de verwachting in - niet naar de kweekschool, maar koos voor de HBS-B, omdat hij goed was in alle exacte vakken. Hij liet zich testen en zo kwam farmacie als studiekeuze uit de bus. 'Ik vond het fascinerend om de kennis uit de scheikunde in te kunnen zetten voor geneeskunde. Al heb ik nooit serieus overwogen zelf apotheker te worden. Ik was vooral geboeid door het wetenschappelijke onderzoek.'

Daarvan heeft hij nooit meer afscheid genomen. Als onderzoeker, hoogleraar, wetenschappelijk directeur en later ook als bestuurder bij de universiteit, is hij continu nieuwsgierig naar de ontwikkelingen binnen zijn vakgebied en daarbuiten gebleven. Nog steeds volgt hij wat de nieuwe inzichten zijn, onder meer door zijn betrokkenheid bij het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen en - tot 1 januari 2019 - bij durfinvesteerder Life Sciences Partners.

'Ik heb de laatste tijd vooral belangstelling voor een nieuwe ontwikkeling in mijn vak. Vroeger dachten we dat je een ziekte moest behandelen met één stof, maar tegenwoordig kijken we als farmacologen meer naar het hele systeem. Dat betekent dat je medicijnen tegelijkertijd tegen meerdere targets inzet. Zoals bijvoorbeeld een cocktail van stoffen om aids of kanker te bestrijden.'

Zelf heeft Breimer meer dan 500 wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan en

begeleidde hij vijftig promovendi. Trots: 'Twaalf van hen zijn zelf ook hoogleraar geworden.' Dit jaar gaat hij met veertig studenten van Aesculapius, de Leidse studievereniging, waar hij erevoorzitter van is, naar China. 'Als mijn contacten met collega's hen op interessante plekken kunnen brengen, ga ik graag mee.' Hij gaat ook nog zeker twee keer per jaar naar een congres in het buitenland.

Jonge mensen begeleiden en stimuleren is zijn tweede natuur. Vandaar dat hij het leuk vindt deel uit te maken van een jury bij de KHMW. Afgelopen jaren maakte hij deel uit van de commissie die de Dr. Saal van Zwaneberg Onderzoeksprijzen (voor onderzoek of scriptie van masterstudenten farmaceutische of medische wetenschappen waarbij een geneesmiddel centraal staat) jureerde.

'De vaardigheid spat af van de verslagen die ik onder ogen krijg. De studenten zijn echt kundig en weten het vaak heel inzichtelijk te presenteren. Bij deze prijs is het fijn dat je drie studenten mag belonen. Bij de Pfizer Prijs voor Life Sciences - waarvoor Breimer ook in de jury zat, red. - kunnen we steeds maar één winnaar aanwijzen. Als nummer 1 en 2 dan even goed zijn, is dat eigenlijk doodzonde.'

Breimer vindt het fijn te merken dat zijn medejuryleden hun taak ook uiterst serieus nemen. 'Net als de Hollandse Maatschappij zelf. Het secretariaat bereidt de zaken ontzettend goed voor. Dat maakt dat je zelf nauwelijks administratieve handelingen hoeft te doen en al je tijd kunt steken in het jureren zelf.'

Het mooiste vindt hij het misschien nog wel om de jongste wetenschappelijke talenten te onderscheiden. 'Zij hebben vaak niet eens in de gaten dat ze al in aanmerking kunnen komen voor een prijs en zijn dus totaal verrast.' Als het even kan, is Breimer zelf aanwezig bij de uitreiking van de prijzen. 'Zo'n feestelijke cere-

monie maakt echt indruk op de prijswinnaars. Ik spreek uit ervaring. Het is mooi als expliciet wordt uitgesproken dat je werk wordt gewaardeerd. Ik heb zelf zeven eredoctoraten mogen ontvangen. De academische plechtigheden die gepaard gaan met de toekenning daarvan reken ik tot de hoogtepunten uit mijn wetenschappelijke carrière.'

Breimer is een graag geziene gast bij de KHMW. Als het even kan slaat hij geen conferentie over en is hij ook aanwezig bij de Winterlezing en de Jaarvergadering met aspergemaaltijd met leden en directeuren. 'Die mix van mensen met een wetenschappelijke en een bijzondere maatschappelijke achtergrond maakt de ontmoetingen bij de KHMW altijd zeer de moeite waard.'

Ook in zijn geboorteprovincie heeft Breimer zich altijd ingespannen om jongeren intellectueel uit te dagen. Zo was hij medeoprichter van University Campus Fryslân in Leeuwarden, nu de elfde faculteit van de Rijksuniversiteit Groningen. 'Je ziet dat relatief veel kinderen in Friesland een onderwijsvorm kiezen die onder hun niveau is. Daarom heb ik bij het lustrum van de universiteit in 2005 een bus laten rijden van mijn eigen lagere school in Oudemirdum naar Leiden en de kinderen ontvangen in de Senaatskamer. Zo kon ik ze duidelijk maken dat wat mij is gelukt wellicht ook voor hen is weggelegd. Het begint met het ontsteken van het vuur om dingen te willen ontdekken. Alleen dan raak je intrinsiek gemotiveerd om te beginnen met leren.'

DR. SAAL VAN ZWANENBERG ONDERZOEKSPRIJZEN

Deze prijzen worden sinds 2016 beschikbaar gesteld door de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting voor masterstudenten die een onderzoeksverslag of scriptie hebben geschreven op het terrein van de farmaceutische en/of medische wetenschappen waarbij het geneesmiddel centraal staat.

De jury heeft zich in haar overwegingen laten leiden door criteria, die in sterke mate de geest en onderzoeksaanpak van wijlen Dr. Saal van Zwanenberg reflecteren: de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek, of het onderzoek gericht is op de ontdekking of ontwikkeling van nieuwe innovatieve therapeutische concepten, geneesmiddelen of ATMPs (Advanced Therapeutic Medicinal Products) en of werk niet alleen een theoretische beschouwing of litera-

Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, Barry Schudel-Vastenholt, Willem Schudel, Ad IJzerman

tuuronderzoek beschrijft, maar dat de kandidaten ook daadwerkelijk zelf onderzoek in het laboratorium of de kliniek hebben uitgevoerd.

1e prijs: **Margot Roeten** (geneeskunde VU): *Evaluation of the effectivity of the proteasome inhibitor Ixazomib against leukemia cells*

Quote van de jury: Het werk van Margot is in alle opzichten een voorbeeld van uitstekend translationeel onderzoek. Een nieuwe proteasoomremmer, Ixazomib, wordt klinisch al toegepast bij volwassenen, maar kan nog niet in klinisch onderzoek bij kinderen met leukemie onderzocht worden. Margot heeft tijdens haar masterstage op het laboratorium zelf een groot deel van de pre-klinische experimenten uitgevoerd waarmee de werkzaamheid van Ixazomib tegen leukemie werd aangetoond in primaire kinderleukemiecellen en vergeleken met Bortezomib, een bestaande proteasoomremmer. Dit werk maakt het mogelijk om Ixazomib nu ook in klinische trials bij kinderen te gaan testen.

2e prijs: **Julie Verhoef** (Molecular Mechanisms of Disease RU): *CRISPR/Cas9-mediated gene editing of pantothenamide resistance genes in P. falciparum*
Julie heeft onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van een nieuwe klasse van anti-malaria ge-

neesmiddelen, de zogeheten pantothenamiden. In een aantal drug assays heeft ze de gevoeligheid voor pantothenamiden van verschillende mutanten en de wild-type parasiet onderzocht, waarbij zij aantoonde dat de twee gevonden mutaties verantwoordelijk zijn voor de resistentie en dat er geen andere mutaties een rol spelen bij deze resistentie. Bovendien werd belangrijke informatie verkregen over het werkingsmechanisme van de pantothenamiden.

3e prijs: **Sam Hariri** (Drug Innovation UU): *In vitro tumorigenicity and Chromosomal stability of a conditionally immortalized proximal tubule epithelial cell line*

Sam heeft onderzoek gedaan naar de veiligheid van een genetisch gemodificeerde cellijn van niercellen en gekeken of deze cellijn mogelijk in de toekomst geschikt zou zijn om toegepast te worden in een biologische kunstnier, een systeem dat mogelijk de huidige kunstnier zou kunnen vervangen. Het systeem zou op termijn kunnen leiden tot een nieuw geavanceerd therapeutisch product, een complex "geneesmiddel" gebaseerd op levende cellen.

SPONSOR Dr. Saal van Zwanenberg Stichting, drie prijzen van € 3.000, € 2.000, € 1.000, jaarlijks.

JURY Prof. dr. A.F. (Adam) Cohen, Prof. dr. H.W. (Erik) Frijlink, Prof. dr. H.G.M. (Bert) Leufkens.

De prijzen werden op 26 november uitgereikt door Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, voorzitter van de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting. Dr. C.J.W. (Willem) Schudel hield een inleidend woord over zijn overgrootvader Salomon van Zwanenberg, grondlegger van Organon.

Julie Verhoef, Margot Roeten, Sam Hariri

INTERNETSCRIPTIE- PRIJZEN

Met vier scriptieprijsen voor de beste afstudeerscripties over een internetgerelateerd onderwerp willen initiatiefnemers **Google**, **Brinkhof**, **SIDN Fonds** en **Greenhost** de belangstelling voor de betreffende onderzoeksgebieden vergroten, en in bredere zin het maatschappelijk en wetenschappelijk debat over de impact van internettechnologie bevorderen.

INTERNET & ECONOMIE

Leeja van Bezouwen (Economics & Business EUR): *Informed trading prior to cyber attacks: Do cyber-criminals exploit their knowledge of an upcoming cyber-attack by taking in positions in the financial market?*

Eervolle vermelding voor **Eva de Lang** (TU).
Quote van de jury: De scriptie van Leeja betreft een uiterst actueel onderwerp, nl. cyberaanvallen. Criminelen proberen een bedrijf lam te leggen door informatiesystemen te ontregelen of uit de lucht te halen. Het kan zijn dat deze criminelen beurshandelaren voorzien van voorwetenschap betreffende een aanstaande cyberaanval. Handelaren kunnen dan oneigenlijk profiteren. Op basis van een uitgebreide empirische analyse van de koersen van een flink aantal bedrijven laat Leeja zien dat er geen sprake lijkt te zijn van een systematisch handelsvoordeel, hoewel het wel eens voorkomt dat vlak voor een cyberaanval de speculatie toeneemt.

SPONSOR Google, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. S.C.W. (Sylvester) Eijffinger, Prof. dr. Ph.H.B.F. (Philip Hans) Franses.

INTERNET & RECHT

Karlijn van den Heuvel (Information Law UvA): *Securing the Smart Home. A study on cybersecurity problems in smart home devices: does European*

product liability law offer meaningful legal solutions for consumers?

Eervolle vermeldingen voor: **Adrienne Gast** (UL) en **Radha Pull ter Gunne** (TU).
Quote van de jury: In een doorwrochte, maar zeer leesbare scriptie past Karlijn de Europese Richtlijn productaansprakelijkheid toe op cybersecurity risico's van zogeheten smart (home) devices. Het recht moet hier zijn weg nog vinden en er kan veel mis gaan. Soms is de oorzaak geheel analoog en is er weinig aan te doen. In andere gevallen dringt de vraag zich echter op hoe de productie en levering van software, een cruciaal onderdeel van smart devices, zich verhoudt tot het productaansprakelijkheidsregime. Wat als een slimme babyfoon op hol slaat, een digitale thermostaat gehackt wordt, of een slim slot inbrekers toch gewoon binnenlaat?

SPONSOR Brinkhof, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. N.A.N.M. (Nico) van Eijk, Prof. dr. H.J. (Jaap) van den Herik, Mr. D. (Dorien) Verhulst.

INTERNET & MAATSCHAPPIJ- OF GEESTESWETENSCHAPPEN

Sal Hendrik Hagen (Media Studies UvA): *Here I Am, Praying to an Egyptian Frog. Exploring Political Fluidity on 4chan/pol/*
Eervolle vermelding voor **Timo Korstenbroek** (VU).

Quote van de jury: Sal examines how the word 'trump' provides insight into the political views of those participating on the anonymous image-board 4chan, known for its offensive humour and trolling campaigns. As researchers and as citizens, we need to understand what is variously called the alt-right, angry white men, nativism, populism. It is clearly having a major impact on politics throughout the world. Sal's thesis offers us not only insight into what motivates Trump supporters active online but also provides tools for making sense of the vast volumes of data that can be found on internet discussion platforms.

SPONSOR SIDN fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. V.A.J. (Valerie) Frissen, Prof. dr. B. (Bibi) van den Berg, Prof. dr. S.M.E. (Sally) Wyatt.

INTERNET & TECHNISCHE WETENSCHAPPEN

Djurre van der Wal (Computer Science UT): *Translating AWN networks to the mCRL2 model-checker. En route to formal routing protocol development*

Quote van de jury: Draadloze routingprotocollen zijn cruciaal als de protocollen die gebruikt worden bij het opzetten van draadloze netwerken voor hulpverleners in rampgebieden in acht worden genomen. Djurre houdt zich bezig met de formele studie van het correct functioneren van deze protocollen. Het onderzoek is uitgevoerd aan het onderzoeksinstituut CSIRO-Data6i in Sydney, waar het zogenaamde AWN "Algebra voor Wireless Networks" ontworpen is.

De jury is onder de indruk van de diepgang, omvang, precisie, het nut en van het fundamentele belang van dit werk.

SPONSOR Greenhost, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. B.P.F. (Bart) Jacobs, Prof. dr. ir. J.M.A. (Jacqueline) Scherpen.

De prijzen werden uitgereikt op 1 november op het University College Leiden in Den Haag door Arjan Al Fassed (Google), Anke Strijbos (Brinkhof), Valerie Frissen (SIDN fonds), Pepijn Schipper (Greenhost) en René van Rijckevorsel. De vier laureaten presenteerden hun scriptie, waarna de publieksprijs van 500 Euro werd toegekend aan Sal Hendrik Hagen. Drs. I.C. (Inge) Philips-Bryan, directeur Cyber Risk Services team bij Deloitte en Prof. dr. B. (Bibi) van den Berg, hoogleraar Cybersecurity Governance aan de Universiteit Leiden spraken over de rechtsstaat in cyberspace. Hoe ziet dat eruit? Welke kwetsbaarheden brengt dat mee? En in hoeverre zijn overheden, bedrijven en burgers zich daar voldoende van bewust?

University College Leiden in Den Haag: René van Rijckevorsel en Inge Philips-Bryan

JAN BROUWER SCRIPTIEPRIJZEN

Vanuit het Jan Brouwer Fonds worden sinds 2015 acht scriptieprijsen uitgekeerd voor de geestes- en maatschappijwetenschappen.

FILOSOFIE

Sadaf Soloukey Tbalvandany (Filosofie EUR): *Embodied neuro-engineering: phenomenology and neuroscience on the same team*

Quote van de jury: Filosofen en hun werk zijn veelsoortig. Je hebt pure filosofen die in de eerste plaats de filosofie zelf vooruit willen helpen, bijvoorbeeld Ludwig Wittgenstein. Je hebt wetenschapper-filosofen die thema's uit een wetenschappelijke discipline filosofisch willen doordenken, denk aan Albert Einstein. En je hebt filosofen-practici die filosofie maatschappelijk relevant willen inzetten, denk aan Frits Bolkestein. Sadaf is een wetenschapper-filosofe die maatschappelijk relevante, in het bijzonder patiënt-relevante, behandelvoorstellen ontwikkelt voor patiënten die een neuro-implantaat hebben gekregen of nog zullen krijgen.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. T.A.F. (Theo) Kuipers, Prof. dr. R. (René) van Woudenberg.

RELIGIEWETENSCHAPPEN EN THEOLOGIE

Chanan Raguse (Theologie PThU Groningen): *Enslaved to Christ: Paul and the free Corinthian christian as 'slaves of Christ', a metaphor theoretical investigation into the Pauline expression δούλος Χριστοῦ*

Quote van de jury: In een eerste hoofdstuk komen vier hedendaagse interpretaties van de metafoer 'slaaf van Christus' aan de orde. In het tweede hoofdstuk brengt de auteur de metafoorthorie van Kövecses voor het voetlicht. In het laatste hoofdstuk komt de auteur tot een eigen gedifferentieerde beoordeling van de ma-

Jan Brouwer Scriptieprijsen: de prijswinnaars met Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner en Adriaan Voors

nier waarop de metafoer geklonken kan hebben en betekenis kreeg. Wat opvalt in de analyse en uitwerking van Chanan is een methodische soberheid en strakheid, die niet saai maar eerder gespierd en trefzeker aandoet.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. C. (Kees) van der Kooi, Prof. dr. E.G.E. (Ernestine) van der Wall.

TAAL- EN LITERATUUR- WETENSCHAPPEN

Elsbeth Blok-den Braber (Nederlandse letterkunde UU): *'Dichtkunst beminnde Leden der Redenzaal binnen Vere', een onderzoek naar de location of value in de verzenboeken van de Veerse rederijkerskamer Missus Scholieren (1681-1794)*

Quote van de jury: Pastoor Van der Horst maakt in 1901 gewag van de vondst van een aantal boeken met gedichten afkomstig van de Veerse

rederijkerskamer uit de zeventiende en achttiende eeuw. De gedichten zijn kreupel, getuigen van "valschen smaak" en in een groot deel ervan wordt "de schandelijkste en liederlijkste zedeloosheid met overgroot genot (...) behandeld en bezongen", zo schrijft hij. Wellicht heeft deze beschrijving anderen afgeschrikt om zich in de boeken te verdiepen. Zo niet Elsbeth die zich de vraag stelde wat de Verenaren toch bezielde had om meer dan honderd jaar verzenboeken vol te schrijven. En waarmee?

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. P.C. (Kees) Hengeveld, Prof. dr. H. (Helen) de Hoop.

GESCHIEDENIS

Rients Verschoor (Modern history and international relations RUG): *The abolition of Italian democracy: a rhetorical discourse analysis of the design and adoption of two fascist laws in Italy*
Quote van de jury: De machtsovername in

Italië door Mussolini is een veel bestudeerd proces. Een cruciale rol speelde de zgn. *Leggi Fascistissime*, waarmee Mussolini de beperkingen, die de Italiaanse grondwet stelde aan de absolute macht, in feite terzijde kon schuiven. Riens beargumenteert dat deze wetgeving een succes kon worden voor de fascisten door de uiterst geraffineerde retorische kracht waarmee de wetten geformuleerd waren en verdedigd werden in de beide Kamers. Het onderzoek is van grote actuele betekenis. We hoeven niet ver te zoeken om te zien wat retorische manipulatie in de politieke wereld kan uitrichten, zowel in het openbare debat als in de volksvertegenwoordiging.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. J.H. (Josine) Blok, Prof. dr. M.L.J.C. (Marlou) Schrover.

RECHTSWETENSCHAPPEN

Ruben Greidanus (Law and Technology TU): *Client-side anti-cheat in online games: legal implications from a privacy and data protection perspective*
Quote van de jury: Het combineren van juridische methoden met inzichten en methoden uit andere disciplines is een duidelijke trend die tot vernieuwing van de rechtenstudie leidt en nieuw elan geeft aan de rechtswetenschap. Ook de scriptie van Ruben is vernieuwend, grensoverschrijdend en bovendien enorm relevant in wetenschappelijk en maatschappelijk opzicht. Ruben begeeft zich in zijn scriptie op aanstekelijke wijze op juridisch volstrekt onbekend terrein: de virtuele wereld van online games. In die wereld wordt geld verdiend, maar ook vals gespeeld. Hoe ver mogen spellenproducenten gaan in hun anti-cheat programma's? Hoe verhouden anti-cheat praktijken zich tot Europese regelgeving over privacy en databescherming?

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. L.F.M. (Leonard) Besselink, Prof. dr. mr. I. (Ivo) Giesen, Prof. dr. E. (Ellen) Hey, Prof. mr. drs. W.J. (Wouter) Veraart.

ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

Sander Geenen (Policy Economics EUR): *The tax multiplier in the Netherlands: new estimates from a narrative study*

Quote van de jury: Sander heeft empirische monnikenarbeid verricht. Hij heeft alle Miljoenennota's in de afgelopen 60 jaar nagelopen en gekeken welke belastingmaatregelen zijn genomen, en heeft vervolgens de mate van exogeniteit van elke van de 322 belastingmaatregelen bepaald. Vervolgens is hij gaan rekenen en komt tot de conclusie dat de belastingmultiplier in Nederland op korte termijn van behoorlijke omvang is: 1% belastingverhoging leidt tot een afname van ongeveer 0,9% van de groei van het BBP. In vergelijking met andere modellen die door CPB en DNB worden gebruikt, valt deze belastingmultiplier een stuk hoger uit. Het behoeft geen verdere uitleg dat dit resultaat een hoge mate van maatschappelijke relevantie heeft.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. R.A. (Ron) Boschma, Prof. dr. F.A.G. (Frank) den Butter, Prof. dr. K.P. (Kees) Goudswaard.

MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

Carla Roos (Behavioral and Social Sciences RUG): *The differences between online and offline communication*

Quote van de jury: De sociale media hebben in een zeer korte tijd de communicatie tussen mensen drastisch veranderd. Deze verloopt zeer direct, gaat tussen bekenden en onbekenden, is vaak anoniem, heet van de naald, vindt plaats in de eigen bubbel of slaat juist met de digitale vuisten bovenop de tegenstander. De online wereld kent zijn eigen mores - of beter gezegd: deze is nog volop in ontwikkeling. Carla onderzocht of, hoe en waarom het digitale communiceren anders verloopt

dan het zogenoemde *face-to-face* contact. Zij concludeert dat online communiceren vooral onbegrip bevordert en minder ruimte laat voor ambiguïteit in de communicatie.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. J.C.J. (Hans) Boutellier, Prof. dr. ir. A.G. (Tanja) van der Lippe, Prof. dr. B. (Barbara) Vis.

MENSWETENSCHAPPEN

Debbie van Bommel (Development and Socialisation in Childhood and Adolescence UU): *Mother-adolescent conflict interaction sequences: the role of maternal emotional functioning*

Quote van de jury: De scriptie van Debbie is origineel en innovatief en gaat over een zeer relevant onderwerp: ouder-kind interacties tijdens de pubertijd. Hoewel kinderen in deze leeftijdsfase steeds zelfstandiger worden en meer naar hun leeftijdsgenoten trekken, blijken deze interacties veel invloed te hebben op het welzijn van adolescenten en hangen ze onder andere samen met het risico van jongeren om depressieve klachten te ontwikkelen. Een belangrijke bevinding is dat alle moeders, ongeacht of ze veel of weinig last hebben van psychische (internaliserende) klachten, even vaak een overgang bevorderen naar positief gedrag, waarschijnlijk om disfunctionele interactiepatronen te voorkomen.

SPONSOR Jan Brouwer Fonds, € 2.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. B.M. (Bernet) Elzinga, Prof. dr. P.A.M. (Paul) van Lange.

De prijzen werden op 20 april uitgereikt door Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, voorzitter van het Jan Brouwer Fonds. Adriaan Voors, kleinzoon van Ir. L.E.J. Brouwer en directeur KHMW verzorgde een inleiding over de naamgever van de prijzen.

J.C. BAAK PRIJS

Het leven van Jan Carel Baak (1897-1945) stond in het teken van een vreedzaam samenleven van volkeren. De prijs staat dan ook in het teken daarvan. De J.C. Baak Stichting (en de prijs) werd eind jaren '70 opgericht met het testament van Baaks weduwe. Op initiatief van de toenmalige voorzitter Peter Kooijmans, ook lid van onze maatschappij, is zij in 2011 ondergebracht bij de KHMW. De doelstelling bleef daarbij ongewijzigd: het stimuleren van scripties en ander wetenschappelijk werk zoals dat vandaag beloond wordt.

Saskia Glas

Saskia Glas (Social and Cultural Sciences RU): *America: infiltrator or scapegoat? Explaining political and cultural anti-Americanism in the MENA between 2005 and 2013*

Quote van de jury: Jan Carel Baak (1897-augustus 1945) was als jurist geïnteresseerd in internationale betrekkingen, volkenrecht (proefschrift te Leiden op 29-jarige leeftijd: "Der Inhalt des modernen Völkerrechts und der Ursprung des Artikels 10 der Völkerbundsatzung", 1926) en schreef verder onder meer over de verhouding

tussen Rusland en Europa. Ook publiceerde hij kortere, meer essayistische, stukken in De Gids waarin hij zich soms verrassend welwillend toonde over het opkomende Italiaanse fascisme, dat hij gunstig vond afsteken bij het door hem veel negatiever beoordeelde nationaal-socialisme. Waar Baak zich dus veel bezig hield met de aard van het fascisme en hoe deze politieke stroming zich verhiel tot andere, heeft Saskia Glas zich met een moderne variant van een clash van politieke denkbeelden beziggehouden, met als steen des aanstoots de Amerikaanse politieke en economische ideologie. Steen des aanstoots in dit geval in islamitische landen in de Arabische wereld, het Midden-Oosten en Noord-Afrika (de zogenaamde MENA-regio). Zij heeft verstandig genoeg niet voor een theoretisch kader gekozen, maar eigenlijk een soort wedstrijd georganiseerd tussen de drie bekendste met als doel het vaststellen van hun soortelijk gewicht in het verklaren van anti-Amerikanisme: de anti-dominantie theorie, de Clash of Civilizations theorie en de Deprivatie theorie. Haar conclusie is: alle drie spelen in verschillende samenstellingen een rol ('patchwork mechanism'). Zo maakt het bijvoorbeeld nogal uit of het landen betreft waar de Amerikanen actief zijn, religieus homogeen zijn of heterogeen (Irak), en lopen cultureel en politiek anti-Amerikanisme lang niet altijd parallel. Daardoor geeft de scriptie belangrijke nieuwe inzichten die zo naar de kersverse minister Blok van BUZA doorgestuurd kunnen worden.

SPONSOR J.C. Baak Fonds, € 2.000, 2-jaarlijks.
JURY Prof. dr. L.F.M. (Leonard) Besselink, Prof. dr. M.V.B.P.M. (Martin) van Hees, Prof. dr. L.A.C.J. (Leo) Lucassen.

De J.C. Baak Prijs werd uitgereikt op 20 april door Louise Gunning-Schepers. Arend Soeteman, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW, hield een inleiding over de naamgever van de prijs.

NEDERLANDSE GASINDUSTRIE PRIJZEN

De Nederlandse Gasindustrie Prijzen zijn ingesteld in 2006 bij het Wereld Gas Congres, georganiseerd door de Nederlandse Gasunie, EnergieNed, GasTerra en KVGn. De prijzen beogen jonge, veelbelovende studenten te stimuleren als professional werkzaam te worden in de gasindustrie en een masterscriptie te schrijven die opmerkelijk, bijzonder en innovatief is. Inmiddels vinden deze twejaarlijkse prijzen plaats onder auspiciën van de KVGn, de Nederlandse belangenvereniging voor de gassector. KVGn stelde in 2018 drie prijzen ter beschikking voor studenten die een masterscriptie hebben geschreven op het terrein van de systeemintegratie en de rol van gasvormige moleculen daarbij.

1e prijs: **Kevin Rouwenhorst** (Chemical Engineering UT): *Power-to-ammonia-to-power (P2A2P) for local electricity storage in 2025. Current developments, process proposal & future research required*

Quote van de jury: Het betreft een uitzonderlijk degelijke en innovatieve studie naar het gebruik van ammoniak als vector voor lange-termijn-energieopslag. In een elegant ontwerp voor een decentraal Power-to-Ammonia-to Power (P2A2P) systeem integreert Kevin de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van waterstofproductie, katalyse, ammoniakscheiding en -opslag en conversie naar elektriciteit. Zijn scriptie, die qua omvang en kwaliteit een proefschrift benadert, is ook in het vakgebied niet onopgemerkt gebleven. Kevin heeft zijn onderzoeksresultaten net in Pittsburgh mogen presenteren op het jaarlijkse congres van het American Institute of Chemical Engineers.

2e prijs: **Conrad Hessels** (Mechanical Engineering TUE): *Quantitative Analysis of Non-Premixed Flames using Raman Spectroscopy*

Quote van de jury: Conrad heeft met behulp van Raman spectroscopie onderzoek gedaan

Boven: Kevin Rouwenhorst, onder: Han Fennema

naar de chemische samenstelling van vlammen. Het werk is van groot belang voor het beter begrijpen van de mechanismes die tot roetvorming in vlammen leiden.

3e prijs: **Vichthalia Zapata Castillo** (Energy and Environmental Sciences RUG): *Hydrogen from desert areas. Hydrogen production in desert areas for export in comparison to a Dutch domestic hydrogen system*

Quote van de jury: Vichthalia heeft onderzocht hoe waterstof, geproduceerd op basis van zonne-energie, getransporteerd kan worden naar Nederland en hier kan bijdragen aan de energietransitie. Waterstof als energiedrager komt de laatste tijd sterk in de belangstelling en het onderwerp is dan ook zeer actueel.

SPONSOR KVGn drie prijzen van € 6.000, € 4.000, € 2.000, 2-jaarlijks.

JURY Prof. dr. K. (Kornelis) Blok, Prof. dr. S.M. (Stefan) Luthi, Prof. dr. ir. M.P.C. (Margot) Weijnen.

De prijzen werden uitgereikt op 26 november door Han Fennema, CEO en voorzitter van de raad van bestuur van de Nederlandse Gasunie.

HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ PRIJZEN VOOR JONG TALENT

Deze prijzen hebben als doel het wetenschappelijk onderwijs in de technische en exacte vakken te bevorderen. Er worden twee soorten prijzen toegekend: Afstudeerprijzen en Aanmoedigingsprijzen.

Afstudeerprijzen

Deze scriptieprijs voor masterstudenten worden gegeven ter bekroning van uitzonderlijke studieresultaten aan een Nederlandse instelling voor wetenschappelijk onderwijs.

KNVI SCRIPTIEPRIJS VOOR INFORMATICA EN INFORMATIEKUNDE

1e prijs: **Meike Nauta** (Computer Science UT): *Temporal Causal Discovery and Structure Learning with Attention-Based Convolutional Neural Networks*

Quote van de jury: De wetenschappelijke vraag is eenvoudig en al vaak gesteld: als je twee verschijnselen in gezamenlijkheid waarneemt, kun je dan iets zinnigs zeggen over hun oorzakelijk verband? Meike is hier diep ingedoken en heeft gekeken naar mogelijke oorzakelijke verbanden die voortvloeien uit tijdreeksen: Als iemand door een rood licht rijdt en even later een flitser zijn werk doet, zou dat kunnen komen omdat door rood licht rijden die flitser doet afgaan? Als dat heel vaak voorkomt, dan zou je bijna vermoeden van wel. En zo gemakkelijk als het is deze observatie te stellen, zo moeilijk is het om computers hetzelfde vermoeden te doen genereren.

2e prijs: **Govert Brinkmann** (Computer Science UI): *Interactive Visualization of Large Networks on a Tiled Display System*

Quote van de jury: Het doel van Goverts studie is het inzichtelijk grafisch weergeven van gestructureerde data. Een groot technisch probleem hierbij is dat de computer enorm veel data moet verwerken en omvormen tot een fraai, en zeer groot, beeld. Een beeld dat ook eenvoudig moet kunnen worden gemanipuleerd, zoals in- en uitzoomen en draaien. Vooral dat interactief manipuleren is een opgave.

3e prijs: **Thijs van Ede** (Computer Science UT): *Detecting Adaptive Data Exfiltration in HTTP Traffic*
Quote van de jury: Het afstudeerwerk van Thijs richt zich op het detecteren van malware dat net doet of het gewoon verkeer is. Hij heeft nieuwe klassen van camouflagetechnieken voor vijandig netwerkverkeer ontworpen die door huidige malware detectoren niet opgemerkt worden. Vervolgens heeft hij een eigen malware detector ontwikkeld, genaamd ABIDED, die in meer dan 93% van de gevallen wel in staat is dit vijandig verkeer te detecteren en een laag aantal vals-positieve gevallen genereert.

SPONSOR KNVI, € 5.000, jaarlijks.

JURY Prof. dr. dr.h.c. ir. K.A. (Kees) Schouhamer Immink, Prof. dr. ir. H.J. (Henk) Sips, Prof. dr. ir. M.R. (Maarten) van Steen.

TATA STEEL PRIJS VOOR WERKTUIGBOUWKUNDE EN MATERIAALKUNDE

Luca Bouwmeester (Applied Physics UT): *Stabilisation of a perovskite phase in an YBiO3 thin film by using a BaBiO3 buffer layer*

Quote van de jury: Luca adresseert de fundamenteel materiaalkundige vraag hoe men de kristalstructuur en daarmee ook de elektronische eigenschappen van een materiaal kan beïnvloeden, zodat uiteindelijk een materiaal tot stand komt dat een wereld van nieuwe mogelijke toepassingen levert. Het werk opent een breed perspectief voor verdere studies naar de verdere mogelijke toepassingen van deze mate-

rialen in kwantum computers die onze huidige rekenmachines op speelgoed laten lijken.

SPONSOR Tata Steel, € 5.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. E.H. (Ekkas) Brück, Prof. dr. ir. S. (Sybrand) van der Zwaag.

PFIZER PRIJS VOOR LIFE SCIENCES

Merel Damen (Biomolecular Sciences VU): *Probing the Assembly Mechanism of the TatA Component of the Escherichia coli Tat Protein Translocase*

Quote van de jury: Het onderzoek is origineel en van zeer hoge kwaliteit. Het heeft geresulteerd in een gedeeld eerste auteurschap in het tijdschrift eLife. Merel bouwde voort op een publicatie uit 2013 in Cell. Op basis van die publicatie werd de hypothese opgesteld dat de functie van het bacterieel translocase eiwit Tat afhankelijk is van oligomerisatie, die plaatsvindt door zelf-assemblage via electrostatische interacties (een zogenaamde geladen ritssluiting). Merel testte deze hypothese en concludeert dat de geladen aminozuren in het Tat eiwit weliswaar een belangrijke functionele rol spelen in transport, maar niet voor oligomerisatie via een “charge zipper” mechanisme.

SPONSOR Pfizer, € 5.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. D.D. (Douwe) Breimer, Prof. dr. R.A.M. (Ron) Fouchier, Prof. dr. H.J. (Henk-Jan) Guchelaar.

AKZONOBEL AFSTUDEERPRIJS VOOR CHEMIE EN PROCESTECHNOLOGIE

Ellen Sterk (Nanomaterials Science UU): *CO₂ methanation over Ni and its structure sensitivity. A computational study*

Quote van de jury: De scriptie is op indrukwekkende wijze opgebouwd vanuit een heldere vraagstelling inzake de katalytische omzetting van CO₂ in CH₄. Een belangrijk aspect van dit werk is het diepe inzicht in de onderliggende fysisch-chemische principes, met name de kwes-

tie welke aspecten van het katalytisch actieve nikkeloppervlak van belang zijn voor een gunstig verloop van de CO₂-hydrogenering. Door de gewonnen inzichten in de vorming van methaan uit kooldioxide en duurzaam geproduceerd waterstof draagt deze studie bij aan de ontwikkeling van duurzame energie en energie-dragers onder gelijktijdige reductie van de effectieve uitstoot van het ongewenste gas CO₂.

SPONSOR Akzo Nobel, € 5.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. ir. H.J. (Erik) Heeres, Prof. dr. F.M. (Matthias) Bickelhaupt, Dr. K. (Koen) Wiedhaup.

PHILIPS AFSTUDEERPRIJS VOOR BIOMEDISCHE TECHNOLOGIE

Nicolás Mateos Estévez (Biomechanical Engineering UT): *Photonic emitter manipulation to achieve axial super-resolution for in vivo cell membrane topography studies*

Quote van de jury: This thesis presents the implementation of an innovative approach to achieve axial super-resolution without directly interacting

with the membrane (or for that matter, any) surface based on the principle of modification of the emission rates of fluorophores using a photonic emitter (or Local Density of Optical States) manipulation probe developed in the host laboratory. Using a sensitive confocal microscopy setup with single molecule sensitivity and a mirror mounted on an atomic force microscopy microcantilever as emitter manipulation probe, Nicolás has been able to demonstrate <20 nm height differences with relatively low numbers of collected photons (that is, with very reasonable image collection times).

SPONSOR Philips, € 3.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. N. (Niels) Geijsen, Prof. dr. V. (Vinod) Subramaniam.

PHILIPS AFSTUDEERPRIJS DATA SCIENCE AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HEALTH CARE

Arthur Nazarian (Industrial Engineering & Management UT): *Optimizing the Deployment of Automated External Defibrillators by a Data-Driven Algorithmic Approach*

Quote van de jury: Het onderzoek betreft de optimalisatie van het gebruik van openbaar beschikbare defibrillatoren. Het blijkt dat AEDs lang niet allemaal op de beste locatie te vinden zijn, afgaande op registratiedata van hartaanvallen die in Noord-Holland en Twente verzameld zijn. Arthur heeft gewerkt aan een data gedreven oplossing, waarvoor hij de genoemde data als input gebruikte voor een complex hybride algoritme. In zijn methodologie hield hij rekening met de onzekerheid in de locatie van toekomstige hartaanvallen. Hij toonde aan dat door een herverdeling van AEDs in de 43 gemeenten die hij meenam in zijn analyse, de dekking voor toekomstige ongelukken met meer dan 70% kan verbeteren.

SPONSOR Philips, € 3.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. S. (Sander) Klous, Prof. dr. J.J. (Jacqueline) Meulman.

EAST-WEST SEED AFSTUDEERPRIJS VOOR PLANTENWETENSCHAPPEN

Amber Woutersen (Biological Sciences UvA): *The Origin and Evolution of the Nitrariaceae. An integrative study to the steppe-desert taxon Nitraria and its development at the Tibetan Plateau*

Quote van de jury: The thesis resulted in two manuscripts for publication in international peer reviewed journals. The research project was carried out in collaboration with scientists from eight universities worldwide. However, Amber designed the project herself, collected a wide array of data, based on traditional and new palynological techniques, including chemical cell wall analysis by Fourier-transformed infrared spectroscopy, analysed the data using multivariate analyses, and wrote an excellent thesis and two manuscripts. Completing the whole research process, starting from the inception of the research to publishing papers is truly outstanding for an MSc student.

SPONSOR East-West Seed, € 5.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. ir. A.H.C. (Ariena) van Bruggen, Prof. dr. E.F. (Erik) Smets.

Op 26 november kregen 22(!) studenten een prijs voor hun masterscriptie: winnaars van de Jong Talent Afstudeerprijzen,

de Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen en de Nederlandse Gas Industriprijzen

ENZA ZADEN AFSTUDEERPRIJS VOOR BIOLOGIE

Luna van der Loos (Marine Biology RUG):
Predicting the responses of seaweeds to ocean acidification: unexpected growth and photosynthetic responses of species with different carbon uptake strategies

Quote van de jury: This original project of high societal relevance deals with the effect of climate change and especially the increase in CO₂ concentration on ocean life. Marine algae are primary producers with a crucial impact on the life on our planet. They synthesize sugar from CO₂ using the energy of the sun and they produce the oxygen that we breathe. The photosynthetic activity of these algae is primarily limited by CO₂. Many marine algae have thus developed the capacity to concentrate CO₂, which permits them to maintain a high rate of photosynthesis but this comes with an extra energetic cost. Luna compared algal species that use different strategies to concentrate CO₂ to tell us if and how the higher CO₂ concentration is expected to benefit the primary producers.

SPONSOR Enza Zaden, € 3.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. L. (Lijbert) Brussaard,
Prof. dr. R. (Roberta) Croce, Prof. dr. M.K. (Michael) Richardson.

ASML AFSTUDEERPRIJS VOOR WISKUNDE

Arjan Cornelissen (Applied Mathematics TUD): *Quantum gradient estimation and its application to quantum reinforcement learning*

Quote van de jury: Software, en het slimme gebruik van quantumeffecten erin, maakt de quantum computer zoveel sneller dan de klassieke computer. Arjans scriptie bestudeert hoe, op een quantum computer, snel een afgeleide van een functie berekend kan worden. Dit is essentieel voor allerlei toepassingen waarin een functie geoptimaliseerd moet worden. De scriptie beslaat ruim 170 pagina's en zou als

proefschrift niet misstaan. De combinatie van de wiskundige diepgang met directe relevantie, tezamen met de grote leesbaarheid van de scriptie, gaven de doorslag bij de keuze voor deze winnaar.

SPONSOR ASML, € 5.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. A. (Arjen) Doelman, Prof. dr. R.W. (Remco) van der Hofstad.

SHELL AFSTUDEERPRIJZEN VOOR NATUURKUNDE

Anouk Goossens (Nanoscience RUG):
Investigating Nb-doped SrTiO₃ Schottky Junctions as a Platform for Bio-inspired Computing

Quote van de jury: Waar in de afgelopen decennia het steeds sneller worden van de processoren in de computers en het uitbreiden van de geheugencapaciteit centraal stonden, is in de afgelopen jaren de aandacht gaan verschuiven naar het energieverbruik van de computerchips. Naast het aspect van duurzaamheid is ook het in toom houden van de temperatuur op de chip zelf een belangrijk probleem. In de speurtocht naar nieuwe materialen en concepten voor energiezuinige elektronica is inspiratie te vinden in de natuur. De hersenen zijn ongelooflijk energie-efficiënt en de uitdaging is om de kenmerken die dit mogelijk maken ook in de vorm van kunstmatige computertechnologie te realiseren.

Nikolas-Olivier Kavadias (Applied Physics TUD): *Solvent effects on low-bias molecular conductance, the influence of a water environment on the conductance through OPE₃-diamene molecules*
Quote van de jury: Met het bereiken van de nanometer-schaal is onlangs het einde uitgeroepen van de Wet van Moore. In plaats hiervan is er een grote interesse opgekomen in nieuwe concepten, zoals moleculaire elektronica, waarbij de elektrische bouwstenen worden gevormd door individuele schakelbare moleculen zoals OPE₃ diamine. Voor praktische toepassingen is het belangrijk welke invloed moleculen in de directe omgeving, zoals bijvoorbeeld water, kun-

nen hebben op de elektrische geleiding door het OPE₃ diamine. Het berekenen van deze invloed is buitengewoon complex, waarbij verschillende fysische mechanismen een rol kunnen spelen. Nikolas heeft dit probleem op een briljante en zeer gestructureerde wijze aangepakt.

Martina Tsvetanova (Applied Physics UT):
Searching for resistive switching in LaMnO₃ films grown with pulsed laser deposition

Quote van de jury: Op laboratoriumschaal wordt druk geëxperimenteerd met alternatieve materialen en compleet nieuwe manieren om gegevens op te slaan. Daarbij wordt vaak ook met een schuin oog gekeken naar de verbluffend krachtige architectuur van het menselijk brein. Een van de hieruit voortvloeiende nieuwe structuren staat bekend als een 'memristor', die door middel van een kortstondig, elektrisch stroompje van elektrische weerstand kan worden veranderd. In het door Martina beschreven onderzoek, werd het materiaal lanthaanmangaanaat, afgekort als LMO, bestudeerd als kandidaat voor het hierbij benodigde schakelgedrag.

SPONSOR Shell, 3x € 5.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. J.W.M. (Joost) Frenken, Prof. dr. ir. J.W.M. (Hans) Hilgenkamp.

LORENTZ AFSTUDEERPRIJS VOOR THEORETISCHE NATUURKUNDE

Robin Ooijer (Physics and Astronomy RU):
A complete cosmic history from Asymptotic Safety
Quote van de jury: In de natuurkunde geldt het als een heilige graal: de synthese van het allerkleinste, namelijk een kwantummechanische beschrijving van materie en interacties op microscopische lengte- en tijdschalen, met het allergrootste, namelijk een beschrijving van kosmologische evolutie, uitmondend in juist enorm grote lengte- en tijdschalen. De grote uitdaging hierbij wordt gevormd door de noodzakelijke, kwantummechanische behandeling van de zwaartekracht. Met een uitzonderlijke *tour de force*, kon Robin laten zien dat fysica op de

superkleine Planck-schaal van de kwantummechanica een signatuur achterlaat op grote schaal, in de versnelde inflatie van het heelal.

SPONSOR Lorentzfonds, € 3.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. J.W.M. (Joost) Frenken, Prof. dr. ir. J.W.M. (Hans) Hilgenkamp.

DE ZEEUW-VAN DISHOECK AFSTUDEERPRIJS VOOR STERREKUNDE

Joey Mombarg (Physics and Astronomy RU):
Detection and characterization of Jovian S-bursts

Quote van de jury: Het werkstuk onderzoekt de mogelijkheden voor het automatisch detecteren van radio-uitbarstingen van het gecombineerde Jupiter-Io systeem. Door de sterkte van Jupiters magneetveld is de straling van deze uitbarstingen het sterkst op zeer laag-frequente radio-golflengtes, die vanaf de Aarde, vanwege de beperkte doorlaatbaarheid van onze atmosfeer, alleen met gespecialiseerde antennes kunnen worden waargenomen. Het is geen 'main-stream' sterrenkunde, maar juist in de wat 'obscure' hoeken valt vaak wetenschappelijk veel te halen bij het beschikbaar komen van nieuwe technologieën.

Je scriptie leest als een spannende ontdekkingsreis, waarbij de beschrijving van te overwinnen technische uitdagingen wordt afgewisseld met nieuwe interessante resultaten. Je aanpak getuigt van creativiteit en vasthoudendheid, met name op momenten dat het onderzoek niet helemaal mee zit. Hiermee toon je bij uitstek een sterke mate van gedrevenheid en onafhankelijkheid aan. Twee eigenschappen die, uiteraard naast intelligentie, essentieel zijn voor een succesvolle carrière in de wetenschap.

SPONSOR De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds, € 3.000, jaarlijks.
JURY Prof. dr. K.H. (Koen) Kuijken, Prof. dr. P.J. (Paul) Groot.

Aanmoedigingsprijzen

Deze jaarlijkse prijzen van elk € 500 worden ter beschikking gesteld voor de beste studie-resultaten in het eerste studiejaar aan een Nederlandse instelling voor wetenschappelijk onderwijs, in de studierichtingen:

- Wiskunde en technische wiskunde (9 prijzen)
- Natuurkunde en technische natuurkunde (8 prijzen)
- Scheikunde (6 prijzen)
- Informatica en technische informatica (9 prijzen)
- Chemistry of Life, Chemistry of Materials en Chemical Conversion (3 prijzen)
- Biomedische technologie (2 prijzen)
- Chemische technologie (3 prijzen)
- Werktuigbouwkunde en materiaalkunde (3 prijzen)
- Civiele en maritieme techniek (3 prijzen)
- Lucht- en Ruimtevaart (2 prijzen)
- Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen (4 prijzen)
- Geneeskunde (8 prijzen)
- Biologie (7 prijzen)

Quote van de jury: Het gemiddeld cijfer dat de genomineerden in hun eerste jaar voor een vak behaalden bedroeg maar liefst een 9. Het aantal vrouwelijke prijswinnaars lag dit jaar rond de 30%, beduidend hoger dan vorig jaar dankzij vooral het grote aantal vrouwelijke genomineerden in de richting farmacie/(bio)farmaceutische wetenschappen en de, dit jaar nieuw vertegenwoordigde, richting biologie. De nominaties waren zonder uitzondering van uitnemende kwaliteit. Veel genomineerden volgden een omvangrijker studieprogramma dan het feitelijk hoofdvakprogramma alleen. Velen volgden naast hun studie nog een zgn. honoursprogramma, of behaalden hun resultaten in het kader van een dubbele bachelor (zoals bijv. wiskunde + natuurkunde).

Boven: Prijswinnaars aanmoedigingsprijzen geneeskunde, onder: Maarten Emons, KNVI met prijswinnaars aanmoedigingsprijzen informatica

SPONSORS ORTEC, Stichting Physica, Shell, KNVI, NWO-ENW, Philips, Koninklijke Van Wijhe Verf, Océ, Havenbedrijf Amsterdam, LVNL, KNMP, KNMG, Enza Zaden
JURY Prof. dr. J. (Jan) van Leeuwen, Prof. dr. C.J.M (Kareljan) Schoutens.

In 2018 werden 62 aanmoedigingsprijzen toegekend.

De Jong Talent Prijzen werden uitgereikt op 26 november door Maarten Emons (KNVI), Flemming Andersen (Tata Steel), Marc Kaptein (Pfizer), André van Linden (AkzoNobel), Michel van Bruggen (Philips), Milan Petkovic (Philips), Maaïke Groot (East West Seed), John Koster (ASML), Paul Mak (Shell), Carlo Beenakker (Lorentzfonds), Ewine van Dishoeck (De Zeeuw-Van Dishoeck), Jeroen Rouppe van de Voort (Enza Zaden), Eelco Schillings (Océ), Jurgen van Avermaete (LVNL), Peter Wognum (KNMP), Astraia Rühl (KNMG) en Ad IJzerman (KHMW). Reinier van Lanschot, voorzitter van Volt Nederland, de eerste Europese politieke partij, hield een lezing over het inzetten van je talenten om idealen te verwezenlijken.

Voor een sfeerimpressie van de middag kunt u het videoverslag bekijken op de website van de KHMW: www.khmw/headlines.

INTERVIEW – DE SPONSOR

Maaïke Groot – East-West Seed

Zaadveredelingsbedrijf East-West Seed sponsort sinds vier jaar de Jong Talent Afstudeerprijs voor Plantenwetenschappen van 5.000 euro. Maaïke Groot, manager public affairs, zorgt dat ze zelf elk jaar de prijs uit kan reiken. ‘Toen de KHMW ons benaderde vonden we het meteen een goed idee. Het past in ons streven de zichtbaarheid van het vak en het belang ervan onder de aandacht te brengen. Extra leuke bijkomstigheid is natuurlijk dat je door die jonge talenten ook het contact met de wetenschappers kunt aanhalen.’

East-West Seed is 37 jaar geleden opgericht door Simon Groot uit Enkhuizen, de vader van Maaïke. ‘Hij behoort tot de zesde generatie van een familie van Westfriese zaadboeren, de regio die de bakermat is van de (internationale) groentenzaadveredeling. Hij richtte zijn eigen bedrijf op, omdat hij zag dat boeren in tropische landen in Zuidoost-Azië werkten met slechte kwaliteit groentezaden van slechte kwaliteit. Met zijn westerse kennis wilde hij hen helpen hun zaden te optimaliseren zodat de opbrengsten zouden toenemen.’

Simon Groot zette zijn eerste stappen in deze markt door samen te werken met lokale veredelaars op de Filipijnen. Samen ontwikkelden zij nieuwe groententassen die meer vrucht dragen en resistent zijn tegen ziekten, insectenplagen en de gevolgen van klimaatverandering. Daarna volgden steeds meer landen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika. In januari 2018 droeg Simon als voorzitter van de raad van commissarissen het stokje over aan de volgende generatie. Dat gebeurde bij Hortanova Farm op de Filipijnen,

waar Simons avontuur ooit begon. ‘Daar ligt inmiddels 37 jaar geschiedenis van ons bedrijf. Het is bijzonder om te beseffen dat mijn vader een maatschappelijk ondernemer avant la lettre was die het inkomen van kleine boeren wilde opkrikken, terwijl hij tegelijkertijd een commercieel bedrijf runde.’

De ceremoniële overdracht vond plaats in het bijzijn van zijn kinderen, waarvan er drie inmiddels ook actief zijn voor East-West Seed. Oprichter Simon Groot is bij die gelegenheid benoemd tot erevoorzitter. Maaikes broer Ard (huidige voorzitter) en Rutger hebben plaatsgenomen in de raad van commissarissen. Ard is naast zijn commissariaat betrokken bij de financiële en juridische zaken. Rutger is bovendien verantwoordelijk voor de Knowledge Transfer Foundation. Maaikes jongste broer Jan is meer op afstand betrokken.

Maaike: ‘We ontwikkelen niet alleen betere groenterrassen, maar we trainen ook boeren in groententeelt, zodat ze de meerwaarde van beter zaad optimaal kunnen benutten. Simpele technieken hebben vaak al groot effect, zoals het gebruik van folie over groentenbedden tegen vochtverlies en het opkweken van zaailingen in kleine bakjes. Met Integrated Pest Management leren we boeren op een zuinige en verantwoorde manier met bestrijdingsmiddelen om te gaan.’

‘Voor deze Knowledge Transfer-programma’s werken we nauw samen met overheden, lokale teams en andere veredelaars om ons doel te bereiken. Natuurlijk concurreren we ook met de andere zaadveredelaars, maar het gaat er in onze sector vrij vriendschappelijk aan toe. Als het nut heeft om samen te werken om boeren te trainen of betere regelgeving voor hen te bewerkstelligen, trekken we samen op’, licht Maaike toe.

Peter Karssemeijer, de prijswinnaar van 2017, gaf afgelopen november een presentatie over zijn onderzoek aan een veredelaarsteam van East-West Seed in Thailand om uit te leggen hoe planten reageren op bepaalde omstandigheden en hoe de veredelaars daarop kunnen anticiperen. Maaike: ‘Dat past precies in onze werkwijze om via onderzoek in laboratoria en veredelingcentra zaden te produceren die resistent zijn tegen bepaalde insectenplagen die gepaard gaan met tropische omstandigheden.’ Maaike weet precies waar alle prijswinnaars terecht zijn gekomen. ‘Eén is biologie docent geworden, één is in Nederland aan de slag gegaan als zaadveredelaar en twee zijn bezig met hun promotie of in aanloop daar naar toe.’

‘Het uitreiken van de Jong Talentprijs is echt een van de hoogtepunten uit mijn werk. Tijdens de ceremonie zie je allemaal verwachtingsvolle gezichten. Ik glunder echt als ik al dat talent met die enorme brainpower om me heen zie. De dynamiek van die ontmoeting maakt die dag tot een feestje voor alle aanwezigen.’ Daarom vindt Maaike het ook een eer dat ze begin 2019 is gevraagd toe te treden tot het genootschap van directeuren van de KHMW.

‘We hebben onlangs het contract voor de Jong Talentprijs verlengd. De exposure is interessant. Maar we zijn er vooral trots op dat we met East-West Seed verbonden zijn aan deze speciale plantenprijs die nieuwe generaties kan inspireren zich voor een hoger doel in te zetten. Ik ga nu ook aan de gang om te kijken of we ons stageprogramma verder kunnen structureren en uitbreiden met andere disciplines. We hebben al regelmatig stagiairs in Thailand, Filipijnen, Indonesië, India en Tanzania. Maar ons vak heeft nog veel meer slimme jonge mensen nodig.’

STIPENDIA

KHMW-EIZENGA BEURZEN

Voor informatie over deze nieuwe beurzen verwijzen wij graag naar p.6/7 van dit jaarverslag.

BATE UIT HET PIETER LANGERHUIZEN LAMBERTUSZOOM FONDS

In 1920 stelde Pieter Langerhuizen Lambertuszoon, burgemeester van Huizen en Bussum en kunstverzamelaar een legaat ter beschikking voor de bevordering van natuurwetenschappelijk onderzoek. Het legaat is ondergebracht in een fonds waaruit jaarlijks een bate wordt uitgekeerd, in een terugkerende cyclus van vakgebieden:

- 2018 Botanie incl. Fytopathologie en Landbouwwetenschappen,
- 2019 Chemie,
- 2020 Geologie incl. Geofysica en Mineralogie,
- 2021 Zoölogie, incl. Veterinaire Wetenschappen,
- 2022 Astronomie, incl. Meteorologie en Geodesie,
- 2023 Fysica,
- 2024 Geschiedenis van de Natuurwetenschappen, incl. die van de Wiskunde, Geneeskunde en Techniek.

Dr. K. (Kaisa) Kajala, Assistant Professor Plant Ecophysiology, Institute of Environmental Biology (IEB), Utrecht University
Quote van de jury: The focus of Dr. Kajala is to understand the ins-and-outs of a particular cell layer in the root, named the exodermis. This cell layer protects the roots from drying and drowning, a stress condition encountered by many crop plants in particular due to global climate changes. Plant breeders have to harness new crop varieties with the ability to cope with drought or heavy rainfall and to do so, fundamental knowledge on these processes is essential. The

Louise Gunning-Schepers en Kaisa Kajala

How do roots protect themselves in drought?

Uit de presentatie van Kaisa Kajala

grant will provide finances for the purchase of equipment that is crucial for her research on the root exodermis. The so-called vibratome enables high-quality slicing of plant tissues in thin sections suitable for microscopy and hence, precise studying of the anatomy of root tissues by advanced microscopic imaging.

SPONSOR Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds € 15.000, jaarlijks.

JURY Prof. dr. ir. F.P.M. (Francine) Govers, Prof. dr. E.F. (Erik) Smets.

Kaisa Kajala presenteerde haar onderzoek en marge van de Herfstlezing op 16 september.

STIPENDIA UIT HET DR. W.J.E. VOET FONDS

De op 2 maart 2009 overleden Dr. Willem Joseph Elias Voet heeft de KHMW, wier activiteiten hij een warm hart toedroeg, bedacht met een aanzienlijk legaat. Deze gelden zijn ondergebracht in het Dr. W.J.E. Voet Fonds, waaruit conform de wens van de erflater financiële bijdragen kunnen worden verstrekt aan studenten die niet in staat zijn de kosten van hun universitaire studie zelf volledig te dragen. Teneinde de selectie van studenten die in aanmerking komen voor een bijdrage uit het Voet Fonds te faciliteren is de KHMW een samenwerking aangegaan met de **Schuurman Schimmel-van Outeren Stichting** te Haarlem. Uit het Voet Fonds worden bijdragen verstrekt voor universitaire stages of studie in het buitenland.

Amber Heuvelmans € 2.500 voor haar master Globalization, Development en Gender (Global Thought) aan Columbia University in New York, na haar bachelor International Relations & South Asian Studies aan de University of London.

Nathalie Immerzeel € 1.000 voor haar onderzoeksstage in SickKids (Hospital for Sick Children) in Toronto, Canada. Deze stage is onderdeel van haar master neurowetenschappen aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Haar onderzoek is gericht op de connectie tussen geheugencellen in de hippocampus en in de prefrontale cortex in relatie tot de ziekte van Alzheimer.

Lisa van Dord € 650 voor de selectieve master internationaal strafrecht aan Columbia Law School in New York en de Universiteit van Amsterdam, in vervolg op de bachelors Liberal Arts & Sciences en rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam.

IN 2018 ZIJN ONDER MEER ONDERSTAANDE BEDRAGEN TOEGEKEND:

Martijn Scholtemeijer € 2.250 voor zijn wetenschapsstage aan de Harvard Medical School in het kader van de onderzoeksmaster SUMMA (Selective Utrecht Medical Master). Zijn laboratoriumonderzoek was gericht op het moduleren van een tumor-specifieke immuunreactie tegen achtergebleven kankercellen na de verwijdering van hersentumoren.

Casper Gelderblom € 3.500 ten behoeve van zijn master Political Thought and Intellectual History aan de University of Cambridge, in vervolg op zijn bachelor International Development aan het Leiden University College (summa cum laude) en het Europeum Master programma (Leiden-Sorbonne-Oxford).

Bezoek aan Tempelhof

Een reis naar Berlijn

AREND SOETEMAN EN AD IJZERMAN

V OOR DE DERDE KEER ging de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen op reis. Nadat eerder Genève en Rome werden bezocht was nu gekozen voor Berlijn. In september 2018 vertoefden ongeveer 50 directeuren, leden en partners een aantal dagen in de Duitse hoofdstad.

Waar in Rome de oudere geschiedenis van alle kanten op je afkomt, daar is het in Berlijn vooral de geschiedenis van de 20e eeuw: Nazitijd, Tweede Wereldoorlog, daarna de DDR en de muur dwars door Berlijn, die in 1989 instortte. Die geschiedenis was heel expliciet aan de orde in een gesprek dat we hadden met Jan Konst,

hoogleraar Nederlandse literatuur in Berlijn en auteur van het boek *De Wintertuin*, waarin hij de wederwaardigheden van zijn Duitse schoonfamilie in de 20e eeuw beschrijft: van keizerrijk via Weimar en het Nazi-regime naar de DDR. Zijn echtgenote kenden we toen al: die is publiciteitsmedewerker bij de Nederlandse ambassade en hadden we ontmoet tijdens de ontvangst door de ambassadeur.

Maar op de dag dat we aankwamen waren we al met de geschiedenis geconfronteerd: vanaf het vliegveld vertrokken we direct naar Villa Liebermann (waar deze joodse kunstenaar tot zijn overlijden in 1935 woonde en werkte) en, twee

Sammlung Boros

straten verder, het Haus an der Wannsee, waar in januari 1942 besloten werd over de uitvoering van de deportatie en moord van de Europese joden: verontrustend informatief. Eichmann was de laagst geplaatste van de aanwezigen bij deze conferentie, die voorgezeten werd door Heydrich.

Letterlijk hoogtepunt was dezelfde avond een bezoek aan de Rijksdag, afgesloten door een bijzonder diner hoog in de koepel van dit gebouw. Maar voor we daarvan genoten waren we grondig geïnformeerd over het functioneren van het Duitse parlement en over het gebouw zelf: een indrukwekkende mengeling van oud en modern. Er zijn stukken muur bewaard waarop Russische soldaten in 1945 hun graffiti schreven. In de kelder werden we langs het kunstwerk Das Archiv der Abgeordneten van Christian Boltanski geleid. Dit kunstwerk bestaat uit een gangwand met metalen dozen waarop de namen van alle parlementariërs in de recente geschiedenis. Zij die door de nazi's om het leven werden gebracht hebben een zwarte band onder hun naam staan. Daartussen staat het doosje van dat andere parlamentslid: Adolf Hitler. ...

De DDR stond twee dagen later centraal: ons lid Anthonya Visser leidde ons op een wandeltocht

door een deel van het voormalige Oost-Berlijn, waar zij een aantal jaren gewoond heeft en alle geheime hoekjes van kent. Dankzij de oortjes die we gekregen hadden konden ook wandelaars die wat achterbleven uitstekend verstaan wat zij allemaal te vertellen had. Dat was maar goed ook, want het zou zonde geweest zijn daar iets van te moeten missen.

Een bezoek aan het Max Delbrück Centre for Molecular Medicine garandeerde dat ook de bèta-kant van onze veelomvattende wetenschappelijke doelstelling niet verwaarloosd werd. Hier kregen we een inzicht in de modernste ontwikkelingen op het gebied van “imaging” en nieuwe DNA-technologie. We hoorden over stamcellen, en over de pogingen van het Centrum om het uitsterven van de Noordelijke witte rhinoceros tegen te gaan, door middel van in vitro fertilisatietechnieken.

Het Humboldt museum konden we niet in omdat het verbouwd werd, maar wel konden we een bezoek brengen aan het Märkisches Museum, dat dezelfde directeur heeft: de Nederlander Paul Spies was bereid ons daar uitvoerig te informeren over alle problemen rond de restauratie van het Humboldt. Maar gelukkig

was er ook nog tijd om in het Märkisches Museum, gewijd aan de geschiedenis van Berlijn, het nodige te bezichtigen.

Moderne kunst (na 1990) zagen we in de Sammlung Boros, een omgebouwde bunker waarin we aardig konden dwalen en die ook als bouwwerk bijzonder was. Muzikaal gingen we meer op de klassieke toer: voor sommigen de opera La Traviata en voor anderen de Berliner Philharmoniker.

De laatste ochtend bezochten we de voormalige ‘Zentralflughafen Tempelhof’. Een groot vliegveld, met extreme architectuur, fascinerende geschiedenis waarover de gids ons vertelde, sporen van de Tweede Wereldoorlog en van de Koude oorlog, spionageverhalen: alles was er. Daarna weer naar een vliegveld waarvandaan

nog wel gevlogen werd. Het kostte moeite daar iedereen door de controles te krijgen: Anthonya Visser moest in plat Berlijns het personeel imponerend toespreken om ook de laatste directeur het vliegtuig in te loodsen.

Veel dank zijn we verschuldigd aan Anthonya Visser, maar ook aan ons andere lid Ton Nijhuis (directeur Duitsland Instituut) en onze directeur Ronald Leopold (directeur Anne Frank Stichting), die evenals Anthonya hun Berlijnse contacten voor ons hebben ingezet.

Prof. mr. A. Soeteman is oud-secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van de KHMW en oud-hoogleraar encyclopedie en wijsbegeerte van het recht aan de Vrije Universiteit.

Prof. dr. A.P. IJzerman is secretaris natuurwetenschappen van de KHMW en hoogleraar farmacologie aan de Universiteit Leiden.

Da Vinci in Teylers museum

Teylers Museum organiseerde in het najaar van 2018 een bijzondere tentoonstelling over Leonardo da Vinci (1452-1519), de meest veelzijdige en beroemdste kunstenaar uit de Renaissance. Onder dankzegging aan Teylers Museum bezochten directeuren en leden van de KHMW deze tentoonstelling meteen na opening op zaterdag 6 oktober. De middag werd ingeleid met een lezing in het Hodshon Huis door Da Vinci-specialist **Prof. dr. M.W. (Michael) Kwakkelstein**, oud-conservator van Teylers Museum, directeur van het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut in Florence en als hoogleraar beeldende kunst van de renaissance in Italië en de Nederlanden verbonden aan de Universiteit Utrecht.

FINANCIËEL OVERZICHT

SAMENGEVOEGDE BALANS PER 31-12-2018

(alle bedragen in €)

	31-12-2018	31-12-2017
ACTIVA		
Vaste activa		
Vaste activa en overige duurzame activa	I	I
Vlottende activa		
Lopende rente en dividendbelasting	13.910	31.549
Overige vorderingen	71.436	273.346
	85.346	304.895
Beleggingen	11.348.200	15.115.905
Liquide middelen	6.259.974	2.739.266
Totaal activazijde	17.693.521	18.160.067
PASSIVA		
Eigen vermogen KHMW		
Bestemmingsfondsen op Naam	4.503.711	5.218.753
Pieter Langerhuizen Lambertusz. Fonds	2.529.873	2.529.873
Dr. W.J.E. Voet Fonds	514.439	514.439
Van der Knaap Fonds	120.000	120.000
De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds	150.000	120.000
Schouhamer Immink Fonds	30.000	—
Wim Drees Fonds	652.780	702.346
	3.997.092	3.986.658
Bestemmingsreserve op Naam		
Mr. J.C. Baak Fonds	30.007	30.007
Eigen vermogen KHMW + Fondsen	8.530.810	9.235.418
Eigen vermogen JBF	4.135.692	4.555.929
Bestemmingsfonds prijzen JBF	1.800.000	900.000
	5.935.692	5.455.929
Eigen vermogen SvZ	907.553	971.670
Eigen vermogen E-vO	2.246.597	2.417.672
	17.620.652	18.080.689
Kortlopende schulden		
Belastingen, premies soc. verzekeringen	7.348	12.696
Vooruitontvangen en nog te betalen	65.522	66.682
	72.870	79.378
Totaal passivazijde	17.693.521	18.160.067

SAMENGEVOEGDE REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER 2018

(alle bedragen in €)

	2018	Begroet 2018	2017
BATEN			
Contributies / entreegelden directeuren	51.430	50.000	48.875
Directe inkomsten uit beleggingen	351.924	518.000	444.515
Overige ontvangsten	2.526	6.500	2.501
Ontvangen schenkingen	12.926	14.000	13.898
Prijzen en vergoedingen sponsors			
Prijzengelden	92.500	85.000	86.500
Vergoedingen	26.122	10.000	9.083
Beschikbaar uit voorziening prijzen	100.000	100.000	100.000
Som der baten	637.428	783.500	705.372
LASTEN			
Loonkosten	188.501	195.000	158.740
Overheadkosten:			
– kantoorkosten, publicaties, onderhoud en inrichting gebouw, verzekeringen en belastingen	63.676	67.000	72.391
Prijzen en activiteiten:			
– subsidies	48.488	7.000	5.722
– prijzen	329.306	316.700	322.505
Algemene kosten:			
– vergaderingen, bank- en accountantskosten en overige kosten	234.974	188.500	132.974
Som der lasten	864.945	774.200	692.332
Exploitatieresultaat voor resultaatbestemming	(227.517)	9.300	13.040
Resultaat toegerekend aan:			
– KHMW	(158.718)		(23.016)
– Stichting Jan Brouwer Fonds (JBF)	(61.455)		50.032
– Dr. Saal van Zwanenberg Stichting (SvZ)	36		(15.393)
– Eizenga-van Oosten Stichting (E-vO)	(7.380)		1.417
Exploitatieresultaat na resultaatbestemming	(227.517)		13.040

TOELICHTING OP DE JAARCIJFERS 2018

RUTGER SCHIMMELPENNINCK

INLEIDING

Het jaar 2018 is afgesloten met een verlies van € 227.517 (2017 winst € 13.040). Enerzijds waren de baten lager dan begroot, anderzijds waren de kosten ook hoger dan begroot.

	2018	Begroot 2018	2017
<i>Som der baten</i>	637.428	783.500	705.372
<i>Som der lasten</i>	864.945	774.200	692.332
<i>Exploitatieresultaat voor resultaatbestemming</i>	(225.517)	9.300	13.040

VERMOGENSBEHEER

Begin 2018 is een deel van het vermogen toevertrouwd aan twee vermogensbeheerders. Het in effecten belegd vermogen is daarbij teruggebracht tot twee derde van het totaal. Eén derde wordt liquide gehouden, hierop is geen noemenswaardige rente ontvangen. Extra kosten in verband met de omschakeling naar de twee beheerders, gecombineerd met lagere directe inkomsten uit effecten, koersdalingen en enkele incidentele kosten verklaren de negatieve uitkomsten in het jaar 2018. Het niet gerealiseerde beleggingsresultaat bedroeg € 1.188.021 en is verwerkt in de algemene reserve op de balans.

INKOMSTEN

De inkomsten uit contributies, entreegelden en vrijwillige bijdragen bedroegen € 64.356 tegen € 62.773 in 2017. Het belegd vermogen blijft de voornaamste inkomstenbron voor de Maatschappij en de directe inkomsten daaruit (rente, dividend en gerealiseerde koersresultaten) bedroegen € 351.924 tegen € 444.515 in 2017. Het totale beleggingsresultaat bedroeg -4,6% over 2018, tegen 4,7% over 2017. Koersdalingen op de effectenbeurzen in het vierde kwartaal 2018 hebben een negatief effect gehad.

UITGAVEN

De prijzen bedroegen dit jaar € 390.700 ten opzichte van € 372.100 in 2017. De Maatschappij is dankbaar voor de vele donaties die zijn ontvangen van ondernemingen, stichtingen en particulieren die het prijzenprogramma hebben willen ondersteunen. Een overzicht van de prijzen is in een aparte toelichting opgenomen. De kosten zijn gestegen door met name hogere beheerkosten van het vermogen (+ € 64.000, waarvan een deel eenmalig), een eindafrekening voor de leerstoel kindermishandeling (+ € 44.000), investeringen (+ € 20.000), loonkosten (+ € 24.000) en meer bijeenkomsten (+ € 12.000).

BALANS

Het eigen vermogen van de Maatschappij (afgezien van de reserves voor de fondsen op naam en afgezien van het eigen vermogen van de stichtingen) bedraagt eind 2018 € 4.503.711 tegen € 5.218.753 eind 2017. Het balanstotaal bedraagt € 17.693.521 tegen € 18.160.167 in 2017. Het vermogen is gestegen door een schenking van € 1.000.000 aan het Jan Brouwer Fonds en twee schenkingen van ieder € 30.000 aan het De Zeeuw-Van Dishoeck Fonds en het Schouhamer Immink Fonds. Het vermogen is echter per saldo gedaald door de verliezen die in 2018 zijn gemaakt.

VOORUITZICHTEN

De activiteiten en de daarmee gepaard gaande inkomsten en uitgaven van de Maatschappij vertonen jaarlijks een vast ritme. Voor 2019 worden geen bijzondere bestedingen voorzien. Vooral het rendement op vermogen zal jaarlijks bepalen of er winst of verlies wordt gemaakt.

Mr. R.J. Schimmelpenninck is penningmeester van de KHMW en commissaris/toezichthouder.

PRIJZENGELDEN TOEGEKEND IN 2018

(alle bedragen in €)

Brouwer Prijs voor Wetenschap en Samenleving	100.000	East-West Seed Afstudeerprijs Plantenwetenschappen	5.000
Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek	50.000	ASML Afstudeerprijs Wiskunde	5.000
Nederlandse Data Science Prijzen	6.000	Shell Afstudeerprijzen Natuurkunde	15.000
Boerhaave Biografie Prijs	2.500	Lorentz Afstudeerprijs Theoretische Natuurkunde	3.000
Prijsvraag i.s.m. NRC (een medaille)	pm	De Zeeuw-Van Dishoeck Afstudeerprijs Sterrenkunde	3.000
Prijsvraag Keetje Hodshon (een schilderij)	pm	Enza Zaden Afstudeerprijs Biologie	3.000
Nationale Postdocprijs i.s.m. DJA	10.000	ORTEC Aanmoedigingsprijzen Wiskunde en Technische Wiskunde	4.500
Dirk Jacob Veegens Prijs	12.500	Stichting Physica Aanmoedigingsprijzen Natuurkunde en Technische Natuurkunde	4.000
Van der Knaap Prijs	10.000	Shell Aanmoedigingsprijzen Scheikunde	3.000
Johannes Cornelis Ruigrok Prijs	12.500	KNVI Aanmoedigingsprijzen Informatica en Technische Informatica	4.500
Keetje Hodshon Prijs	12.500	NWO-ENW Aanmoedigingsprijzen Chemistry of Life/Materials en Chemical Conversion	1.500
Martinus van Marum Prijs	12.500	Philips Aanmoedigingsprijzen Biomedische Technologie	1.000
Google Internetscriptieprijs economie	2.000	Koninklijke Van Wijhe Verf Aanmoedigingsprijzen Chemische Technologie	1.500
Brinkhof Internetscriptieprijs rechten	2.000	Océ Aanmoedigingsprijzen Werktuigbouwkunde en Materiaalkunde	1.500
SIDN fonds Internetscriptieprijs maatschappij- of geesteswetenschappen	2.000	Havenbedrijf Amsterdam Aanmoedigingsprijzen Civiele en Maritieme Techniek	1.500
Greenhost Internetscriptieprijs technische wetenschappen	2.000	LVNL Aanmoedigingsprijzen Lucht- en Ruimtevaart	1.000
Internetscriptie-publieksprijs	500	KNMP Aanmoedigingsprijzen Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen	2.000
Jan Brouwer Scriptieprijs	16.000	KNMG Aanmoedigingsprijzen Geneeskunde	1.500
Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen	6.000	Profielwerkstukprijzen	1.200
J.C. Baak Prijs	2.000	Enza Zaden Aanmoedigingsprijzen Biologie	3.500
Nederlandse Gasindustrie Prijzen	12.000	Bate uit het Langerhuizen Fonds	15.000
KNVI Scriptieprijs Informatica en Informatiekunde	7.000	Voet Stipendia	8.000
Tata Steel Afstudeerprijs Werktuigbouw- en Materiaalkunde	5.000		
Pfizer Prijs voor Life Sciences	5.000		
AkzoNobel Afstudeerprijs Chemie en Procestechologie	5.000		
Philips Afstudeerprijs Biomedische Technologie	3.000		
Philips Afstudeerprijs Data Science and Artificial Intelligence in Health Care	3.000		

Totaal 390.200

PERSONALIA

NIEUWE DIRECTEUREN

BENOEMD BIJ DE WINTERLEZING
OP 10 FEBRUARI 2018

Drs. T.B. (Tom) van Aken
CEO Avantium N.V.

Drs. P.M. (Plien) van Albada
directeur/uitgever Uitgeverij Balans

Prof. dr. H.J. (Hans) Bennis
algemeen secretaris Nederlandse Taalunie

Prof. mr. J. (Jan) de Bie Leuveling Tjeenk
advocaat en partner De Brauw Blackstone
Westbroek, bijzonder hoogleraar Corporate
Litigation Vrije Universiteit

Drs. F.M. (Fusien) Bijl de Vroe-Verloop
directeur Vereniging Rembrandt

M. (Michiel) Buchel
directeur NEMO Science Museum

Drs. D.C. (Daan) de Clercq
directeur Historisch Bureau De Clercq,
eindredacteur Nederland's Patriciaat en
Nederland's Adelsboek

Drs. M.A. (Marijke) van Hees
voorzitter Raad voor Cultuur, voorzitter
Adviescollege Toetsing Regeldruk,
voorzitter Regiegroep Retailagenda,
adviseur LIFE

Drs. M.C.E. (Marielle) Hendriks
directeur-bestuurder Erfgoedhuis Zuid-
Holland, oud-directeur-bestuurder
Boekmanstichting, kenniscentrum voor
kunst, cultuur en beleid

Drs. J.J.Q. (Jaap) Lampe
algemeen directeur Stadsschouwburg &
Philharmonie Haarlem

Prof. dr. mr. E.M.L. (Lokke) Moerel
senior of counsel Morrison & Foerster
advocatenkantoor, hoogleraar Global ICT
Law Tilburg University

Prof. dr. Th. (Theo) Mulder
oud-directeur Instituten KNAW,
oud-directeur NIAS, oud-hoogleraar
bewegingswetenschappen en revalidatie
Rijksuniversiteit Groningen/UMCG

Mr. W. (Wietze) Reehoorn
oud-lid raad van bestuur
ABN AMRO Bank N.V.

Drs. M.E.F. (Marjan) Rintel
directeur Operatie (COO), lid raad van
bestuur NS

Drs. V.D. (Vibeke) Roeper
directeur Genootschap Onze Taal

Prof. dr. M.M.E. (Margriet) Schneider
voorzitter raad van bestuur UMC Utrecht

Mr. M.M. (Mark) Schneiders
CEO KIT Royal Tropical Institute

Dr. J.Th.M. (Hans) van der Schoot
voorzitter raad van bestuur OLVG
Amsterdam

Dr. R.J. (Robert-Jan) Smits
directeur-generaal DG onderzoek &
innovatie Europese Commissie

Ir. O. (Onno) van de Stolpe
CEO Galapagos NV

F.J. (Floris) Visser
artistiek directeur Opera Trionfo, opera
regisseur De Nationale Opera, Opernhaus
Zürich, Bolshoi Theater Moskou, Aalto-
theater Essen, Internationale Händel-
Festspiele e.a., cultural professor
Technische Universiteit Delft, docent
drama Conservatorium van Amsterdam &
Koninklijk Conservatorium Den Haag

Prof. dr. J. (Jouke) de Vries
voorzitter college van bestuur en hoogleraar
Governance & Public Policy Rijksuniversiteit
Groningen, collegevoorzitter Campus
Friesland

Prof. mr. dr. F. (Femke) de Vries
senior partner & samhoud consultancy,
bijzonder hoogleraar toezicht
Rijksuniversiteit Groningen, oud-
bestuurslid Autoriteit Financiële Markten

NIEUWE LEDEN

BENOEMD BIJ DE WINTERLEZING
OP 10 FEBRUARI 2018

Prof. dr. I.W.C.E. (Isabel) Arends
decaan faculteit Bètawetenschappen
Universiteit Utrecht, oud-hoogleraar
biokatalyse en organische chemie,
Technische Universiteit Delft

Prof. dr. B.R. (Bas) Bloem
hoogleraar neurologische
bewegingsstoornissen Radboud UMC,
medisch hoofd Parkinson Centrum
Nijmegen, bestuurslid Stichting
ParkinsonNet

Prof. dr. J.F.J. (Johannes) van den Brand
hoogleraar subatomaire fysica Vrije
Universiteit

Prof. dr. A.L. (Annelien) Bredenoord
hoogleraar ethiek biomedische innovatie
UMC Utrecht

Prof. dr. W.B. (Wim) Drees
hoogleraar filosofie van de humanities
Tilburg University, oud-hoogleraar
godsdienstfilosofie en ethiek Universiteit
Leiden, oud-decaan Tilburg School of
Humanities and Digital Sciences

Prof. dr. M.T. (Martha) Frederiks
hoogleraar studie wereldchristendom,
hoofd departement filosofie en
religiewetenschap Universiteit Utrecht

Prof. dr. J.J.G. (Jeroen) Geurts
hoogleraar clinical neuroscience Vrije
Universiteit/VUmc, voorzitter ZonMw, lid
raad van bestuur NWO

WALKING DINNER

Ontvangst nieuwe directeuren en leden op 19 maart.

Prof. dr. C.C.A.M. (Stan) Gielen
voorzitter raad van bestuur NWO,
persoonlijk hoogleraar Radboud
Universiteit Nijmegen

Prof. dr. F. (Frans) Grijzenhout
hoogleraar kunstgeschiedenis van de
nieuwere tijd, Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. H.J. (Henk-Jan) Guchelaar
hoogleraar klinische farmacie Universiteit
Leiden/LUMC

Prof. dr. ir. R. (Ronald) Hanson
wetenschappelijk directeur QuTech,
hoogleraar quantum fysica Technische
Universiteit Delft

Prof. dr. ir. J.W.M. (Hans) Hilgenkamp
hoogleraar technische natuurkunde
Universiteit Twente

Prof. dr. A.J. (Ton) Rabelink
hoogleraar interne geneeskunde LUMC/
Universiteit Leiden

**Prof. dr. mr. H.F.M.W. (Marleen) van
Rijswick**
hoogleraar Europees en nationaal
waterrecht Universiteit Utrecht

Prof. dr. P.R. (Pieter) Roelfsema
hoogleraar neurobiologie van cognitie
en gedrag Vrije Universiteit, hoogleraar
cognitive neuroscience of brain stimulation
Universiteit van Amsterdam, directeur
Nederlands Herseninstituut

Prof. dr. J.W. (Jan-Willem) Romeijn
hoogleraar wetenschapsfilosofie
Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. L.V. (Leonard) Rutgers
hoogleraar late oudheid Universiteit
Utrecht, lid Pauselijke Academie
voor de Wetenschappen, voorzitter
wetenschappelijke adviesraad KNIR (Rome)

Prof. dr. ir. J.M.A. (Jacqueline) Scherpen
hoogleraar systems & control
Rijksuniversiteit Groningen, directeur
engineering and technology institute
Groningen

Prof. mr. dr. H.S. (Sanne) Taekema
hoogleraar inleiding tot de
rechtswetenschap en rechtstheorie Erasmus
Universiteit Rotterdam

Prof. dr. C.H. (Claes) de Vreese
hoogleraar politieke communicatie
Universiteit van Amsterdam, voorzitter
Sociaal-Wetenschappelijke Raad KNAW

IN MEMORIAM

Bij de Algemene Vergadering werden door de voorzitter zoals gebruikelijk de sinds de vorige vergadering overleden directeuren en leden herdacht. In dit verslag wil het bestuur graag een enkel In Memoriam eruit lichten, zonder daarmee iemand anders tekort te willen doen.

Prof. dr. W.J. (Joost) Schudel (1944–2018)

Op 5 november 2018 overleed Joost Schudel, oud-hoogleraar klinische en sociale psychiatrie, bestuurslid van de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting en kleinzoon van Saal van Zwanenberg.

Joost werd in 1944 geboren in Reading, Verenigd Koninkrijk, als tweede zoon van Carl en Kittie Schudel van Zwanenberg. Kittie's vader Saal van

Zwanenberg, een joodse ondernemer en oprichter van Organon, had in de zomer van 1940 met de hulp van een bevriende buitenlandse diplomaat zijn gezin inclusief partners in veiligheid weten te brengen. Na de bevrijding keerden zij terug naar Nederland en vestigde het gezin Schudel zich in Apeldoorn, waar Carl een huisartsenpraktijk kon overnemen. Kittie, ook arts, faciliteerde de praktijkvoering en was onder meer verantwoordelijk voor de triage.

In Apeldoorn doorliep Joost de lagere en middelbare school. Na zijn eindexamen ging hij, net als zijn één jaar oudere broer Tamp, medicijnen studeren in Groningen. Zijn jongere broer Bart volgde negen jaar later in hun voetsporen. Naast zijn studie was Joost actief in het studentenleven, onder meer als praeses van het sociëteitscommissiebestuur ("de commissie") van het Groninger Studenten Corps. In 1968 trouwde hij met zijn jeugdliefde Barry Vastenholt, waarna zij samen neerstreken in Rotterdam. Hier deed Joost zijn artsexamen en begon hij aan zijn specialisatie tot psychiater, die hij later in Groningen afrondde. In deze periode werden dochters Esther (1972) en Annebeth (1974) geboren. Zoon Willem volgde als nakomer in 1981.

Na zijn promotie in 1976 werd Joost gevraagd om hoofd van de afdeling Geestelijke Gezondheidszorg van de GG&GD in Den Haag te worden. Dat was een grote stap naar een functie met veel verantwoordelijkheid. Het bleek een succes en het begin van een productieve periode, als opleider en als redacteur van het Maandblad voor Geestelijke Volksgezondheid. Hij publiceerde vooral over sociaalpsychiatrische onderwerpen, zoals suïcide, euthanasie en verslaving. Een benoeming tot buitengewoon hoogleraar sociale psychiatrie in Leiden volgde in 1980. In 1985 werd hij benoemd tot gewoon hoogleraar klinische psychiatrie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Deze functie behield hij tot aan zijn emeritaat in 2005.

Naast zijn medisch-wetenschappelijke werkzaamheden was Joost, gedreven door zijn

brede belangstelling, actief op uiteenlopend maatschappelijk en bestuurlijk terrein. In 1996 werd hij benoemd tot Raad bij de Penitentiaire Kamer van het Gerechtshof in Arnhem. In deze functie adviseerde hij als deskundige bij zaken rondom de behandeling van hoger beroep tegen de verlenging van een tbs of tegen plaatsing in een inrichting voor jeugdigen. In 2003 werd hij daarnaast lid van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming. Verder maakte hij zes jaar lang deel uit van het hoofdbestuur van de KNMG, waar hij voorzitter was van de Commissie Medische Ethiek, en zat hij zestien jaar in het bestuur van het Medisch Centrum Haaglanden. In 2016 maakte hij deel uit van de Adviescommissie Voltooid Leven onder voorzitterschap van Paul Schnabel.

Zijn familie was zeer belangrijk voor Joost. Hij had met ieder van ons een warme en sterke band. Dat gold zeker ook voor zijn relatie met zijn grootvader Saal, bij wie Joost van kinds af aan vaak over de vloer kwam. Zij deelden hun uitgesproken karakter en vele interesses. Joost was trots op zijn grootvader. Sinds 1991 maakte Joost deel uit van het bestuur van de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting. Hij voelde zich zeer verbonden met de stichting, als hoogleraar, als arts en als kleinzoon van Saal.

Eind 2017 werd Joost op het werk getroffen door een epileptische aanval. Nader onderzoek wees uit dat hij een ongeneeslijke hersentumor had. Tijdens de maanden die volgden bleef hij ondanks de voortschrijdende ziekte positief. Hij droeg zijn ziekte groots en was in staat om te genieten van de vele bijzondere momenten die hij nog mocht meemaken samen met zijn familie en vele vrienden. Hij wordt zeer gemist.

Dit In Memoriam werd opgesteld door Dr. C.J.W. (Willem) Schudel, zoon van Joost.

Prof. dr. H.L. (Henk) Wesseling (1937–2018)

Henk Wesseling was een publieke intellectueel. Het overlijden van de historicus Wesseling leidde in augustus vorig jaar dan ook tot veel beschouwingen in

de landelijke pers. Zelf gaf hij niet luidkeels zijn mening, maar zijn boeken werden veel gelezen, zijn ideeën werden vaak gevraagd en zijn naam was bekend. Hij begon met zijn dissertatie uit 1969 *Soldaat en krijger. Franse opvattingen over leger en oorlog aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog*. In zijn misschien meest originele boek beschreef Wesseling de militaristische, imperialistische denkwereld in Frankrijk. Het boek legde de basis voor zijn snelle benoeming tot hoogleraar Algemene Geschiedenis in Leiden én voor de twee intellectuele belangstellingen die zijn leven als historicus zouden bepalen: Frankrijk en Europees imperialisme.

Wesseling heeft veel van het hoogleraarschap gemaakt. Hij drukte zijn stempel op de afdeling geschiedenis en begon het Instituut voor de Geschiedenis van de Europese Expansie en de Reacties daarop. Met zijn uitdrukkelijke interesse voor de Europese kant van het imperialisme verschilt hij van de huidige belangstelling onder historici, maar de belangrijke rol van Leiden in dat veld is zeker mede het effect van zijn werk. Het duurde even voor hij zijn tweede boek voltooidde, *Verdeel en heers. De deling van Afrika 1880–1914* (1991). Dat belangrijke overzichtswerk werd vaak vertaald en bevestigde wat iedereen toen al wist, dat hij meetelde als historicus, ook internationaal. Ondertussen had hij publicistisch niet stil gezeten, met veel essays die ook in veel gelezen bundels verschenen, zoals misschien de bekendste: *Vele ideeën over Frankrijk* (1987). Zijn opinie legde als gevestigd hoogleraar veel gewicht in de schaal en naarmate hij ouder werd leek hij steeds makkelijker te schrijven.

Hij bereikte een groot publiek, bijvoorbeeld nog met de toegankelijke biografie *De man die nee zei. Charles de Gaulle 1890–1970* (2012).

Opvallend was het grote gemak waarmee hij een internationaal netwerk opbouwde met veel van de bekendste historici van zijn tijd. Hij was een persoonlijkheid en een historicus met een eigen stijl, die eigenlijk amper beïnvloed werd door grote historici van wie hij zich toch een leerling voelde, zoals de Fransman Fernand Braudel. Met groot plezier bleef hij schrijven, het leek hem weinig moeite te kosten. Ook genoot hij van goed gezelschap met een goed glas en als man van grote mannenvriendschappen. Hij was zeer loyaal aan zijn (vroegere) collega's en aan de instituten waar hij had gewerkt – hij was ook jarenlang directeur van het NIAS te Wassenaar. Op het einde begaf zijn lichaam het, maar zijn geest was nog helder en hij is gestorven zoals hij heeft geleefd, met de pen in de hand.

Dit In Memoriam werd opgesteld door Prof. dr. H. (Henk) te Velde, hoogleraar vaderlandse geschiedenis aan de Universiteit Leiden en lid van de KHMW.

IN HET KALENDERJAAR 2018 OVERLEDEN:

DIRECTEUREN

Ir. H. (Henk) Vlam
Jhr. mr. G.O.J. (Govert) van Tets
Prof. dr. W.J. (Joost) Schudel

LEDEN

Prof. dr. W.N. (Nico) Speckamp
Prof. dr. ir. P.J. (Pieter) Zandbergen
Prof. dr. J.H.W. (Hans) de Wit
Prof. dr. S. (Serge) Daan
Prof. dr. J.K. (Judith) Sluiter MBA
Prof. dr. ir. J.G. (Jaap) van Bekkum
Prof. dr. H.A. (Henk) Becker
Prof. dr. H.L. (Henk) Wesseling
Prof. dr. H.W. (Hermann) von der Dunk

COMMISSIES

COMMISSIE BENOEMING ALFA/ GAMMA-LEDEN

o.l.v. secretaris Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg;
Prof. dr. C.H.M. (Caroline) Kroon, hoogleraar Latijnse taal- en letterkunde en directeur College of Humanities UvA.
Prof. dr. M.P. (Maarten Pieter) Schinkel, hoogleraar mededingingseconomie en regulering UvA.

COMMISSIE BENOEMING BÈTA-LEDEN

o.l.v. secretaris Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman;
Prof. dr. C.L. (Christine) Mummery, hoogleraar ontwikkelingsbiologie LUMC.
Prof. dr. ir. W. (Wim) van Saarloos, president KNAW, hoogleraar theoretische natuurkunde Universiteit Leiden.

COMMISSIE BENOEMING DIRECTEUREN ONDERNEMINGEN EN VRIJE BEROEPEN

o.l.v. bestuurslid Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck;
Drs. Chr.P. (Chris) Buijink, voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken.
A.D. (Dick) Boer, president en CEO Royal Ahold Delhaize.
Dr. R.R. (René) Kuijten, managing partner LSP-Life Sciences Partners, bestuurslid Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen, penningmeester Vereniging Rembrandt, voorzitter Stichting Steun Emma Kinderziekenhuis/AMC.

COMMISSIE BENOEMING DIRECTEUREN OVERHEID EN NON-PROFIT ORGANISATIES

o.l.v. bestuurslid Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel;
Drs. C. (Chris) Breedveld, directeur Kabinet van de Koning.
Drs. M. (Marjan) Scharloo, directeur Teylers Museum.

COMMISSIE BENOEMING DIRECTEUREN KENNEMERLAND

o.l.v. bestuurslid Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep;
Prof. dr. P.A. (Pearl) Dykstra, hoogleraar empirische sociologie EUR.
Mr. B.B. (Bernt) Schneiders, directeur VSBfonds, oud-burgemeester van Haarlem.
Mr. C.G.A. (Cees) van Wijk, oud-bestuurslid KHMW, oud-eigenaar Gottmer Uitgeverijgroep b.v., oud-directeur Teylers Stichting

FINANCIËLE COMMISSIE

o.l.v. bestuurslid Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck;
Dr. Th. (Theodoor) Beels, oud-directeur-generaal ABN, oud-penningmeester KHMW.
Mr. R.E. (Roelf) Rogaar, oud-bestuursvoorzitter Theodoor Gilissen Bankiers N.V., oud-penningmeester KHMW.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ DER WETENSCHAPPEN

PROTECTOR

Z.M. Koning Willem-Alexander

ERELEDEN

Mr. M. (Maurits) Enschedé
Mr. G.W. (Gus) baron van der Feltz
Ir. M.C. (Maarten) van Veen
Prof. dr. A.H.G. (Alexander) Rinnooy Kan

BESTUUR

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, *ondervoorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep
Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

SECRETARIAAT

Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, *secretaris natuurwetenschappen*
Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, *secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen*
Drs. S. (Saskia) van Manen, *secretaris*
Ing. H.L. (Henk) Groffen, *financieel administrateur*
S. (Saskia) de Boer, *administratief medewerker*

BESTUUR JAN BROUWER FONDS

Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers
Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep
Jhr. drs. R.M.M. (René) van Rijckevorsel
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

BESTUUR SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING

Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, *secretaris*
W.N.G.M. (Willem) de Laat MD PhD

HUISMEESTER

R. (Rob) Pol

VRIJWILLIGERS

C.M.M. (Els) Theel-Handgraaf, *organisatie Profielwerkstukprijzen*
Mr. M.E. (Marbeth) Bierman-Beukema toe Water,
Ir. B.M.Th. (Boudi) Dortland-Bier, J.V.E.M. (Janine) Schölvinc-Swane, R.M. (Roelie) Offenber-Wiersema, *rondleidingen in het gebouw*
H.J. (Hans) Pol, C.A. (Connie) Steenkist-Pol, R.M. (Roelie) Offenber-Wiersema, H.J.M. (Lenie) van der Eijkhoff-van der Veldt, C.E. (Corrie) Porck-Stoute, L.C. (Loes) Sweerts-van der Eijkhoff, C. (Corrie) Witte, H. (Hanna) Tuente, *catering en andere hand- en spandiensten*

POST/BEZOEKADRES

Spaarne 17
2011 CD Haarlem
Tel: 023 5321773
Email: secretaris@khw.nl
Website: www.khw.nl
IBAN: NL49ABNA0561115966
BIC: ABNANL2A

COLOFON

Fotografie:

Hilde de Wolf: omslag, p.2, p.11-17, p.20-21, p.24 links, p.25 boven en midden, p.26-27, p.31-32, p.34 onder, p.35, p.40, p.41 links, p.42-43, p.47-49, p.50 links, p.51-53, p.56-61, p.63 links, p.64-70, p.73 boven, p.83, p.88 onder
Haalbeeld fotografie: p.23, p.25 rechts
Kees Hageman: p.29
Monique Kooijmans: p.36-37
Thijs ter Hart: p.39
Het hoge Noorden: p.54
Job van Amerongen: p.75-76
Anju van Wersch - schilderij, Erik Keizer - foto: p.86

Interviews: Gwen van Loon

Punt Tekstproducties.

Redactie: Pauline van Lennep,
Saskia van Manen, Saskia de Boer.

Vormgeving: Coen Mulder, Haarlem.

Druk: Wilco boeken en tijdschriften.

SPONSORS

Stichting Fonds
voor de
Geld- en Effectenhandel

